EMN VÝROČNÍ ZPRÁVA
O POLITICE V OBLASTI AZYLU A MIGRACE
ČESKÁ REPUBLIKA

EUROPEAN UNION
ASYLUM, MIGRATION
AND INTEGRATION FUND

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

EMN
Evropská migrační síť

Evropská migrační síť (EMN, *European Migration Network*) je iniciativa Evropské komise zaměřená na shromažďování, výměnu a analýzu údajů a informací z oblasti azylu a migrace mezi 27 členskými státy EU (Dánsko se na aktivitách EMN nepodílí) a Norskem.

Cílem Evropské migrační sítě je vyhovět informačním potřebám institucí Společenství, úřadů a organizací členských států a rovněž široké veřejnosti v oblasti azylu a migrace. Shromažďování, výměna a analýza objektivních, spolehlivých a srovnatelných informací o azylu a migraci slouží jako podpora při formulování politik Evropské unie v oblastech azylu a migrace.

Přínos Evropské migrační sítě spočívá především v možnosti zajištění a srovnání komplexních poznatků o situaci, vývoji a praxi v oblasti azylu a migrace ve 27 členských státech EU a Norsku. EMN navíc představuje platformu pro získávání informací nejenom od státních institucí, ale umožnuje zapojení i dalších aktérů z oblasti vědy, výzkumu a nevládního sektoru.

Národním kontaktním místem EMN v České republice je od roku 2008 odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. Více informací o činnosti EMN v České republice naleznete na www.emncz.eu.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK 4

SHRNUTÍ 7

1. ÚVOD 16
1.1 Organizace oblasti azylové a migrační politiky 17
1.2 Azylová a migrační legislativa 22

2. VÝVOJ V OBLASTI AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY 26
2.1 Politický vývoj 26
2.2 Legislativní vývoj 27
2.3 Debaty v médiích 29

3. LEGÁLNÍ MIGRACE A MOBILITA 31
3.1 Cizinci s povoleným pobytem na území ČR – statistiky 32
3.2 Ekonomická migrace 36
3.3 Sloučení rodiny 44
3.4 Studenti a vědci 44
3.5 Vízová politika a schengenská spolupráce 47
3.6 Integrace, občanství 53

4. MEZINÁRODNÍ OCHRANA 60
4.1 Žadatelé o mezinárodní ochranu v České republice 60
4.2 Azylová zařízení v České republice 68
4.3 Integrace azylantů a osob s udělenou doplňkovou ochranou 70

5. NEZLETILÍ BEZ DOPROVODU A DALŠÍ ZRANITELNÉ SKUPINY 72
5.1 Nezletilí bez doprovodu 73
5.2 Ostatní zranitelné skupiny 76

6. OPATŘENÍ V OBLASTI BOJE PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI 77
6.1 Obchodování s lidmi 77
6.2 Preventivní aktivity a vzdělávací akce za rok 2018 79

7. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A PROJEKTY V OBLASTI MIGRACE A AZYLU 82
7.1 Mezinárodní spolupráce a projekty 83
7.2 Humanitární projekty, relokace, přesídlování 86
7.3 Asistence krajanům 93
7.4 Mezinárodní policejní spolupráce 95

8. NELEGÁLNÍ MIGRACE, PŘEVADĚČSTVÍ 100
8.1 Nelegální migrace na území ČR 102
8.2 Napomáhání k nelegální migraci 106

9. NÁVRATY 112
9.1 Správní rozhodnutí o návratu 113
9.2 Realizace rozhodnutí o návratu 115
9.3 Trest vyhoštění uložený soudy 125

PŘÍLOHY 128
Příloha 1: Metodologie a definice 128
Příloha 2: Seznam zdrojů a literatura 129
Příloha 3: Seznam tabulek a grafů 133

SEZNAM ZKRATEK

ANACEN	Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci
ANO	ANO 2011
CIS	Cizinecký informační systém
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
DCAF	Ženevské centrum pro demokratickou kontrolu ozbrojených sil (*Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces)*
EASO	Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (*European Asylum Support Office*)
ECRIS-TCN	Evropský informační systém rejstříků trestů pro státní příslušníky třetích zemí *(European Criminal Records Information System)*
EES	Systém vstupu/výstupu *(Entry/Exit System)*
EMN	Evropská migrační síť (*European Migration Network*)
EMPACT	Evropská multidisciplinární platforma proti kriminálním hrozbám *(European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats)*
EMSC	Evropské středisko pro boj proti převaděčství (*European Migrant Smuggling Centre)*
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
ETIAS	Evropský systém pro cestovní informace a povolení (*European Travel Information and Authorisation System*)
EU	Evropská unie

eu-LISA	Evropská agentura pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva
FN	Fakultní nemocnice
FRONTEX	Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž *(European Border and Coast Guard Agency)*
GAMM	Globální přístup k migraci a mobilitě *(Global Approach to Migration and Mobility)*
GPIS	Generální poskytovatel integračních služeb
IAS	Integrační azylové středisko
ICMPD	Mezinárodní centrum pro rozvoj migračních politik (*International Centre for Migration Policy Development*)
ICP	Inspektorát cizinecké policie
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci *(International Organization for Migration)*
JITs	Společné vyšetřovací týmy *(Joint Investigation Teams)*
KŘP	Krajské ředitelství policie
MEDEVAC	Program humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel *(Medical Evacuation)*
MF	Ministerstvo financí
MK	Ministerstvo kultury
ML	Mezinárodní letiště
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MOBILAZE	Projekt partnerství pro mobilitu s Ázerbájdžánem (*Mobility Partnership with Azerbaijan)*
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSCA	Marie Sklodowska-Curie Actions
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí

NBD	Nezletilí bez doprovodu
NCOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování
NNO	Nestátní nezisková organizace
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky (Ministerstva vnitra ČR)
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (*Organization for Security and Co-operation in Europe*)
OCP	Odbor cizinecké policie
OPU	Organizace pro pomoc uprchlíkům
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OSN	Organizace spojených národů (*United Nations*)
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Policie České republiky
PoS	Pobytové středisko
PřS	Přijímací středisko
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie
SF	Salcburské fórum
SIP	Státní integrační program
SIS	Schengenský informační systém
SUZ	Správa uprchlických zařízení (Ministerstva vnitra ČR)
UNHCR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (*United Nations High Commissioner for Refugees*)
ÚP ČR	Úřad práce ČR
V4	Visegrádská skupina
VIS	Vízový informační systém
ZDC	Zařízení pro děti-cizince
ZÚ	Zastupitelský úřad
ZZC	Zařízení pro zajištění cizinců

SHRNUTÍ

Výroční zpráva Evropské migrační sítě (EMN) o politice v oblasti azylu a migrace 2018 poskytuje přehled o vývoji a nejdůležitějších změnách v oblasti migrace, azylu a integrace během roku 2018.

Strategie migrační politiky České republiky

Česká republika při formování migrační politiky nadále uplatňuje zásady migrační politiky, které byly formulovány ve *Strategii migrační politiky České republiky* (přijaté dne 29. července 2015 usnesením vlády České republiky č. 621). Materiál definuje klíčové zásady migrační politiky českého státu, stanovuje cíle v dané oblasti na národní i unijní úrovni a uvádí konkrétní nástroje sloužící k jejich dosažení.

Strategie migrační politiky pokrývá migrační problematiku v celém jejím rozsahu. Je rozčleněna do 7 tematických modulů odpovídajících jednotlivým stěžejním zásadám. Kromě bezpečnosti státu, představující průřezový element Strategie, se jedná o následující tematické okruhy: (1) integrace cizinců, (2) nelegální migrace a návratová politika (3) mezinárodní ochrana, (4) vnější dimenze migrace (včetně rozvojových a humanitárních aspektů), (5) volný pohyb osob v rámci EU a schengenského prostoru, (6) legální migrace a (7) provázanost se společnými politikami EU v oblasti migrace. Na realizaci Strategie dohlíží Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci.

Legální migrace a integrace

Stejně jako v předchozích letech i v roce 2018 pokračoval trend **růstu legální migrace** do České republiky. Ke dni 31. prosince 2018 pobývalo na území České republiky legálně (po dobu delší než 90 dnů) celkem **566 931 cizinců**[1] (meziročně o necelých 8 % více). Na konci roku 2018 cizinci tvořili zhruba 5,3 % populace ČR[2], to je o 0,4 procentní body více než v roce 2017. Z evidovaného celkového počtu cizinců s povoleným pobytem v České republice jich na konci roku 2018 pobývalo 51,3 % na území trvale (290 679 cizinců) a 48,7 % přechodně[3] (276 252 cizinců). Největší zastoupení měli státní příslušníci Ukrajiny (131 709), Slovenska (116 817) a Vietnamu (61 143).

V oblasti **ekonomické migrace** bylo ke dni 31. prosince 2018 krajskými pobočkami Úřadu práce České republiky evidováno v postavení zaměstnanců **celkem 568 676 cizinců**, což je o 20,4 % více než v roce 2017. Z tohoto počtu 366 624 byli, dle zaevidovaných informačních karet[4], občané členských států EU/EHP a Švýcarska (včetně jejich rodinných příslušníků) a 124 674 osob představovali cizinci ze třetích zemí, z nich se v 77 378 případech jednalo o zahraniční pracovníky, kteří na trh práce vstoupili na základě pracovního povolení (zaměstnanecká či modrá karta, povolení k zaměstnání).

[1] Údaj zahrnuje cizince s povoleným pobytem v České republice evidované v Cizineckém informačním systému. Reálné počty cizinců legálně pobývajících na území České republiky se nicméně mohou lišit, neboť evidovaný počet cizinců nezahrnuje všechny občany jiných členských států EU pobývajících v České republice. Statistické přehledy zaznamenávají pouze ty občany EU, kteří požádali, resp. bylo jim vystaveno potvrzení o přechodném pobytu. Ti, kteří jen využívají svého práva volného pohybu, statisticky podchyceni nejsou.

[2] ČR měla k 31. prosinci 2018 10 649 800 obyvatel.

[3] Kategorie zahrnuje osoby s pobytem na vízum nad 90 dnů, s povolením k dlouhodobému pobytu a s povolením k přechodnému pobytu, které jsou udělovány občanům EU a jejich rodinným příslušníkům.

[4] Informační karta představuje písemné oznámení zaměstnavatele o nástupu cizince do zaměstnání, které zaměstnavatel musí podle zákona o zaměstnanosti zaslat krajské pobočce Úřadu práce ČR.

Ze států mimo EU měli tradičně nejvyšší zastoupení na našem trhu práce státní příslušníci Ukrajiny (121 086 osob), Ruska (14 597 osob) a Vietnamu (12 558 osob). U států EU/EHP a Švýcarska byli nejvíce zastoupeni státní příslušníci Slovenska (191 818 osob), Polska (44 896 osob), Rumunska (44 099 osob) a Bulharska (34 543 osob).

Ministerstvo průmyslu a obchodu evidovalo v roce 2018 celkem 89 843 podnikatelů-cizinců, kteří měli registrováno 118 173 živnostenských oprávnění. Mezi podnikateli-cizinci bylo nejvíce státních příslušníků Ukrajiny (21 881 osob), Vietnamu (21 172 osob) a Slovenska (17 711 osob). Tyto tři státní příslušnosti představují více než dvě třetiny všech podnikatelů-cizinců.

V oblasti ekonomické migrace byly také realizovány **projekty ekonomické migrace**, které jsou od roku 2012 vytvářeny v rámci meziresortní spolupráce ústředních orgánů státní správy. Tyto projekty představují účinný nástroj podpory migrace vybraných cílových skupin občanů třetích států, na jejichž vstupu a pobytu na území ČR má český stát zvýšený zájem.

V roce 2018 nadále pokračovala realizace všech projektů zahájených v předchozích letech a došlo i k **vytvoření projektů nových**. Pro projekty jsou vybírány země, které vláda shledá jako vhodné z hlediska požadavků českého trhu práce a současně z hlediska bezpečnostních a migračních rizik.

Vláda ČR svým usnesením ze dne 31. ledna 2018 č. 79 opakovaně **rozšířila kapacitu Režimu Ukrajina z 9 600 na 19 600 žádostí**. Náběr žádostí o zaměstnanecké karty je od 1. května 2018 uskutečňován prostřednictvím outsourcingu. Rovněž bylo vládou ČR schváleno personální posílení Ministerstva zahraničních věcí (MZV) a Ministerstva vnitra (MV), což vede k úspoře času při vyřizování žádostí. **Celkem bylo v roce 2018 do Režimu Ukrajina zařazeno 25 228 uchazečů od 862 společností.**

Integrační politika vycházela z *Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2018*, který byl schválen vládou ČR. Významnou pozitivní změnou bylo **otevření Centra na podporu integrace cizinců ve Středočeském kraji**, tedy v posledním kraji, kde Centrum dosud neexistovalo. Centra jsou středisky integračních aktivit v jednotlivých regionech a zabezpečují rovný přístup cizinců k odborné integrační podpoře, zároveň však zohledňují regionální specifika a podmínky integrace cizinců v jednotlivých krajích. Nově jsou tedy pobočky Center ve všech 14 krajích ČR. Dále byl opětovně kladen velký důraz na podporu projektů na lokální úrovni, protože integrace probíhá především při přímém soužití cizinců s majoritní společností. V roce 2018 obdrželo dotaci MV 15 obcí a městských částí v celkové výši 16, 3 milionů Kč, což je o 2,3 milionů Kč více než v roce 2017. Pod záštitou ministra vnitra a primátora statutárního města Brna se uskutečnil jubilejní 10. ročník celostátní konference obcí a městských částí realizujících projekty na podporu integrace cizinců, kterou uspořádalo statutární město Brno. Prostřednictvím dotačního titulu *Integrace cizinců 2018* se pokračovalo v podpoře projektů nestátních neziskových organizací. V jeho rámci byly podpořeny mimo jiné adaptačně integrační kurzy pro cizince, asistenční služby pro cizince na pracovištích OAMP, jazykové kurzy ČJ pro cizince, asistenční infolinka ve vietnamském, mongolském a ukrajinském jazyce i aktivizační a integrační projekty, které byly vymyšleny a realizovány na základě aktivity samotných cizinců.

V roce 2018 bylo uděleno **státní občanství ČR** celkem 3 757 cizincům[5] (o 1 249 osob méně než v předchozím roce), z toho se jednalo ve 25 případech o osoby, kterým byla v ČR v minulosti udělena mezinárodní ochrana formou azylu.

[5] Od 1. ledna 2014 je účinná právní úprava, která plně opustila princip jediného státního občanství a přiklonila se k možnosti existence vícenásobného státního občanství.

Mezinárodní ochrana

V roce 2018 v České republice požádalo o udělení mezinárodní ochrany **celkem 1 701 osob**, tj. o 251 osob více než v předchozím roce. Vyšší počet byl v ČR naposledy zaznamenán v roce 2007. **Hlavními zdrojovými zeměmi** žadatelů o mezinárodní ochranu byly v roce 2018 Ukrajina (418 žadatelů), Gruzie (169), Kuba (154), Arménie (117), Vietnam (100), Uzbekistán (98), Rusko (90), Irák (65), Ázerbájdžán (45) a Turecko (39). V České republice byl azyl udělen 47 žadatelům. Nejčastěji byl azyl udělen státním příslušníkům Číny (8), Sýrie (6) a Ukrajiny (6). Formou doplňkové ochrany byla v roce 2018 mezinárodní ochrana udělena ve 118 případech, což je stejný počet jako v roce 2017. Nejčastěji byla udělena státním příslušníkům Sýrie (52), Iráku (32) a Ukrajiny (12).

Cizinci, kterým byla udělena mezinárodní ochrana formou azylu nebo formou doplňkové ochrany, mohou využívat **Státní integrační program (SIP)**. V roce 2018 vstoupilo do SIP celkem 121 oprávněných osob, což je 17% nárůst oproti předchozímu roku. V průběhu roku bylo vypracováno celkem 72 nových individuálních integračních plánů pro celkem 95 držitelů mezinárodní ochrany (jednotlivce i rodiny). Vzhledem k tomu, že doba realizace individuálního integračního plánu je maximálně 12 měsíců, bylo v roce 2018 úspěšně ukončeno 97 individuálních integračních plánů zahájených v roce 2017 a zároveň 78 integračních plánů zahájených v roce 2016, u nichž byla doba realizace prodloužena nad rámec 12 měsíců z důvodu přerušení poskytování integračních služeb na přelomu roku 2016 a 2017. K poslednímu dni v roce se naplňovalo 79 plánů.

Nezletilí bez doprovodu

V roce 2018 ve specializovaném Zařízení pro děti-cizince (ZDC) pobývalo celkem 29 nezletilých cizinců bez doprovodu ze třetích zemí (každoročně se jedná o desítky osob), o mezinárodní ochranu ve stejném roce požádalo 10 nezletilých dětí bez doprovodu ze třetích

zemí (počet nezletilých žadatelů bez doprovodu ze třetích zemí žádajících o mezinárodní ochranu se každoročně pohybuje jen v řádu jednotek). V porovnání s ostatními členskými státy se tak jedná stále o velmi nízké počty.

Opatření v oblasti boje proti obchodování s lidmi

Situace v oblasti obchodování s lidmi během roku 2018 nezaznamenala oproti předchozímu období výrazné změny. Mezi nejčastější formy obchodování s lidmi stále patří sexuální a pracovní vykořisťování. Objevují se však i případy smíšené, kdy dochází k propojení forem, včetně nucených sňatků anebo nucení k trestné činnosti. Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi je opatření vytvořené s cílem poskytnout obětem obchodování s lidmi podporu a náležitou ochranu na základě individuálního posouzení rizika. Je určen pro oběti obchodování s lidmi starší 18 let, a to jak pro občany EU obchodované na území ČR, pro občany třetích zemí obchodované na území ČR, tak pro občany ČR obchodované na území ČR či v zahraničí.

Do Programu bylo v roce 2018 zařazeno celkem 17 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi (pokles o 7 osob oproti roku 2017), a to z Filipín (9), Rumunska (1), Sierra Leone (1) a České republiky (6). U těchto osob se jednalo o pracovní a sexuální vykořisťování.

Prostřednictvím Programu dobrovolných návratů, který je součástí Programu, byly v roce 2018 realizovány 2 dobrovolné návraty (Rumunsko, Sierra Leone).

Mezinárodní spolupráce a projekty

Mezinárodní spolupráce v oblasti migrace pokračovala v roce 2018 především skrze intenzivní kontakty na úrovni jednotlivých orgánů Evropské unie, včetně jejich agentur, zejména v rámci Evropské agentury

pohraniční a pobřežní stráže (Frontex) a Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO). ČR se rovněž soustředila na posílení praktické a operativní spolupráce ve všech aspektech migrace, azylu a ochrany hranic, a to jak na úrovni bilaterální, tak na úrovni multilaterální i unijní.

Program **MEDEVAC**[6] byl v roce 2018 realizován v osmi zemích, které odrážejí jeho teritoriální priority. Na Blízkém východě program působil v Jordánsku, které i v roce 2018 zůstalo prioritní zemí, kam jsou vysílány lékařské týmy, dále v Iráku. Za účelem realizace budoucích misí proběhla také rekognoskační mise do Libanonu. V Africe program působil v Senegalu, Libyi a Nigeru. Program MEDEVAC i v roce 2018 zůstal přítomen ve východní Evropě, a navázal tak na svá předchozí úspěšná školení zdravotnického personálu v oblasti fyzioterapie na Ukrajině.

Skrze program **Pomoc na místě** MV uděluje peněžní dary do zahraničí určené zejména na pomoc uprchlíkům přímo na místě jejich prvotního vysídlení, a státům, které velký počet uprchlíků a migrantů hostí, nebo se s nimi jako tranzitní země potýkají. Výše pomoci byla v roce 2016 s ohledem na situaci v oblasti migrace z rozhodnutí vlády ČR navýšena na 150 milionů Kč a tato výše rozpočtu byla zachována i v roce 2018. Mezi prioritní oblasti Programu v roce 2018 patřil region Blízkého východu, západního Balkánu a region širšího Sahelu a severní Afriky.

Ve vnější dimenzi Evropské unie ČR v roce 2018 pokračovala v účasti na rozvoji a implementaci nástrojů Globálního přístupu k migraci a mobilitě (GAMM), který představuje koncepční rámec vnější migrační politiky EU.

Česká republika pro realizaci svých priorit v oblasti azylu a migrace také úzce spolupracovala s mezinárodními organizacemi, především pak s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), Mezinárodním centrem pro

[6] Program MEDEVAC je zaměřen na poskytování odborné lékařské péče zranitelným skupinám obyvatel v regionech zasažených uprchlickou krizí či přírodní katastrofou.

rozvoj migračních politik (ICMPD) a Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR).

V rámci mezinárodní spolupráce provádí příhraniční Krajská ředitelství policie České republiky společné hlídky, které jsou využívané ke standardní policejní práci. Společné hlídky byly zaměřeny na monitoring nelegální migrace, realizaci schengenského vnitrostátního pátrání, monitoring pohybu vozidel, přeshraniční trestnou činnost, pátrání po odcizených vozidlech, pachatelích trestných činů, kontrolu pobytového režimu cizinců, včetně pobytových kontrol v nočních klubech, kontrolu osob a vozidel.

Nelegální migrace, převaděčství

V roce 2018 bylo celkem odhaleno **při nelegální migraci** na území České republiky **4 992 osob** (meziroční nárůst o 5,4 %). Z celkového počtu bylo 4 653 osob (tj. 93,2 %) odhaleno při nelegálním pobytu a 339 osob zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR[7]. V souvislosti s nelegální migrací přes vnější schengenskou hranici byli nejčastěji zadrženými osobami státní příslušníci Gruzie (51), dále následovali státní příslušníci Albánie (39), Ukrajiny (28), Jemenu (21) a uprchlíci dle Konvence 1951 (21). Při nelegálním pobytu bylo zjištěno nejvíce státních příslušníků Ukrajiny (1 470), následovali státní příslušníci Moldavska (567), Vietnamu (312), Ruska (273) a Uzbekistánu (157).

Při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici použilo neregulérní cestovní doklad **94 osob**, nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Albánie (34). Při nelegálním pobytu se prokázalo neregulérním cestovním dokladem **143 osob**, nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Ukrajiny (59) a Moldavska (32).

[7] Jelikož vnější schengenskou hranici tvoří pouze vzdušná hranice, jsou osoby při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici vykazovány jen u Ředitelství služby cizinecké policie, kam bylo v roce 2008 organizačně začleněno 5 inspektorátů cizinecké policie na mezinárodních letištích.

Návraty

V průběhu roku 2018 bylo realizováno celkem **532 dobrovolných návratů cizinců ze třetích zemí**. V rámci tohoto počtu bylo realizováno celkem 434[8] asistovaných dobrovolných návratů cizinců se správním vyhoštěním a 98 dobrovolných asistovaných návratů na základě žádosti žadatelů o mezinárodní ochranu. Nejčetněji byli mezi těmito navrátilci státní příslušníci Ukrajiny, Moldavska a Uzbekistánu.

V oblasti dobrovolných návratů realizují své programy asistovaných dobrovolných návratů Ministerstvo vnitra, Správa uprchlických zařízení (SUZ) a také Mezinárodní organizace pro migraci (IOM). MV a IOM se ve svém programu soustředí především na cizince, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění. SUZ prostřednictvím svého programu poskytuje pomoc s dobrovolným vycestováním do země původu bývalým žadatelům o mezinárodní ochranu. U všech těchto programů dobrovolných návratů zajišťují MV, SUZ a IOM nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také veškeré související poradenství a asistenci, které jsou pro efektivní, rychlé a úspěšné uskutečnění návratu nezbytné.

V případě, že jsou cizinci zajištěni a umístěni do Zařízení pro zajištění cizinců (ZZC), je návrat těchto cizinců realizován Ředitelstvím služby cizinecké policie (ŘSCP) ve spolupráci s MV ČR, které provádí pouze asistenci a související poradenství s cizinci.

[8] Realizováno prostřednictvím MV a IOM.

1 ÚVOD

Výroční zpráva o politice v oblasti azylu a migrace v České republice podává přehled o nejdůležitějších politických i legislativních změnách a základních statistických datech v oblasti azylu a migrace na území České republiky za rok 2018.

Zpráva byla vypracována národním kontaktním místem Evropské migrační sítě v České republice. Podle článku 9(1) Rozhodnutí Rady 2008/381/EC o zřízení Evropské migrační sítě každé kontaktní místo EMN každoročně zpracovává zprávu o vývoji v oblasti azylu a migrace v příslušné zemi.

Zpráva se skládá z devíti kapitol a tří příloh. Kapitoly popisují vývoj v oblasti legální migrace a mezinárodní ochrany, jedna kapitola je věnována problematice nezletilých cizinců bez doprovodu, dále jsou obsaženy informace o opatřeních v oblasti boje proti obchodování s lidmi a boje s nelegální migrací. Zpráva také podává přehled o mezinárodní spolupráci, projektech a popisuje vývoj v oblasti návratů cizinců do zemí původu. V jednotlivých kapitolách jsou uvedeny i základní statistické údaje. Členění zprávy odpovídá doporučené struktuře národních zpráv jednotlivých kontaktních míst EMN tak, aby bylo možné jednotlivé dokumenty porovnávat a byla zachována kontinuita se zprávami zpracovanými v minulých letech.

Předkládaná zpráva byla vypracována zejména na základě podkladů odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, který má oblast migrace, azylu a integrace v gesci. Dále byly ve zprávě využity podklady od Ředitelství služby cizinecké policie, Policejního prezidia,

odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva spravedlnosti, Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra, Národní centrály proti organizovanému zločinu a Zařízení pro děti-cizince. Bližší informace k metodologii jsou uvedeny v příloze č. 1. Příloha č. 2 obsahuje seznam zdrojů a literatury, příloha č. 3 pak seznam tabulek a grafů.

1.1 ORGANIZACE OBLASTI AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY

Ministerstvo vnitra (MV)

Ministerstvo vnitra je hlavním orgánem zodpovědným za oblast azylové a migrační politiky v České republice,a to jak na legislativně-koncepční úrovni, tak i na úrovni realizační.

Odbor azylové a migrační politiky (OAMP)

Odbor azylové a migrační politiky je útvarem Ministerstva vnitra určeným pro výkon působnosti vymezené ministerstvu v oblasti mezinárodní ochrany, uprchlictví, vstupu a pobytu cizinců, koncepce integrace cizinců, Státního integračního programu (pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou) a schengenské spolupráce. Odbor je dále útvarem ministerstva pro řízení organizační složky státu Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra, předkládá návrhy na zřízení či změnu charakteru azylových zařízení nebo zařízení pro zajištění cizinců.

Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci

Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci je stálým mezirezortním orgánem složeným ze zástupců věcně příslušných resortů, který disponuje pravomocí přijímat nezbytná opatření v oblasti migrace

a ochrany státních hranic. Gestorem činnosti Koordinačního orgánu je resort vnitra. Koordinační orgán zasedá na úrovni členů vlády nebo náměstků ministrů.

Spolupráce resortů v rámci Koordinačního orgánu umožňuje pružně reagovat na aktuální migrační situaci a přispívá k větší flexibilitě při řešení konkrétních problematik zasahujících do kompetence více ministerstev. Koordinační orgán rovněž řídí činnost Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci, stálého pracoviště Ministerstva vnitra zaměřeného na meziresortní spolupráci na expertní úrovni. Předjednání materiálů určených pro vládu ČR na zasedání Koordinačního orgánu umožňuje např. jejich následné schvalování bez rozpravy. V neposlední řadě Koordinační orgán slouží také jako platforma pro diskuzi o dalším směřování migrační politiky.

Koordinační orgán byl také vládou zmocněn, aby svým rozhodnutím prováděl změny projektů ekonomické migrace. Tato pravomoc byla v roce 2018 využita hned několikrát.

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (ANACEN)

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci představuje stálé analytické pracoviště mezirezortního charakteru řízené Ministerstvem vnitra, které se v rámci své činnosti zaměřuje na sledování a analýzu migrace jako komplexního jevu. Analytické centrum funguje na expertní úrovni, jeho působení řídí Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci. Na činnosti Analytického centra se podílejí všechny klíčové orgány zapojené do systému řízení ochrany státních hranic a regulace migrace, kterým úzká spolupráce a výměna informací na půdě této platformy poskytují možnost operativní a rychlé reakce na vzniklé problémy[9].

[9] Členy Analytického centra jsou delegovaní zástupci ministerstev vnitra, zahraničních věcí, práce a sociálních věcí, průmyslu a obchodu, školství, mládeže a tělovýchovy, financí (Generálního ředitelství cel), Policie České republiky a zpravodajských a bezpečnostních služeb.

Činnost Analytického centra probíhá v několika tematicky zaměřených fórech a nepřetržitě se zabývá monitoringem a analýzou aktuálních jevů, jež mohou být z bezpečnostně-migračního hlediska identifikovány jako rizikové či potenciálně problémové.

Analytické centrum v průběhu roku 2018 i nadále s měsíční frekvencí zpracovávalo zprávu *Trendy a poznatky v oblasti migrace a ochrany hranic* určenou pro interní potřebu orgánů státní správy, jimž je cíleně distribuována k případnému využití.

Správa uprchlických zařízení (SUZ)

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra je provozovatelem přijímacích, pobytových a integračních azylových středisek. V těchto zařízeních SUZ poskytuje zejména ubytovací, stravovací, psychologické, sociální, vzdělávací a poradenské služby a zajišťuje také volnočasové aktivity. Většina z těchto aktivit probíhá i v zařízeních pro zajištění cizinců, která SUZ rovněž provozuje. Dále je SUZ zřizovatelem a provozovatelem 10 krajských Center na podporu integrace cizinců, která jsou středisky integračních aktivit v regionu.

Ředitelství služby cizinecké policie (ŘSCP)

Ředitelství služby cizinecké policie je vysoce specializovanou složkou Policie České republiky (PČR), která v oblasti cizinecké problematiky zastřešuje plnění úkolů souvisejících s odhalováním nelegální migrace, uplatňováním represivních opatření vůči cizincům zdržujících se na území České republiky v rozporu se zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, dodržováním závazků vyplývajících z mezinárodních smluv a přímo použitelných právních předpisů Evropského společenství a řešením trestné činnosti spáchané v souvislosti s překračováním státních hranic a s přeshraniční trestnou činností. ŘSCP také zajišťuje realizaci soudního či správního vyhoštění, a to v rozsahu zabezpečení cestovních

a přepravních dokladů pro cizince vyhošťované z území ČR. Zabezpečuje zjišťování totožnosti cizinců v souvislosti s jejich zajištěním za účelem správního vyhoštění nebo realizaci readmisních dohod. Zabezpečuje realizaci readmisních dohod včetně policejních průvozů a plnění dalších úkolů vyplývajících z předpisů Evropské unie a mezinárodních smluv.

ŘSCP ve vztahu k teritoriálním útvarům cizinecké policie plní úkoly specializovaného ústředního metodicko-řídícího, odborného, analytického a kontrolního pracoviště a dále je výkonným útvarem PČR s celostátní působností. V přímé podřízenosti ŘSCP je zařazeno pět inspektorátů cizinecké policie na mezinárodních letištích[10], které zajišťují ochranu vnějších hranic na všech mezinárodních letištích České republiky, dále pak Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová, Zařízení pro zajištění cizinců Bálková a Přijímací středisko cizinců Zastávka u Brna. Na území jednotlivých krajů plní úlohy v oblasti migrace cizinců odbory cizinecké policie, které jsou zařazeny do organizační struktury Krajských ředitelství policie ČR (KŘP).

Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování (NCOZ)

Útvarem Policie ČR s celorepublikovou působností, který rovněž plní úkoly v oblasti nelegální migrace, především pak v oblasti boje proti převaděčství, je Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování, jejíž Sekce organizovaného zločinu, odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace sleduje, rozpracovává a zabývá se bojem proti zločineckým seskupením, která páchají závažnou organizovanou trestnou činnost v oblasti nelegální migrace, obchodu s lidmi, nedovoleného nakládání s lidskými orgány a tkáněmi a nucených prací nebo jiných forem vykořisťování.

[10] Jedná se o: ICP na ML Václava Havla Praha, ICP na ML Mošnov, ICP na ML Brno Tuřany, ICP na ML Karlovy Vary, ICP na ML Pardubice.

Ministerstvo zahraničních věcí (MZV)

Ministerstvo zahraničních věcí je ústředním správním orgánem České republiky, který vytváří koncepci zahraniční politiky a koordinuje zahraniční rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc poskytovanou do zahraničí. Vykonává státní správu ve věcech povolování pobytu cizinců na území České republiky požívajících výsad a imunit podle mezinárodního práva. Prostřednictvím zastupitelských úřadů vykonává státní správu ve věcech udělování víz v rozsahu stanoveném zákonem o pobytu cizinců. V samostatné gesci pak vykonává státní správu ve věcech vydávání krátkodobých víz podle vízového kodexu EU.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)

Ministerstvo práce a sociálních věcí je zodpovědné za politiku v oblasti zaměstnávání cizinců, mj. vymezuje okruh subjektů působících v roli zaměstnavatele a ve vztahu k cizím státním příslušníkům stanovuje kritéria vstupu jednotlivých kategorií cizinců na trh práce. Na základě situace na trhu práce stanovuje podmínky pro povolování zaměstnání a zodpovídá za právní úpravu zaměstnávání cizinců ve vztahu k odpovídajícím právním předpisům Evropské unie a uzavřeným mezivládním dohodám. MPSV rovněž vede centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké nebo modré karty.

Kromě vnitrostátních právních předpisů je oblast pracovní migrace upravena i bilaterálními mezinárodními smlouvami upravujícími oblast sociálního zabezpečení a zaměstnávání a také multilaterálními úmluvami v oblasti lidských práv, postavení uprchlíků a sociálních práv, jimiž je ČR vázána. V ČR i nadále přetrvává fenomén nelegálního zaměstnávání cizinců. Touto oblastí se zabývá mj. Mezirezortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice, jehož gestorem je MPSV.

Dalšími institucemi, které mají vymezené kompetence v oblasti azylu a migrace, jsou: Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), Ministerstvo spravedlnosti (MSp), Ministerstvo financí (MF), Ministerstvo zdravotnictví (MZ), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Ministerstvo financí (Generální ředitelství cel), Ministerstvo kultury (MK) a Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR).

1.2 AZYLOVÁ A MIGRAČNÍ LEGISLATIVA

Oblast azylu a migrace upravují zejména následující právní předpisy:

- Zákon č. 326/1999 Sb., **o pobytu cizinců na území České republiky** a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon upravuje podmínky vstupu cizince na území ČR a vycestování cizince z území, stanovuje podmínky pobytu cizince na území a vymezuje působnost PČR, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy. V průběhu roku 2018 probíhal legislativní proces související s návrhem zákona, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Předložen byl zejména z důvodu zajištění transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801/EU ze dne 11. května 2016, o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair. V zákoně o pobytu cizinců se zavádí povinnost absolvovat po příjezdu do ČR adaptačně-integrační kurz a institucionálně se zakotvuje integrace na regionální úrovni ve formě převedení projektu Center pro integraci cizinců do státního systému. Dále se navrhuje upravit zákonné zmocnění vlády k vydání kvót pro ekonomickou migraci. Nařízením vlády vydaným na základě zákonného zmocnění budou stanoveny transparentní kvantitativní kvóty,

které budou blíže rozčleněny do kategorií odpovídajících kvalitativnímu vymezení migračních potřeb. Návrh zákona byl vládou schválen dne 6. června 2018. Poté 13. března 2019 zákon schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Následně byl návrh předložen Senátu, který návrh projednal 2. května 2019 na své 8. schůzi a vrátil návrh zákona Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy. Sněmovna novelu schválila dne 18. června 2019. Novela nabyde účinnosti dne 31. července 2019.

- Zákon č. 325/1999 Sb., **o azylu**, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje podmínky vstupu a pobytu cizince, který požádá ČR o mezinárodní ochranu na území ČR, pobyt azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany na území, řízení o udělení mezinárodní ochrany formou azylu nebo doplňkové ochrany a řízení o odnětí azylu nebo doplňkové ochrany, práva a povinnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany, azylanta a osoby požívající doplňkové ochrany na území, působnost Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Policie České republiky v této oblasti státní správy, Státní integrační program a azylová zařízení.

V roce 2018 **nebyla provedena žádná novela zákona o azylu**. V průběhu podzimu roku 2018 započaly legislativní práce **na novele vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů**. Cílem změny, kterou tato právní úprava přináší, je reagovat na aktuální vývoj v oblasti azylové politiky a doplnit stávající seznam bezpečných zemí původu[11] o celkem 12 nových zemí (např. Alžírsko, Ghanu, Tunisko,

[11] Jedná se o institut zákona o azylu, který opravňuje vést zjednodušené azylové řízení, při splnění dalších podmínek.

ale také Moldavsko[12], Gruzie[13] nebo Ukrajina[14]). Legislativní proces byl dokončen v březnu 2019.

- Zákon č. 191/2016 Sb., **o ochraně státních hranic České republiky** a o změně některých souvisejících zákonů

Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. srpna 2016. V roce 2018 **nedošlo k novelizaci tohoto zákona**.

V návaznosti na nařízení Evropské komise a Rady (ES) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), v platném znění, zákon upravuje ochranu státních hranic proti jejich nedovolenému překračování. Stanovuje podmínky pro zřízení hraničního přechodu na mezinárodním letišti, povinnosti kapitánů letadel a provozovatelů letišť, jakož i pravidla pro dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic a přestupky a správní delikty související s ochranou hranic.

- Zákon č. 221/2003 Sb., **o dočasné ochraně cizinců**, ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon upravuje podmínky vstupu a pobytu cizince na území ČR za účelem poskytnutí dočasné ochrany a jeho vycestování z území, řízení o udělení a odnětí oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území ČR a právní status cizince, který žádá o udělení oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany a cizince, kterému bylo uděleno oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany. V roce 2018 **nedošlo k novelizaci tohoto zákona**.

[12] s výjimkou Podněstří

[13] s výjimkou Abcházie a Jižní Osetie

[14] s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou proruských separatistů

- Zákon č. 435/2004 Sb., **o zaměstnanosti**, ve znění pozdějších předpisů

Podmínky zaměstnávání cizinců na území ČR upravuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2018 nebyla v gesci MPSV přijata žádná legislativní opatření s přímým dopadem na zahraniční zaměstnanost. Vydáno bylo pouze Sdělení MPSV č. 56/2018 Sb., o výši průměrné hrubé roční mzdy v ČR za rok 2017 pro účely vydávání modrých karet[15].

V roce 2018 byl zahájen legislativní proces novely zákona o zaměstnanosti, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

- Zákon č. 186/2013 Sb., **o státním občanství České republiky** a o změně některých zákonů

Tento zákon upravuje nabývání, pozbývání, prokazování a zjišťování státního občanství ČR, vydávání osvědčení o státním občanství ČR, vedení evidence fyzických osob, které nabyly nebo pozbyly státní občanství ČR, řízení ve věci státního občanství a přestupky na úseku státního občanství.

[15] MPSV podle § 182a odst. 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 427/2010 Sb. a zákona č. 314/2015 Sb., sděluje, že na základě průměrné hrubé měsíční mzdy v ČR v roce 2017 ve výši 29 504 Kč činí pro období od 1. května 2018 do 30. dubna 2019 průměrná hrubá roční mzda v České republice 354 048 Kč.

2 VÝVOJ V OBLASTI AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY

V průběhu roku 2018 byly legislativní aktivity prioritně zaměřeny na **novelu zákona o pobytu cizinců**, a to z důvodu zajištění transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801/EU ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair.

V roce 2018 byly také zahájeny legislativní práce na návrhu zákona o úpravě vztahů v souvislosti s případným vystoupením Spojeného království z Evropské unie bez dohody.

2.1 POLITICKÝ VÝVOJ

Politická situace v zemi

V průběhu ledna 2018 se konaly prezidentské volby, ve kterých byl znovuzvolen Miloš Zeman a dalších pět let tak bude vykonávat mandát prezidenta ČR. Jeho protikandidátem v druhém kole byl Jiří Drahoš, bývalý předseda Akademie věd. Dále byla 27. června 2018 jmenována druhá vláda Andreje Babiše, která získala důvěru Poslanecké sněmovny 12. července 2018. Jedná se o menšinový kabinet složený ze zástupců hnutí ANO a ČSSD. V tomto roce se rovněž konaly senátní a komunální volby.

Pro Českou republiku byl tento rok významný také z důvodu oslavy stého výročí založení nezávislé republiky. Konaly se různé kulturní akce a přehlídky po celé zemi.

2.2 LEGISLATIVNÍ VÝVOJ

V roce 2018 probíhal legislativní proces související s návrhem zákona, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců.

Rovněž byly na konci roku zahájeny legislativní práce na návrhu zákona o úpravě některých vztahů v souvislosti s **případným** vystoupením Spojeného království z Evropské unie bez dohody, která by upravila do budoucna vzájemný vztah a vypořádání těchto dvou subjektů mezinárodního práva.

- **Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců**

- V průběhu roku 2018 probíhal legislativní proces související s návrhem zákona, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Předložen byl zejména z důvodu zajištění transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801/EU ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair. V zákoně o pobytu cizinců se zavádí povinnost absolvovat po příjezdu do ČR adaptačně-integrační kurz a institucionálně se zakotvuje integrace na regionální úrovni ve formě převedení projektu Center pro integraci cizinců do státního systému. Dále se navrhuje upravit zákonné zmocnění vlády k vydání kvót pro ekonomickou migraci. Nařízením vlády vydaným na základě zákonného zmocnění budou stanoveny transparentní kvantitativní kvóty, které budou

blíže rozčleněny do kategorií odpovídajících kvalitativnímu vymezení migračních potřeb. Návrh zákona byl vládou schválen dne 6. června 2018. Poté 13. března 2019 zákon schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Následně byl návrh předložen Senátu, který návrh projednal 2. května 2019 na své 8. schůzi a vrátil návrh zákona Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy. Sněmovna novelu schválila dne 18. června 2019. Novela nabyde účinnosti dne 31. července 2019.

- Na konci roku 2018 byly zahájeny legislativní práce na návrhu zákona o úpravě některých vztahů v souvislosti s vystoupením Spojeného království z Evropské unie bez dohody, který by upravil do budoucna vzájemný vztah a vypořádání těchto dvou subjektů mezinárodního práva. Účelem navrhované právní úpravy je připravit Českou republiku na stav, kdy na Spojené království bude po tzv. tvrdém brexitu pohlíženo z hlediska vnitrostátní právní úpravy jako na třetí zemi. S ohledem na garance, které Spojené království deklarovalo evropským občanům nacházejícím se na jeho území i po dni odchodu Spojeného království z Evropské unie, jsou navržena ve vybraných oblastech opatření zajišťující reciprocitu vůči obdobné nabídce britské strany. Zákon je koncipován jako dočasný, jeho platnost bude omezena do konce roku 2020 s tím, že během této doby musí občané Spojeného království podat na území žádost o pobytové oprávnění určené pro státní příslušníky třetích zemí. Ke dni 31. prosince 2020 skončí jak platnost navrženého zákona, tak i jakékoliv speciální zacházení s občany Spojeného království. Návrh byl projednán a schválen vládou 7. ledna 2019.

- **Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu** – v roce 2018 nebyla provedena žádná novela zákona o azylu.

- V průběhu podzimu roku 2018 započaly legislativní práce na novele vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon

o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů. Cílem změny, kterou tato právní úprava přináší, je reagovat na aktuální vývoj v oblasti azylové politiky a doplnit stávající seznam bezpečných zemí původu o celkem 12 nových zemí (např. Alžírsko, Ghanu, Tunisko, ale také Moldavsko, Gruzii nebo Ukrajinu). Legislativní proces byl dokončen v březnu 2019.

- **Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (s ohledem na imigraci)** – v roce 2018 nebyla provedena žádná novela zákona o zaměstnanosti.

2.3 DEBATY V MÉDIÍCH

V roce 2018 byl migraci či tématům souvisejícím s cizinci v ČR nadále věnován v médiích významný prostor, nicméně již v mnohem menším měřítku než tomu bylo v minulých letech. Nejčastěji bylo v tomto směru možné zaznamenat příspěvky související se zaměstnáváním cizinců v ČR (ČR má nejnižší nezaměstnanost napříč členskými státy EU a nedostatek pracovních sil, což se snaží kompenzovat příchozími zahraničními pracovníky). Velká pozornost byla věnována také novele zákona o pobytu cizinců, v ní navrhovaným změnám a jejich dopadům. Česká média nadále sledovala dění na migračních trasách a obecně nelegální migraci do EU.

Pozornost v médiích a v rámci veřejných debat byla věnována (v různé míře) především těmto tématům:

- zaměstnávání cizinců v ČR (např. zaměstnávání Ukrajinců, programy pro zahraniční pracovníky, nedostatek „domácích" pracovníků a s tím související poptávku firem po zahraničních pracovnících, opatření v obcích v okolí průmyslových zón),
- cizincům v ČR v obecné rovině (např. kolik jich tu žije, integrace cizinců, kriminalita cizinců, policejní kontroly),

- novele zákona o pobytu cizinců, navrhovaným opatřením a jejich dopadům,
- situaci na migračních trasách (počtu migrantů přicházejících/ připlouvajících do Evropy),
- situaci v Německu a německé migrační politice,
- hranicím Schengenského prostoru a znovuobnovení hraničních kontrol,
- bezpečnostním aspektům migrace,
- obávám z islámu a migrace a dalším projevům xenofobie ze zemí mimo EU i EU,
- teroristickým útokům souvisejícím s islámem (dáváno do kontextu s migrační krizí),
- průzkumům veřejného mínění souvisejících s migrační krizí/cizinci,
- nelegální migraci,
- postupu států Visegrádské skupiny (V4) v otázce migrace,
- vyslání českých policistů do Severní Makedonie, Maďarska, Slovinska, Srbska, Bulharska a Řecka,
- opatřením proti migrantům v Maďarsku,
- aktivitám ČR v souvislosti s migrační krizí v zahraničí (např. finanční zapojení ČR v oblastech zasažených migrační krizí, programům MEDEVAC a Pomoc na místě.),
- udělování mezinárodní ochrany v EU,
- křesťanům z Číny, kteří požádali v ČR o mezinárodní ochranu.

Během roku 2018 nadále probíhaly nejrůznější debaty, konference, přednášky a jiné akce spojené s problematikou migrace a cizinců (pořádaných nestátními neziskovými organizacemi (NNO), think-tanky, vysokými školami, vědeckými institucemi, politickými stranami, státními institucemi i odpůrci migrace), v porovnání s předchozími lety však těchto aktivit v roce 2018 znatelně ubylo. I přes pokles zájmu médií i veřejnosti o danou problematiku patří migrace a cizinci nadále mezi významná a diskutovaná společenská témata.

3 LEGÁLNÍ MIGRACE A MOBILITA

Na území ČR v roce 2018 dlouhodobě pobývalo (po dobu delší než 90 dnů) celkem **566 931 cizinců**. Na konci roku 2018 cizinci tvořili zhruba 5,3 % populace ČR, to je o 0,4 procentní body více než v roce 2017. Největší zastoupení měli státní příslušníci Ukrajiny (131 709), Slovenska (116 817) a Vietnamu (61 143).

V roce 2018 nadále pokračovala realizace všech projektů ekonomické migrace zahájených v předchozích letech a došlo i k vytvoření jednoho nového projektu s názvem **„Režim Ostatní státy"**, který vznikl modifikací již existujícího projektu označovaného jako „Režim Ukrajina". Nový projekt byl otevřen pro občany Mongolska, Srbska a Filipín.

V roce 2018 byl posilován systém zajištění informovanosti cizinců a to prostřednictvím **nově zřízeného Centra na podporu integrace cizinců ve Středočeském kraji**, které má pracoviště v Benešově, Kladně, Kutné Hoře, Mladé Boleslavi a Příbrami. Pro usnadnění komunikace cizinců a vyřizování jejich záležitostí byla i nadále zajišťována asistence cizincům na odděleních pobytu cizinců OAMP.

Státní občanství České republiky nabylo v loňském roce **5 287 cizinců**, z toho 3 757 cizincům bylo občanství uděleno a 1 498 osob státní občanství České republiky nabylo na základě prohlášení.

3.1 CIZINCI S POVOLENÝM POBYTEM NA ÚZEMÍ ČR – STATISTIKY

Počty cizinců s povoleným pobytem na území ČR

Ke dni 31. prosince 2018 bylo na území ČR evidováno k legálnímu pobytu (po dobu delší než 90 dnů) **celkem 566 931 cizinců**[16], což je o 40 120 osob více než na konci roku 2017. Počet cizinců meziročně vzrostl o 7,6 %, to je od roku 2008 (kdy následně došlo k ekonomické krizi) vůbec nejvyšší procentuální meziroční nárůst.

Na konci roku 2018 cizinci tvořili zhruba **5,3 % populace ČR**, to je o 0,4 procentní body více než v roce 2017.

Tabulka 1: Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR (2008–2018)

Rok (stav k 31. 12.)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet cizinců	436 301	433 305	425 301	436 389	438 213	441 536	451 923	467 562	496 413	526 811	566 931
Meziroční změna	*11,3 %*	*-0,7 %*	*-1,8 %*	*2,6 %*	*0,4 %*	*0,8 %*	*2,4 %*	*3,5 %*	*6,2 %*	*6,1 %*	*7,6 %*

Zdroj: IS CIS

Trvalý a přechodný pobyt

V posledních letech vzrůstá tempo nárůstu počtu cizinců, kteří na území ČR pobývají přechodně. Zatímco v roce 2015 byl meziroční nárůst u přechodného pobytu necelá 3 % a v následujících dvou letech

[16] Údaj zahrnuje cizince s povoleným pobytem v ČR evidované v Cizineckém informačním systému. Reálné počty cizinců legálně pobývajících na území ČR se nicméně mohou lišit, neboť evidovaný počet cizinců nezahrnuje všechny občany jiných členských států EU pobývající v ČR. Statistické přehledy zaznamenávají pouze ty občany EU, kteří požádali, resp. bylo jim vystaveno potvrzení o přechodném pobytu. Ti, kteří jen využívají svého práva, statisticky podchyceni nejsou.

to bylo kolem 9 %, v roce 2018 se jedná o meziroční nárůst o 13,2 %. **Nárůst počtu cizinců v kategorii přechodného pobytu se týká především cizinců ze třetích zemí**. Celkový nárůst přechodného pobytu tvořil 32 173 osob, z čehož 24 191 připadá na cizince ze třetích zemí (tj. 75,2 %).

Kategorie **trvalého pobytu** zaznamenává v posledních letech opačnou tendenci. Meziroční nárůst u trvalých pobytů tvořil 2,8 % (7 947).

Graf 1: Vývoj počtu cizinců s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR

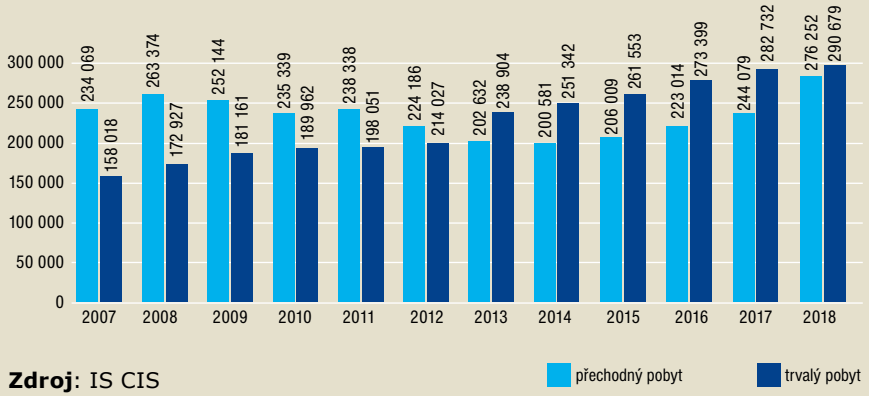

Zdroj: IS CIS

V rámci rozlišení kategorií na občany členských států EU[17] a dalších států, které jsou vázány Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru[18] (dále občané EU) a kategorii cizinců ze zemí mimo EU (tedy cizinci z tzv. třetích zemí) je zřejmé, že početně významnější kategorií jsou **občané třetích zemí. Ti na konci roku 2018 představovali**

[17] Belgie, Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie.

[18] Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko.

59 % cizinců pobývajících v ČR, což činilo 334 438 osob. Jejich počet se meziročně zvýšil o 9,2 %, což je o 2,7 procentních bodů vyšší meziroční nárůst než v předchozím roce (v roce 2017 jejich počty vzrostly o 6,5 %).

V kategorii přechodného pobytu od roku 2013 převažují cizinci z členských zemí EU nad cizinci ze třetích zemí. Na konci roku 2018 občané EU pobývající na území ČR v rámci přechodného pobytu tvořili 62,4 % z celkového počtu občanů EU. U občanů třetích zemí je situace opačná – v rámci trvalého pobytu jich na území ČR pobývalo 60,8 %. Stále tedy platí, že **cizinci ze zemí EU v ČR pobývají spíše přechodně, zatímco většina občanů třetích zemí v ČR pobývá trvale**, ale v posledním roce došlo u cizinců ze třetích zemí k výraznějšímu nárůstu v kategorii přechodného pobytu.

Státní příslušnost cizinců

Zastoupení cizinců pobývajících v ČR dle jejich státní příslušnosti je dlouhodobě takřka neměnné. V rámci deseti nejčastěji zastoupených státních příslušností došlo jen k posunu Polska na čtvrté místo před Německo. Jinak je pořadí stejné jako v předchozím roce.

Přes polovinu cizinců (54,6 %) s povoleným pobytem na území ČR tvořili ke konci roku 2018 státní příslušníci některé z těchto 3 zemí: **Ukrajiny** (131 709), **Slovenska** (116 817) **a Vietnamu** (61 143). Ostatní státní příslušnosti následují s výraznějším odstupem.

Tabulka 2: TOP 10 státních příslušností cizinců s povoleným pobytem v ČR dle kategorie pobytu (k 31. prosinci 2018)

Druh pobytu	počet	podíl (%)	meziroční změna (%)	z toho			
				trvale	tj. %	přechodně	tj. %
Cizinci celkem	**566 931**	***100,0***	***7,6***	**290 679**	***51,3***	**276 252**	***48,7***
z toho nejvíce státních příslušníků:							
Ukrajina	131 709	*23,2*	*12,1*	84 996	*29,2*	46 713	*16,9*
Slovensko	116 817	*20,6*	*4,5*	50 229	*17,3*	66 588	*24,1*
Vietnam	61 143	*10,8*	*2,2*	51 405	*17,7*	9 738	*3,5*
Rusko	38 223	*6,7*	*3,8*	21 635	*7,4*	16 588	*6,0*
Polsko	21 279	*3,8*	*3,0*	10 815	*3,7*	10 464	*3,8*
Německo	21 267	*3,8*	*0,0*	4 486	*1,5*	16 781	*6,1*
Bulharsko	15 593	*2,8*	*13,0*	5 271	*1,8*	10 322	*3,7*
Rumunsko	14 684	*2,6*	*16,9*	3 729	*1,3*	10 955	*4,0*
Spojené státy americké	9 510	*1,7*	*-0,5*	3 426	*1,2*	6 084	*2,2*
Mongolsko	9 081	*1,6*	*14,9*	5 167	*1,8*	3 914	*1,4*
občané EU	232 493	*41,0*	*5,4*	87 316	*37,6*	145 177	*62,4*
občané třetích zemí	334 438	*59,0*	*9,2*	203 363	*60,8*	131 075	*39,2*

Zdroj: IS CIS

V rámci 10 nejčastěji zastoupených státních příslušností byl v roce 2018 vykázán nejvyšší procentuální nárůst u státních příslušníků **Rumunska** (14 684, tj. +16,9 %, tj. +2 122), **Mongolska** (9 081, tj. +14,9 %, tj. +1 181) a **Bulharska** (15 593, tj. +13 %, tj. +1 798). Nicméně v absolutních počtech se jedná o nejvyšší nárůsty u státních příslušníků Ukrajiny (+14 229) a Slovenska (+5 013).

Cizinci podle pohlaví a věku

Mezi cizinci s povoleným pobytem na území ČR v roce 2018 nadále **převažovali muži** (322 163 mužů, tj. 56,8 %). Poměr zastoupení mužů a žen je vyváženější u cizinců, kteří na území ČR pobývají trvale. U trvalých pobytů byl podíl mužů 52,8 %. U přechodných pobytů měli muži větší zastoupení, a to 61,1 %. Odlišnosti v zastoupení cizinců dle

pohlaví v rámci jednotlivých kategorií pobytu lze spojovat s charakterem přechodného pobytu, který je spíše dočasný a zejména ekonomicky motivovaný.

Výše uvedeným odlišnostem spojeným s pracovní podmíněností pobytu odpovídá i věková struktura cizinců. K 31. prosinci 2018 mezi cizinci s povoleným pobytem na území ČR jednoznačně dominovaly osoby v ekonomicky aktivním věku – cizinci ve věku 19–65 let s počtem 461 565 osob představovali 81,4 % z celkového počtu cizinců. Osob mladších 18 let s povoleným pobytem na území bylo na konci roku 2018 evidováno 74 654, což představuje 13,2 %.

Graf 2: Věková struktura cizinců s povoleným pobytem v ČR (k 31. prosinci 2018)

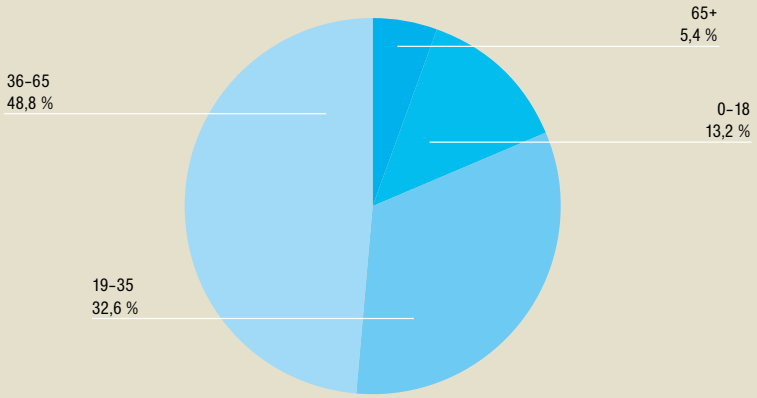

Zdroj: IS CIS

3.2 EKONOMICKÁ MIGRACE

Ke dni 31. prosince 2018 bylo krajskými pobočkami Úřadu práce ČR (ÚP ČR) **evidováno v postavení zaměstnanců celkem 568 676 zahraničních pracovníků, což je o 20,4 % více než v roce**

2017 (tehdy 472 354 zahraničních pracovníků). Celkem 366 624 zahraničních pracovníků (tj. 64,5 %) pocházelo z členských států EU, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska (dále EU/EHP a Švýcarska), včetně jejich rodinných příslušníků. Nejčastěji to byli občané **Slovenska** (191 818 informačních karet), **Polska** (44 896 informačních karet), **Rumunska** (44 099 informačních karet) a **Bulharska** (34 543 informačních karet). Celkem 202 052 zahraničních pracovníků tvořili občané nečlenských států EU/EHP a Švýcarska – cizinci ze třetích zemí (tj. 35,5 %), nejčastěji občané **Ukrajiny** (71 387 informačních karet[19] + 49 699 pracovních oprávnění), **Ruska** (11 775 informačních karet + 2 822 pracovních oprávnění[20]) a **Vietnamu** (9 876 informačních karet + 2 682 pracovních oprávnění).

Z hlediska územního členění je **nejvyšší počet zahraničních pracovníků** v postavení zaměstnanců dlouhodobě evidován v **hl. m. městě Praze (191 494)**, následované **Středočeským** (92 120), **Jihomoravským** (59 145) a **Plzeňským krajem** (54 442).

Většinu zahraničních pracovníků v roce 2018 tvořili zahraniční pracovníci s volným přístupem na trh práce. Z celkového počtu 568 676 zahraničních pracovníků evidence vykázala **366 624 informačních karet občanů členských států EU/EHP a Švýcarska včetně jejich rodinných příslušníků** a **124 674** (tj. 21,9 %[21]) **informačních karet cizinců ze třetích zemí**. Mezi zahraničními pracovníky, kteří na trh práce vstupují **na základě pracovního oprávnění**, bylo k 31. prosinci 2018 z jejich celkového počtu **77 378** (tj. 13,6 %[22]) evidováno 45 293 držitelů

[19] Zahrnuje pracovníky z třetích zemí, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou kartu, modrou kartu nebo kartu vnitropodnikově převedeného zaměstnance.

[20] Zahrnuje povolení k zaměstnání, zaměstnanecké karty, modré karty popř. karty vnitropodnikově převedených zaměstnanců.

[21] Podíl informačních karet cizinců ze třetích zemí v roce 2017 byl 21,5 %.

[22] V roce 2017 podíl zahraničních pracovníků, kteří na trh práce vstupují na základě pracovního oprávnění, byl 8,53 %.

zaměstnaneckých karet[23], 31 495 držitelů povolení k zaměstnání a 590 držitelů modrých karet.

Agentur práce, subjektů s povolením ke zprostředkování zaměstnání vydaným Generálním ředitelstvím Úřadu práce, **bylo ke dni 31. prosince 2018 evidováno celkem 2 102,** z toho **1 028** agentur práce bylo oprávněno k agenturnímu zaměstnávání, tj. zprostředkování zaměstnání podle ust. § 14 odst. 1 písm. b)[24] zákona o zaměstnanosti a **1 661** agentur práce bylo oprávněno ke zprostředkování zaměstnání dle ust. § 14 odst. 1 písm. a)[25] a c)[26] zákona o zaměstnanosti.

V roce 2018 bylo evidováno celkem **161 582 cizinců v postavení zaměstnanců agentur práce, kteří byli dočasně přiděleni k výkonu práce u uživatele.** Z tohoto počtu bylo 100 631 občanů členských států EU/EHP a Švýcarska a 60 951 cizinců ze třetích zemí.

Projekty v oblasti ekonomické migrace

Projekty ekonomické migrace, které jsou od roku 2012 vytvářeny a realizovány v rámci meziresortní spolupráce ústředních orgánů státní správy, představují **účinný nástroj podpory migrace vybraných cílových skupin občanů třetích států, na jejichž vstupu a pobytu na území ČR má český stát zvýšený zájem**. Tvorba migračních projektů byla zařazena mezi nástroje sloužící k dosahování cílů ČR v oblasti legální migrace uvedené v usnesení vlády ze dne 29. července 2015 č. 621 *o Strategii migrační politiky ČR a o Komunikační strategii ČR k migraci*. Od roku 2015 jsou schvalovány usnesením vlády.

[23] Jedná se pouze o zaměstnanecké karty vedené v centrální evidenci MPSV.

[24] Zprostředkováním zaměstnání se rozumí zaměstnávání fyzických osob za účelem výkonu jejich práce pro uživatele, kterým se rozumí jiná právnická nebo fyzická osoba, která práci přiděluje a dohlíží na její provedení.

[25] Zprostředkováním zaměstnání se rozumí vyhledání zaměstnání pro fyzickou osobu, která se o práci uchází, a vyhledání zaměstnanců pro zaměstnavatele, který hledá nové pracovní síly.

[26] Zprostředkováním zaměstnání se rozumí poradenská a informační činnost v oblasti pracovních příležitostí.

Cílem projektů ekonomické migrace je **zefektivnění migrační procedury cestou zjednodušení procesu podávání a vyřizování žádostí cizinců o pobytová oprávnění nebo povolení k zaměstnání**. Cizince a tuzemské subjekty, které na jejich příchodu mají přímý zájem (zaměstnavatelé, obchodní korporace, školy), zařazuje do projektu jeho gestor (ústřední orgán státní správy) nebo pověřený garant (podnikatelská reprezentace), a to za podmínky splnění stanovených kritérií.

V roce 2018 nadále pokračovala realizace všech projektů zahájených v předchozích letech a došlo i k vytvoření projektů nových:

- **Fast Track: Zrychlená procedura pro vnitropodnikově převáděné a lokalizované zaměstnance a statutární orgány zahraničních investorů (projekt zahájen dne 1. února 2012)**

Cílovou skupinu tvoří relokovaní zaměstnanci nebo cizinci v postavení statutárních orgánů nadnárodních společností s etablovanými pobočkami v ČR. V roce 2018 projekt využilo celkem 170 pracovníků ze třetích zemí, zejména specialistů a vedoucích pracovníků z oblasti průmyslu, vývoje informačních technologií či služeb. Nejvyšší počet uchazečů byl z Indie (76), Spojených států amerických (12) a Japonska (10).

Z důvodu zvýšeného zájmu o tento migrační projekt došlo na základě rozhodnutí Koordinačního orgánu pro ochranu státních hranic a migraci od 1. července 2018 k navýšení roční kvóty na 300 osob.

- **Projekt Welcome Package pro investory (projekt zahájen dne 1. července 2013)**

Cílovou skupinu tvoří relokovaní zaměstnanci nebo cizinci v postavení statutárních orgánů nadnárodních společností s nově založenými pobočkami v ČR. V roce 2018 bylo do projektu zařazeno celkem 82 žádostí (57 uchazečů a 25 rodinných příslušníků), zejména řídících pracovníků

a specialistů. Poslední aktualizace projektu umožňuje zařazení i nově založených společností vyvíjejících produkt nebo službu, které jsou místně a časově unikátní, jedinečným a inovativním způsobem řeší daný problém, mají potenciál rychlého růstu z hlediska tržeb a zákazníků a stojí především na zakladatelích a většinou pro svůj další růst a uvedení produktu na trh potřebují investici (tzv. start-up). Nejvyšší počet uchazečů byl z Indie (16), Kostariky (11) a Brazílie (11).

Koordinační orgán pro ochranu státních hranic a migraci od 1. října 2018 schválil možnost podávání žádosti v angličtině, což slouží pouze pro potřeby Ministerstva průmyslu a obchodu a CzechInvestu. Dále došlo k úpravě seznamu inkubátorů.[27]

- **Zvláštní postupy pro vysoce kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny a Indie, tzv. Projekt Ukrajina a Indie (projekt zahájen dne 9. listopadu 2015)**

Projekt je určený pro tuzemské zaměstnavatele, kteří dlouhodobě nemohou obsadit volné pracovní místo vysoce kvalifikovaným specialistou z řad občanů ČR, resp. EU. Cílem projektu je dosažení časových úspor při přijímání a vyřizování žádostí o zaměstnanecké a modré karty pro specialisty z Ukrajiny a Indie, kteří budou na území ČR vykonávat vysoce kvalifikovanou práci v oblasti výroby, služeb nebo ve veřejném sektoru. Od 19. září 2018 byl původní Pilotní projekt Ukrajina rozšířen o Indii. Projekt zvláštní postupy pro vysoce kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny a Indie umožní jednodušší vstup až 500 vysoce kvalifikovaným státním občanům Ukrajiny a až 500 vysoce kvalifikovaným státním občanům Indie na území ČR za rok.

[27] Podnikatelský inkubátor je subjekt, který nabízí začínajícím podnikatelům komplexní služby. Tyto služby zahrnují zejména pronájem kancelářských prostor, poradenství v oblasti podnikání, mentoring, workshopy a networkingové akce. Inkubátory v projektu Welcome package musí mít zkušenost s inkubačními a akceleračními programy, jichž se účastní zahraniční start-upy.

Celkem bylo v roce 2018 do Pilotního projektu zařazeno 63 společností působících v ČR a 461 uchazečů o zaměstnání z Ukrajiny, rozšíření Pilotního projektu o Indii využilo 8 tuzemských společností a 49 uchazečů z Indie. Největší zájem byl o IT profese (vývojáři softwarů, programátoři a IT specialisté, atd.).

Od 25. dubna 2018 není možné na základě rozhodnutí Koordinačního orgánu pro ochranu státních hranic a migraci do Projektu zařadit žadatele o pracovní pozici farmaceuta.

- **Režim zvláštního zacházení pro kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny, tzv. Režim Ukrajina (projekt zahájen dne 1. srpna 2016, úprava Režimu schválena 26. dubna 2017 s účinností k 1. květnu 2017)**

Režim Ukrajina je určený pro tuzemské zaměstnavatele, kteří dlouhodobě nemohou obsadit volné pracovní místo středně či méně kvalifikovaným pracovníkem z řad občanů ČR, resp. EU. Cílem projektu je dosáhnutí časových úspor při přijímání a vyřizování žádostí o zaměstnanecké karty pro pracovníky z Ukrajiny, kteří budou na území ČR vykonávat středně či méně kvalifikovanou práci v oblasti výroby, služeb nebo ve veřejném sektoru. O zařazení konkrétního zaměstnavatele do režimu Ukrajina rozhodovali garanti (tj. Hospodářská komora ČR, CzechInvest, Svaz průmyslu a dopravy ČR, Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR, Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR, Agrární komora ČR a Potravinářská komora ČR), kteří by měli u každého jednotlivě posuzovat potřebnost zařazení.

Vláda ČR svým usnesením ze dne 31. ledna 2018 č. 79 opakovaně rozšířila kapacitu Režimu Ukrajina z 9 600 na **19 600** žádostí. Náběr žádostí o zaměstnanecké karty je od 1. května 2018 uskutečňován prostřednictvím outsourcingu. Již se nepodávají tyto žádosti na Generálním konzulátu ČR ve Lvově, ale ve vízovém centru ve Lvově. Rovněž bylo vládou ČR

schváleno personální posílení MZV a MV, což vede k úspoře času při vyřizování žádostí.

Od počátku spuštění Režimu Ukrajina je do projektu zařazeno celkem cca 35 296 uchazečů od 1 780 společností.

Celkem bylo v roce 2018 do Režimu Ukrajina **zařazeno 25 228 uchazečů od 862 společností.**

V rámci Režimu Ukrajina existuje zvláštní postup pro nabírání hromadných žádostí o zaměstnanecké karty (více než 50 najednou). Roční kvóta pro hromadné žádosti činí 600 osob ročně. V případě hromadné žádosti se vyžaduje vyšší míra součinnosti zaměstnavatele. Jednak je to závazek, že věc projedná se svými stávajícími zaměstnanci, a za druhé závazek, že bude spolupracovat s Centrem na podporu integrace cizinců a doloží stanovisko samosprávy v obci, kde budou nově příchozí cizinci ubytováni.

- **Zvláštní postupy pro pracovníky do zemědělství a potravinářství z Ukrajiny (projekt zahájen 1. ledna 2018)**

V roce 2017 byl vytvořen nový migrační projekt Zvláštní postupy pro pracovníky do zemědělství a potravinářství z Ukrajiny, který je obdobou Režimu Ukrajina, ale je zaměřen na užší skupinu zaměstnavatelů a mohou do něj být zařazeni i nekvalifikovaní pracovníci. Vláda projekt schválila usnesením ze dne 21. srpna 2017 č. 572.

Na základě kůrovcové kalamity v ČR byl v průběhu roku 2018 projekt upraven. Jeho roční kvóta činí 500 žadatelů o zaměstnaneckou kartu a 1 500 žadatelů o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem sezónního zaměstnání.

V roce 2018 využilo projekt celkem 323 pracovníků, kteří požádali o zaměstnaneckou kartu. Žádost o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem sezónního zaměstnání nebyla v roce 2018 podána.

- **Režim Ostatní státy (projekt zahájen dne 1. května 2018)**

Režim Ostatní státy byl schválen usnesením vlády ČR č. 79 dne 31. ledna 2018, samotná realizace začala 11. dubna 2018, a to pro Filipíny a Mongolsko. Dne 22. června 2018 byl tento Režim na základě usnesení vlády č. 416 rozšířen o Srbsko.

Režim je obdobou Režimu Ukrajina. Roční kvóta činí 1 000 osob z Filipín, 1 000 osob z Mongolska a 2 000 osob ze Srbska. Každý měsíc je přístupná poměrná část z celkové roční kvóty, kdy je potřeba se zaregistrovat na Ministerstvu průmyslu o obchodu a na základě vygenerovaného kódu podat žádost o zaměstnaneckou kartu. Po vyčerpání stanovené kvóty nelze podat další žádost.

V roce 2018 bylo do Režimu ostatní státy zařazeno od 30 společností 934 uchazečů z Mongolska, od 19 společností 304 uchazečů z Filipín a od 26 společností 430 uchazečů ze Srbska.

- **Zácvik (projekt zahájen dne 24. listopadu 2014 ve spolupráci se Svazem průmyslu a dopravy ČR)**

Zácvik je určen pro cizince ze třetích zemí, kteří jsou vysíláni zahraničními zaměstnavateli k českým právnickým (typicky výrobním společnostem), popř. fyzickým osobám s cílem zvyšování dovedností a kvalifikace pro účely dalšího zaměstnání těchto cizinců u jejich zahraničních zaměstnavatelů, s tím, že jejich zácvik může trvat nejvýše 6 měsíců. Jde o jediný projekt přímo zakotvený v legislativě.

V roce 2018 bylo do projektu Zácvik zařazeno 875 uchazečů. Nejvyšší počet uchazečů byl z Moldavska (72), Brazílie (46) a Ukrajiny (40).

- **Zjednodušení vstupu a pobytu hospodářsky významných partnerů (projekt zahájen dne 1. září 2014)**

Smyslem projektu je nabídnout flexibilitu v rychlosti a způsobu přijetí žádosti o krátkodobé či dlouhodobé vízum a jejich vyřízení. Projekt je realizován pouze pro žadatele z těchto států: Ázerbájdžán, Čína, Indie, Japonsko, J. Korea, Kanada, Katar, Kazachstán, Kuvajt, Omán, Rusko, Saúdská Arábie, SAE, Spojené státy americké, Turecko a Tchaj-wan. V individuálních a odůvodněných případech to však mohou být i další země.

3.3 SLOUČENÍ RODINY

V této oblasti nedošlo v roce 2018 k žádným legislativním změnám.

Za účelem sloučení rodiny bylo v roce 2018 na ZÚ České republiky podáno 5 % z celkového počtu žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu. Tyto žádosti podávali nejčastěji státní příslušníci Ukrajiny (883), Vietnamu (399) a Ruska (105).

3.4 STUDENTI A VĚDCI

Usnesením vlády č. 621 ze dne 29. července 2015 *o Strategii migrační politiky České republiky a o Komunikační strategii České republiky k migraci* bylo MŠMT uloženo vytvořit **Strategický dokument ke vstupu a pobytu občanů třetích států na území České republiky za účelem studia a jiných vzdělávacích aktivit**, ve kterém je navržena řada legislativních, organizačních a dalších opatření k usnadnění vízového procesu pro zahraniční studenty vysokých škol, kteří mají

zájem studovat v České republice. Za tímto účelem byla v gesci MŠMT ustanovena pracovní skupina tvořena ze zástupců MŠMT, MV a MZV. Dokument byl schválen v červnu 2016.

Na začátku roku 2018 vláda České republiky schválila **Akční plán rozvoje lidských zdrojů pro výzkum, vývoj a inovace a genderové rovnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích v ČR** na léta 2018 až 2020. Schválený akční plán apeluje na nutnost systematické podpory krátkodobých i dlouhodobých mobilit zahraničních vědeckých a výzkumných pracovníků a stanovuje cíl posílit mezinárodní mobilitu těchto pracovníků v obou směrech. K dosažení tohoto cíle pověřila vláda MŠMT a) implementací programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací zaměřených na podporu mezinárodní mobility výzkumných pracovníků a b) dalším zajištěním podpory infrastrukturních služeb poskytujících výzkumným pracovníkům komplexní pomoc při řešení otázek spojených s jejich mobilitou.

MŠMT ve spolupráci s MV, MZV a zástupci vysokých škol navrhlo a v současné době realizuje společný projekt týkající se usnadnění vízové procedury u vybraných vysokoškolských studentů, **tzv. Režim Student**. Projekt byl vládou schválen v červnu 2017 a ihned spuštěn. Režim Student znamená rychlejší a efektivnější vyřízení žádosti o víza zahraničního studenta, který splnil předepsané podmínky. Je určen výhradně pro zájemce o studium v akreditovaných studijních programech vysokých škol. Cílem Režimu je vytvořit podmínky pro zvýšení počtu zahraničních studentů, včetně těch, kteří si plně hradí náklady svého studia. V roce 2018 byl Režim Student uskutečňován na 21 zastupitelských úřadech České republiky v 15 zemích. Tyto zastupitelské úřady jsou konzulárně příslušné pro celkem 41 zemí světa. **V roce 2018 byla celková kapacita Režimu Student 5 240 uchazečů.**

Na základě žádostí vysokých škol zařazených do Režimu Student bylo v roce 2018 do Režimu zařazeno celkem 1 070 uchazečů o studium v České republice. Kapacita tak byla využita z 20,4 %, přičemž využití

Režimu se výrazně liší mezi jednotlivými zastupitelskými úřady. Kapacity byly nejvíce využity v Ghaně, Nigérii a Pákistánu. Přes relativně nízké využití Režimu Student v některých státech jsou s tímto projektem dobré zkušenosti – z pohledu vysokých škol, zařazených studentů i z pohledu České republiky. Pro rok 2019 bylo rozhodnuto o rozšíření Režimu Student o pět nových států – Ázerbájdžán, Irák (Erbíl), Brazílii, Kolumbii a Peru.

Česká republika od roku 2013 realizuje projekt **Zrychlená procedura udělování pobytových oprávnění pro cizince – zahraniční studenty ze třetích zemí**, který je zaměřený na studentskou migraci zahraničních stipendistů. Jeho gestorem je MŠMT. Hlavním cílem projektu je usnadnit vstupní procedury studentům, kteří byli přijati ke studiu v České republice jako účastníci vybraných stipendijních programů vycházejících z mezinárodních smluv (bilaterálních či multilaterálních) nebo z rozhodnutí vlády ČR (rozvojové země či krajané). V rámci projektu jsou těmto osobám ve zrychlené proceduře vydávána dlouhodobá víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia.

V roce 2018 pokračovala ve svých aktivitách Síť EURAXESS Česká republika. Tento projekt je financován MŠMT ve spolupráci s Akademií věd. Síť EURAXESS Česká republika poskytuje mimo jiné informace a asistenci výzkumníkům, kteří přicházejí do ČR za prací nebo těm, kteří se přesouvají za prací do jiné země EU. EURAXESS centra pomáhají vědcům a jejich rodinám s plánováním a realizací stěhování do zahraničí a poskytují pomoc ve všech oblastech souvisejících s mobilitou.

Od roku 2017 MŠMT v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV[28]) podporuje pod výzvami **Mezinárodní mobilita výzkumných pracovníků** a **Mezinárodní mobilita výzkumných pracovníků – MSCA-IF** mezinárodní mobilitu Ph.D. studentů, postdoktorandů a výzkumníků. Cílem těchto výzev je posílení mezinárodní spolupráce, jakož i podpora rozvoje českých výzkumných organizací prostřednictvím posílení lidských zdrojů o experty ze zahraničí. Rozsah akcí na podporu mezinárodní mobility zahrnuje i integraci výzkumných pracovníků se zahraničními zkušenostmi do českého systému výzkumu a vývoje. Z výzvy Mezinárodní mobilita výzkumných pracovníků – MSCA-IF, MŠMT rovněž poskytuje finanční prostředky pro projekty mobility vědeckých pracovníků, které uspěly při žádosti o grant z evropského programu Horizont 2020 v rámci výzev Marie Sklodowska Curie Actions (MSCA) – Individual Fellowships, ale kvůli nedostatku zdrojů byly zařazeny na rezervní listinu a nemohly být z tohoto programu financovány.

V rámci OP VVV je také realizována výzva **Podpora excelentních výzkumných týmů**, která umožňuje zahraničním vědeckým pracovníkům (případně českým vědeckým pracovníkům působícím dlouhodobě v zahraničí) etablovat se ve výzkumné organizaci v ČR a vybudovat si svůj vlastní výzkumný tým.

[28] Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání je víceletým tematickým programem v gesci MŠMT, v jehož rámci je možné v programovém období 2014–2020 čerpat finanční prostředky z evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF).

3.5 VÍZOVÁ POLITIKA A SCHENGENSKÁ SPOLUPRÁCE

Vízová politika

V oblasti společné vízové politiky byl dne 19. června 2018 přijat mandát Rady EU pro jednání s Evropským parlamentem o změně vízového kodexu (nařízení č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech). Nový návrh by měl lépe reflektovat poslední vývoj v bezpečnostní a migrační oblasti a také se více zaměřit na propojení mezi vízovou a readmisní politikou. Dále jsou navrhovány změny umožňující podávat žádosti o vízum až 6 měsíců a nejpozději 15 dní před cestou, též se ustavuje možnost vyplnit a podepsat formulář žádosti elektronicky. Nařízení dle návrhu jasněji stanoví, který členský stát je příslušný pro posouzení žádosti,

pokud zamýšlená návštěva zahrnuje několik členských států, zavede harmonizovaný přístup k vydávání víz pro více vstupů pravidelným cestujícím, kteří mají pozitivní vízovou minulost, na postupně se zvyšující dobu v délce od 1 roku do 5 let. Návrh také odráží rostoucí požadavky na kapacity pro zpracování vízových žádostí prostřednictvím zvýšení vízového poplatku na 80 EUR. Nařízení rovněž zavádí mechanismus, na jehož základě bude každé tři roky posouzena potřeba revize výše vízových poplatků. Jednání s Evropským parlamentem probíhají od začátku roku 2019. V době psaní zprávy dospěla k předběžné shodě mezi stranami trialogových jednání.

V oblasti vízových liberalizací byla projednávána zpráva Evropské komise, která vyhodnotila Kosovo jako zemi splňující podmínky pro uzavření smlouvy o bezvízovém styku s EU. Závěry Evropské komise se nesetkaly s pochopením drtivé většiny členských států a k uvolnění vízového režimu s Kosovem tak prozatím nedošlo.

V závěrečné fázi rakouského předsednictví byla též oživena diskuze o modernizaci vízového procesu prostřednictvím digitalizace, a to jak v podobě zavedení elektronické podoby vízového štítku, tak umožnění podávat žádost o schengenské vízum online. V této oblasti lze očekávat další vývoj po vypracování podrobné analýzy Evropské komise. Předpokládané datum jejího vydání nebylo v roce 2018 oznámeno.

Schengenská spolupráce

Vyhodnocování Národního schengenského plánu 2014 probíhá každý rok a předkládá se formou *Zprávy o plnění Národního schengenského plánu* střídavě Koordinačnímu orgánu pro řízení ochrany státních hranic a migraci (v letech 2015, 2017 a 2019) a vládě (v letech 2016, 2018 a 2020). Jedná se o kontinuální proces monitorování plnění schengenských standardů.

V dubnu 2018 byla předložena vládě Čtvrtá zpráva o plnění Národního schengenského plánu ke dni 31. prosince 2017, která obsahovala vyhodnocení plnění jednotlivých úkolů v sledovaném roce. Materiál vláda schválila usnesením ze dne 30. dubna 2018 č. 279. V listopadu téhož roku byla zahájena příprava Páté zprávy o plnění, která bude předložena Koordinačnímu orgánu v roce 2019. Plán představuje základní strategický dokument pro oblast schengenské spolupráce a ochrany hranic. Cílem plánu a úkolů v něm stanovených je zajistit vysoký standard ve všech oblastech schengenské spolupráce, který je prověřován formou pravidelných schengenských hodnocení. Plán má do budoucna vytvořit vizi pro další rozvoj schengenského acquis, včetně posouzení finanční náročnosti a vytvoření národní strategie pro potřeby sestavování státního rozpočtu a využívání zdrojů EU.

V roce 2018 též probíhaly přípravy České republiky na pravidelné schengenské hodnocení, které se uskutečnily v období od ledna do března 2019.

Vstup do schengenského prostoru nadále zůstává uzavřen Bulharsku a Rumunsku. Obě země sice úspěšně prošly procesem schengenského hodnocení, na politické úrovni však jsou proti jejich vstupu především Německo a Nizozemí. Chorvatsko zahájilo proces přípravy na plné zapojení do schengenské spolupráce a v roce 2016 a 2017 bylo hodnoceno v celé řadě oblastí, další hodnocení je plánováno v příštích letech.

V roce 2018 na úrovni Rady EU pokračovalo projednávání návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2016/399 (**Schengenský hraniční kodex**) v souvislosti s pravidly použitelnými pro dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic. Cílem navrhované změny je:

- prodloužit časová omezení dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic tak, aby se umožnilo členským státům přijmout, pokud to

bude nezbytné, opatření potřebná jako reakce na závažnou hrozbu pro veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost,

- zavést lepší procesní záruky, aby rozhodnutí o znovuzavedení ochrany vnitřních hranic nebo jeho prodloužení bylo založeno na řádném posouzení rizik a bylo prováděno po konzultaci s členskými státy, které tímto opatřením budou dotčeny.

Dne 12. září 2018 předložila Evropská komise návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady **o Evropské pohraniční a pobřežní stráži**, kterým se ruší Společná akce Rady 98/700/SVV, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1052/2013 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1624. Komise tímto návrhem reflektuje dlouhodobě akcentovanou prioritu, kterou je efektivní ochrana vnějších hranic EU/Schengenu, a výzvy ze strany členských států (včetně ČR) na posílení role Evropské agentury pro pohraniční a pobřežní stráž v tomto ohledu. Zabezpečení vnější hranice je pravidelně deklarováno jako zásadní předpoklad pro fungování schengenského prostoru bez kontrol na vnitřních hranicích, jakož i předpoklad dalšího posunu v řešení migrační politiky EU. Návrh Evropské komise přímo reaguje na závěry Evropské rady ze dne 28. června 2018, podle kterých by členské státy měly za finanční a materiální podpory EU zajistit účinnou ochranu vnějších hranic EU a posílit účinné navracení osob v nelegálním postavení. V obou těchto ohledech by měla být dále posílena podpůrná úloha agentury, a to i v rámci spolupráce se třetími zeměmi, prostřednictvím navýšení zdrojů a posílení mandátu.

Dne 20. dubna 2018 Komise předložila návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady **o posílení zabezpečení průkazů totožnosti občanů Unie a povolení k pobytu vydávaných občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům vykonávajícím právo volného pohybu**. Tento návrh je součástí Akčního plánu Komise z prosince 2016 na posílení boje proti podvodu s doklady v EU, v němž Komise identifikovala opatření pro posílení zabezpečení dokladů, včetně průkazů totožnosti

a povolení k pobytu, v kontextu teroristických útoků v Evropě z poslední doby. Cíle Akčního plánu Komise byly následně potvrzeny v závěrech Rady ze dne 27. března 2017, které navázaly na opakovaná volání Rady po zlepšení zabezpečení dokladů totožnosti a povolení k pobytu. Návrh nařízení konkrétně stanoví minimální bezpečnostní prvky pro národní doklady totožnosti (pokud je členské státy vydávají) a povolení k pobytu vydávaná občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům s cílem posílit bezpečnost v EU. Nadále však zůstane na rozhodnutí konkrétního členského státu, zda bude vydávat doklady totožnosti svým občanům.

Systém vstupu/výstupu (EES) by měl být s největší pravděpodobností uveden do provozu do konce roku 2020. Cílem EES bude zmírnit zdržení při hraniční kontrole a zlepšit kvalitu hraničních kontrol státních příslušníků třetích zemí, zajistit systematickou a spolehlivou identifikaci „overstayerů" (osob, které překročily dobu povoleného pobytu v schengenském prostoru) a posílit vnitřní bezpečnost a boj proti terorismu a závažné trestné činnosti.

Dne 9. října 2018 vstoupilo v platnost nařízení (EU) 2018/1240, kterým se zřizuje **Evropský systém pro cestovní informace a povolení** (ETIAS). Hlavním cílem tohoto nařízení je vytvoření automatického unijního informačního systému, v němž budou evidovány údaje o státních příslušnících třetích zemí, kteří nepodléhají vízové povinnosti pro krátkodobé pobyty v členských státech. Systém ETIAS by měl shromažďovat a efektivně vyhodnocovat informace o těchto cestujících ještě před uskutečněním jejich zamýšlené cesty do EU, čímž by měl přispět k identifikaci možných migračních, bezpečnostních a zdravotních rizik spojených s touto kategorií osob. Po státních příslušnících třetích zemí, kteří jsou pro krátkodobé pobyty osvobozeni od vízové povinnosti, tak bude požadováno splnění nové podmínky vstupu v podobě cestovního povolení, bez něhož by jim měl být na vnějších hranicích až na výjimky vstup odepřen. Uvedení systému ETIAS do provozu se očekává do konce roku 2021.

Dne 1. prosince 2012 začala plnit své úkoly **Evropská agentura pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva (eu-LISA)**. V roce 2013 Agentura převzala odpovědnost za provozní řízení rozsáhlých informačních systémů podporujících činnost odpovědných úřadů v této oblasti (SIS II, VIS, Eurodac). Sídlo Agentury je v Tallinnu, některé úkoly související s vývojem a provozním řízením se provádějí ve Štrasburku ve Francii. Záložní místo je umístěno v Sankt Johann im Pongau v Rakousku.

V roce 2018 se uskutečnila celkem 3 zasedání správní rady Agentury eu-LISA a 4 jednání poradních skupin pro SIS II, VIS a EURODAC, které projednávaly dokumenty týkající se provozních záležitostí agentury, informačních systémů, řešení akutních problémů a plánování aktivit do budoucna. Dne 11. prosince 2018 vstoupilo v platnost Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1726 rozšiřující mandát agentury eu-LISA na nově připravované informační systémy (nahradilo nařízení (EU) č. 1077/2011, které se zrušuje). V návaznosti na schválení nařízení o Systému vstupu/výstupu (EES) zahájila eu-LISA práce na implementaci tohoto informačního systému. K EES byla vytvořena poradní skupina, která se sešla šestkrát a Programová správní rada, která uskutečnila 4 jednání v Bruselu, Tallinnu, Amsterodamu a Štrasburku, mj. realizovala 4 webináře.

Dne 27. prosince 2018 vstoupil v platnost legislativní balíček k revizi **Schengenského informačního systému**, skládající se z nařízení pro policejní a justiční spolupráci v trestních věcech, hraniční kontroly a navracení neoprávněně pobývajících příslušníků třetích zemí, která by měla efektivněji přispívat k boji proti terorismu, přeshraniční kriminalitě a nelegální migraci. Revize se týká zejména doplnění nových funkcionalit systému, jakými jsou např. rozšíření využívání biometrických údajů, či zavedení tzv. dotazovací kontroly, která je mezistupněm mezi skrytou a zvláštní kontrolou a měla by napomoci při boji se závažnou trestnou činností a terorismem. Zcela novým nástrojem je využívání SIS pro

účely navracení, který má sloužit k monitorování efektivity a výměně informací v návratovém procesu.

Dne 12. prosince 2017 předložila Evropská komise návrhy nařízení, které obsahují dlouho avizované řešení **interoperability mezi informačními systémy EU v oblasti migrace a vnitřní bezpečnosti**. Tato nová funkcionalita má přispět k vyšší míře efektivity využívání informačních zdrojů, a tím pomoci lépe se vyrovnat s aktuálními problémy v oblasti bezpečnosti a boje s nelegální migrací. Interoperabilita se v navrhované podobě týká celkem tří stávajících (Schengenský informační systém /SIS/, EURODAC a Vízový informační systém /VIS/) a tří připravovaných centralizovaných systémů EU (Systém vstupu/výstupu /EES/, Evropský systém pro cestovní informace povolení /ETIAS/, Evropský informační systém rejstříků trestů pro státní příslušníky třetích zemí /ECRIS-TCN/). Dále zahrnuje i databáze Interpolu (odcizené a ztracené cestovní doklady /SLTD/, cestovní doklady související se záznamy /TDAWN/) a data Europolu v míře nezbytné pro boj se závažnou trestnou činností a terorismem a pro fungování systému ETIAS. Dne 13. února 2019 potvrdil výbor stálých zástupců konečný kompromisní text vzešlý z trialogu mezi Radou, Evropským parlamentem a Evropskou komisí.

3.6 INTEGRACE, OBČANSTVÍ

Integrace

Migrace do ČR může být efektivní a prospěšná cizincům i majoritní společnosti, pouze pokud je přímo provázána s integračními opatřeními. Nezbytnou nutností je aktivní integrační politika. Jejím cílem je podpořit začlenění cizinců do společnosti, vytvořit podmínky pro harmonické nekonfliktní soužití mezi cizinci a většinovou společností, zamezit vzniku negativních sociálních jevů a zajistit ochranu práv a bezpečnosti všech obyvatel České republiky. Úspěšná integrační politika umožnuje

předcházet negativním jevům ve vzájemném soužití mezi cizinci a majoritní společností, jako jsou například uzavřené komunity. Integrace je oboustranný proces, který vyžaduje ochotu k integraci ze strany cizinců a od majoritní společnosti podporu jejich úsilí o začlenění do společnosti.

Základní cílovou skupinou politiky integrace cizinců jsou státní příslušníci třetích zemí, kteří dlouhodobě legálně pobývají na území České republiky. Podíl této skupiny cizinců ze třetích zemí je ve struktuře cizinců v ČR stále většinový. Doplňkovými cílovými skupinami integračních opatření jsou občané Evropské unie, kteří mají možnost využít některých integračních nástrojů, a držitelé mezinárodní ochrany, kteří mohou využít integračních opatření poskytovaných nad rámec služeb zajišťovaných v rámci Státního integračního programu. Cílovou skupinou integračních opatření je i majoritní společnost, protože integrace je oboustranným procesem.

Základním dokumentem integrační politiky ČR je **Koncepce integrace cizinců na území České republiky**[29]. MV každoročně předkládá vládě návrh usnesení k Postupu při realizaci Koncepce integrace cizinců, který obsahuje konkrétní opatření, kterými příslušné resorty odpovědné za realizaci integrační politiky v průběhu daného roku podpoří úspěšnou integraci cizinců v ČR. V roce 2018 byl klíčovým dokumentem *Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2018*[30] (dále Postup). Vždy počátkem následujícího roku pak MV předkládá vládě informaci o realizaci Postupu v rámci *Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky za předchozí rok*[31].

Integrační opatření se zaměřují na podporu soběstačnosti cizinců tak, aby znali svá práva a byli schopni dostát svým povinnostem, orientovali

[29] Usnesení vlády ze dne 18. ledna 2016 č. 26

[30] Usnesení vlády ze dne 3. ledna 2018 č. 10

[31] Koncepce, Postup i Zprávy jsou k dispozici na stránkách https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zakladni-dokumenty-k-integracni-politice-ke-stazeni.aspx

se v novém prostředí, poznali zvyklosti a způsob života v ČR, kterou si zvolili za svůj nový, ať už dočasný či trvalý domov, rozuměli a byli schopni komunikovat v češtině, byli samostatnými a soběstačnými po stránce sociální a ekonomické a měli dostatek informací o tom, kde v případě potřeby naleznou pomoc a podporu.

V roce 2018 byl posilován systém zajištění informovanosti cizinců. Bylo totiž **nově zřízeno Centrum na podporu integrace cizinců ve Středočeském kraji**, které má pracoviště v Benešově, Kladně, Kutné Hoře, Mladé Boleslavi a Příbrami. Pro usnadnění komunikace cizinců a vyřizování jejich záležitostí byla i nadále zajišťována asistence cizincům na odděleních pobytu cizinců OAMP MV. Poskytována byla asistence, tlumočení či doprovázení cizinců např. při jednáních ve školách i na úřadech. Velký důraz byl kladen na podporu informovanosti odborné i laické veřejnosti vzhledem ke zkušenosti, že sdílení informací je významnou prevencí před pocity nejistoty a ohrožení, které se mohou u majoritní společnosti projevovat formou xenofobie či odmítání cizinců. Byla opětovně podporována realizace integračních opatření na regionální a lokální úrovni prostřednictvím integračních projektů obcí a nestátních neziskových organizací. Zvýšená pozornost byla věnována vzdělávání dětí cizinců, jelikož počty dětí a studentů z třetích zemí v ČR výrazně stoupají.

V posledním čtvrtletí 2018 MV na základě podkladů ostatních rezortů a dalších subjektů zpracovalo a předložilo vládě *Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2019*, která jej na začátku roku 2019 schválila svým usnesením č. 6 ze dne 7. ledna 2019.

Koordinací integrační politiky je vládou pověřeno Ministerstvo vnitra[32], které zároveň průběžně monitoruje a vyhodnocuje situaci

[32] Usnesení vlády č. 979 ze dne 23. července 2008, o převodu některých činností vykonávaných Ministerstvem práce a sociálních věcí na Ministerstvo vnitra.

a postavení cizinců v ČR i vzájemné vztahy mezi cizinci a majoritou na lokální, regionální i celostátní úrovni. Za realizaci integrační politiky pak odpovídají jednotlivá ministerstva v rámci své gesce[33]. Úkolem jednotlivých resortů je předkládat návrhy svých záměrů k realizaci integrační politiky do Koncepce i Postupu a tyto úkoly realizovat. MV jako koordinátor integrační politiky je v pravidelném kontaktu s resortními koordinátory integrace, pravidelně organizuje bilaterální jednání i jednání grémia se zástupci resortů. V roce 2018 proběhly dvě společné **meziresortní porady v rámci grémia zástupců resortů.** Jednalo se o plnění úkolů plynoucích z Koncepce, o záměrech resortů v oblasti integrace i připravovaných legislativních změnách.

Se zástupci MŠMT byly pravidelně diskutovány záležitosti týkající se vzdělávání dětí-žáků cizinců i záležitosti spojené s předpokládaným navýšením náročnosti zkoušky z češtiny na úroveň A2 jako jedné z podmínek pro získání trvalého pobytu.

Dlouhodobou prioritou MV je podpora integrační politiky na regionální a lokální úrovni, kde proces integrace reálně probíhá. Hlavním cílem je zaktivizovat územní samosprávy k vytváření a realizaci vlastních integračních opatření. Úkolem je vytvářet vhodné podmínky pro začlenění cizinců do místních struktur a bezkonfliktní soužití všech obyvatel dané obce. MV odborně i finančně podporuje jednotlivé obce a městské části ve vytváření jejich vlastní integrační strategie prostřednictvím projektů obcí na podporu integrace cizinců.

V roce 2018 realizovalo dané projekty 15 obcí a městských částí. Projekty byly podpořeny částkou 16 330 236,30 Kč. Prostřednictvím těchto projektů byla realizována řada aktivit samospráv, které poskytly podporu cizincům v jejich integraci a podporu vzájemného poznávání všech obyvatel obce, jež by měly vést k vytváření otevřených a nekonfliktních vztahů mezi

[33] Do realizace Koncepce je zapojeno především MŠMT, MPSV, MK, MMR, MPO, MZ a MZV.

cizinci a majoritou. V listopadu 2018 se pod záštitou ministra vnitra a primátora statutárního města Brna konala jubilejní desátá konference integrace cizinců v obcích s názvem „Křižovatky integrace", kterou pořádalo statutární město Brno.

Zveřejněny byly výzvy k podávání žádostí o dotace ze státního rozpočtu na realizaci integračních projektů NNO a obcí na rok 2019. Dne 17. prosince 2018 se uskutečnila informační schůzka pro žadatele o dotaci na integrační projekty obcí.

Významnou roli v realizaci integrační politiky v krajích měla již tradičně **regionální Centra na podporu integrace cizinců** (dále Centra), která působí nově již ve všech 14 krajích ČR. Centra plní funkci regionálních informačních středisek a nabízejí spektrum integračních služeb, včetně poskytování právního a sociálního poradenství, jazykových a sociokulturních kurzů pro cizince či pořádání kulturních a komunitních aktivit v rámci podpory nekonfliktních vztahů mezi cizinci a majoritou. Dalšími cíli Center je monitoring situace v kraji, podpora aktivit cizinců, rozvoj občanské společnosti i vytváření a rozvíjení regionálních platforem pro integraci. Centra jsou financována převážně z EU fondu AMIF – Azylový, migrační a integrační fond.

V rámci šíření informací směrem k odborné i laické veřejnosti a naplňování komunikační strategie v roce 2018 zástupci OAMP přednesli několik veřejných odborných příspěvků na téma integrace cizinců. Mimo jiné ředitelka OAMP vystoupila v Brně na jubilejní konferenci k lokální integraci cizinců v obcích. Pracovníci OAMP prezentovali své zkušenosti s integrací cizinců i na mezinárodní úrovni – např. problematiku integrace cizinců v ČR delegaci z Tadžikistánu, na konferenci Bangladéšanů v Praze a na mezinárodní konferenci „Dialogue on Migrants' Integration – Challenges, Benefits and Good Practices". Zástupci OAMP se také v rámci možností zúčastňovali jednání poradních orgánů (tzv. platforem) i jiných jednání na téma integrace na úrovni měst a krajů. MV uspořádalo 28. května

2018 seminář pro odborníky, na kterém byla prezentována *Analýza sociálních sítí cizinců ze třetích zemí na území města Brna* a závěry z výzkumu *Specifika integrace nezletilých dětí cizinců žijících na území České republiky*. Vznik těchto odborných materiálů byl spolufinancován MV. Dne 21. listopadu 2018 byl MV zorganizován seminář pro pracovníky integračních center o problematice spojené se zaměstnáváním cizinců.

Na konci roku přednášeli zástupci OAMP v Institutu pro veřejnou správu v Benešově na již tradičním každoročním kurzu Integrace cizinců, který je primárně určen odborníkům z regionálních Center na podporu integrace cizinců a spolupracujících NNO. Jako každoročně byla OAMP v průběhu roku 2018 zorganizována dvě setkání se zástupci vysokých škol, týkající se zejména otázek informovanosti a integrace nově příchozích zahraničních studentů a jejich pobytových oprávnění. Uskutečnilo se i několik jednání se zástupci akademické sféry a výzkumných institucí ke specifikaci potřeb výzkumu a odborných šetření.

Občanství

V roce 2018 **bylo uděleno státní občanství ČR celkem 3 757 cizincům** (o 1 249 osob méně než v předchozím roce), z toho se jednalo ve 25 případech o osoby, kterým byla v ČR v minulosti udělena mezinárodní ochrana formou azylu. Dále bylo vyhověno 28 žádostem o udělení státního občanství ČR podle § 28 zákona o státním občanství ČR (o 7 osob méně než v předchozím roce), kdy bylo české státní občanství uděleno nezletilým dětem, jejichž otec je státním občanem ČR, matka je cizinkou bez trvalého pobytu na území, není občankou členského státu EU, Švýcarska nebo státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru a otcovství k dítěti bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů.

V roce 2018 bylo rovněž vyhověno 4 žádostem o udělení státního občanství ČR podle § 29 zákona o státním občanství ČR (o 10 osob méně než v předchozím roce), kdy bylo státní občanství uděleno dětem, které se narodily na území ČR a nenabyly narozením státní občanství ani jednoho z rodičů a alespoň jeden rodič měl na území ČR povolen pobyt na dobu delší než 90 dnů.

V roce 2018 bylo uděleno státní občanství ČR nejvíce státním příslušníkům **Ukrajiny** – 1 317 (o 589 osob méně než v předchozím roce). Dále bylo státní občanství udělováno nejvíce státním příslušníkům **Ruska** – 633 (o 125 osob méně než v předchozím roce), **Slovenska** – 501 (o 128 osob méně než v předchozím roce), **Vietnamu** – 231 (o 7 osob více než v předchozím roce) a **Běloruska** – 139 (o 83 osob méně než v předchozím roce).

V roce 2018 **vydalo MV v prvním stupni celkem 347 zamítavých rozhodnutí** (o 31 méně než v předchozím roce). Zároveň v roce 2018 nabylo 1 498 cizinců státní občanství ČR **na základě některého z prohlášení**, jež jsou zakotvena v zákoně o státním občanství ČR (o 31 osob více než v předchozím roce).

Celkem tedy v roce 2018 **nabylo státní občanství České republiky udělením či prohlášením 5 287 osob** (o 1 235 osob méně než v roce 2017).

Tabulka 3: Počet cizinců, kterým bylo uděleno státní občanství ČR v letech 2008–2018 (včetně státních občanů Slovenské republiky)

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cizincům uděleno státní občanství ČR	1 190	1 128	1 088	1 653	1 565	2 253	4 915	2 620	3 897	5 006	**3 757**

Zdroj: MV

4 MEZINÁRODNÍ OCHRANA

V roce 2018 zažádalo o mezinárodní ochranu celkem **1 701 cizinců**, po dvou letech tak došlo k nárůstu počtu žádostí.

Největší skupinou žadatelů byli státní příslušníci **Ukrajiny (418)**, **Gruzie (169)** a **Kuby (154)**. Mezinárodní ochrana ve formě **azylu** byla udělena **47 žadatelům** (nejčastěji státním příslušníkům Číny), **doplňková ochrana** pak ve **118 případech**, což je stejný počet jako v roce 2017 (nejčastěji státním příslušníkům Sýrie).

Oblast integrace osob s udělenou mezinárodní ochranou upravuje ***Státní integrační program* (SIP)**. Subjektem zastřešujícím integrační aktivity je od ledna 2017 Správa uprchlických zařízení (SUZ), která je mj. provozovatelem integračních azylových středisek. Cílem programu je i nadále usnadnit proces integrace azylantů a osob požívajících doplňkové ochrany a jejich začlenění do společnosti v ČR. V roce 2018 vstoupilo do SIP celkem **121 oprávněných osob**.

4.1 ŽADATELÉ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU V ČESKÉ REPUBLICE

V roce 2018 došlo v oblasti mezinárodní ochrany po dvou letech postupného poklesu počtu žádostí k jejich nárůstu. Celkem bylo v roce 2018 evidováno **1 701 žádostí o mezinárodní ochranu**. Jedná se o 251 žádostí více než v předchozím roce a vyšší počet byl v ČR naposledy

zaznamenán v roce 2007. Od té doby počty žádostí o mezinárodní ochranu každoročně klesaly. Tento pokles byl přerušen pouze v letech 2014 (vyšší počet žadatelů v souvislosti s ukrajinskou krizí) a 2015 (vyšší počet žadatelů v souvislosti s migrační krizí).

Žádosti o udělení mezinárodní ochrany

Ve srovnání s dalšími členskými zeměmi EU jsou počty uchazečů o mezinárodní ochranu v ČR stále podprůměrné. ČR registruje výrazně méně žadatelů o mezinárodní ochranu než sousední Německo, Rakousko i Polsko. Méně žadatelů mělo ze sousedních zemí pouze Slovensko (cca 170). Stále platí, že z hlediska mezinárodní ochrany není ČR, ve srovnání s dalšími členskými státy EU, zemí, kterou by žadatelé o mezinárodní ochranu primárně preferovali.

Tabulka 4: Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice v letech 2008–2018

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet žadatelů*	1 656	1 258	833	756	753	707	1 156	1 525	1 478	1 450	1 701
Meziroční změna v %	*-11,8*	*-24,0*	*-33,8*	*-9,2*	*-0,4*	*-6,1*	*63,5*	*31,9*	*-3,1*	*-1,9*	*17,3*

*V počtech žadatelů jsou zahrnuti i EU občané.

Zdroj: MV

Z celkového počtu 1 701 žádostí o mezinárodní ochranu podaných v roce 2018 jich bylo **1 360** (tj. 80 %) **podáno poprvé** a **341** (tj. 20 %) **opakovaně**. Ve srovnání s rokem 2017 zůstává podíl opakovaně podaných žádostí na stejné úrovni.

Měsíční vývoj počtu žádostí o mezinárodní ochranu se pohyboval zhruba mezi 120 až 180 žádostmi. Ve srovnání s předchozím rokem, kdy počty žádostí ke konci roku spíše klesaly, začaly již od srpna počty měsíčních

žádostí stoupat a v listopadu a prosinci dosáhly nejvyšších počtů (viz graf). Průměrný měsíční počet za rok 2018 tvořil 142 žádostí.

Hlavními zdrojovými zeměmi žadatelů o mezinárodní ochranu byly v roce 2018 Ukrajina (418 žadatelů), Gruzie (169), Kuba (154), Arménie (117), Vietnam (100), Uzbekistán (98), Rusko (90), Irák (65), Ázerbájdžán (45) a Turecko (39).

V České republice byl azyl udělen 47 žadatelům. Nejčastěji byl azyl udělen státním příslušníkům Číny, a to v 8 případech. Dále získalo azyl 6 státních příslušníků Sýrie a Ukrajiny a 5 žadatelů z Myanmaru.

Formou doplňkové ochrany byla v roce 2018 mezinárodní ochrana udělena ve 118 případech, což je stejný počet jako v roce 2017. Nejčastěji byla udělena státním příslušníkům Sýrie (52 osob), Iráku (32 osob) a Ukrajiny (12 osob).

Graf 3: Počet prvních a opakovaných žádostí v roce 2018

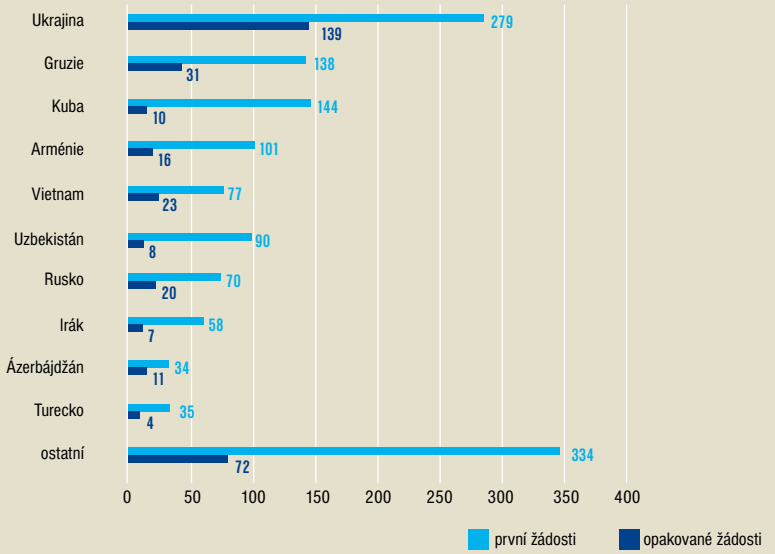

Zdroj: MV

Nejvíce žádostí bylo podáno od občanů Ukrajiny (418), ačkoli ve srovnání s rokem 2017 u nich došlo k poklesu počtu žádostí (-16). Státní příslušníci Ukrajiny jsou nejpočetnější skupinou žadatelů o mezinárodní ochranu již od roku 2004. Ti zpravidla podávají své žádosti po několikaletém pobytu na území ČR se snahou legalizovat si pobyt. Ukrajinci tvořili téměř čtvrtinu všech žadatelů.

Následují státní příslušníci **Gruzie s počtem 169 žádostí**. Ještě v roce 2016 byli na 10. místě v žebříčku nejčastěji zastoupených zdrojových zemí, ale již v roce 2017 byli na druhém místě, stejně jako v roce 2018. Vyšší počet žádostí je spojen zejména se skutečností, že v roce 2017 proběhla vízová liberalizace pro občany Gruzie a tehdy byl také zaznamenán meziroční nárůst o 165 %. Nyní meziroční nárůst tvoří 30 %, nicméně v absolutních číslech se jedná o třetí nejvyšší nárůst v počtu žádostí (+39).

V roce 2018 podalo dále žádost o mezinárodní ochranu celkem **154 občanů Kuby**, což tvoří **9,1 % z celkového počtu 1 701 podaných žádostí** v uvedeném roce. Tento podíl se začal zvyšovat od června 2018, kdy Kuba zaujímala desáté místo v žebříčku nejčastěji zastoupených zdrojových zemí a podíl občanů Kuby na celkovém počtu žadatelů tvořil pouze 3,2 %. Měsíčního vrcholu pak žádosti dosáhly v říjnu a listopadu a **Kuba se dostala na třetí místo v žebříčku nejpočetněji zastoupených zdrojových zemí**. Trend zvýšeného počtu podaných žádostí se **týkal především žádostí podávaných v tranzitním prostoru letiště v Praze** (ze 154 žádostí jich bylo podáno 135 na letišti, tj. 87,7 %). Jednalo se o lety z Ruska (ke vstupu do Ruska nepotřebují občané Kuby vízum) směřující do Běloruska (opět bez nutnosti vlastnit vízum) s mezipřistáním v Praze. Zhruba 80 % žádostí bylo následně vzato zpět a tyto osoby s největší pravděpodobností cestovaly dále do Španělska. Z důvodu zjevně účelově podávaných žádostí o mezinárodní ochranu v tranzitním prostoru letiště byla s účinností od 12. listopadu 2018 zavedena pro občany Kuby povinnost vlastnit letištní průjezdní

vízum[34] a po několika dalších neúspěšných pokusech tento modus operandi ustal.

Po státních příslušnících Ukrajiny, Gruzie a Kuby dále následovali státní příslušníci **Arménie (117)**. Státní příslušníci Arménie dlouhodobě nepatřili k významným skupinám žadatelů o mezinárodní ochranu, pro které by ČR byla hlavní cílovou zemí. Jejich počty se začaly pozvolna zvyšovat od roku 2012, kdy se začaly objevovat v rámci TOP 10 nejčastěji zastoupených státních příslušností. Významný nárůst byl pak zaznamenán v roce 2017 (nárůst o 107 %), v tomto roce tvořili příslušníci Arménie druhou nejčastěji zastoupenou skupinu žadatelů. Trend přetrval i v roce 2018, ve kterém došlo sice ve srovnání s rokem 2017 k mírnému poklesu v celkovém počtu žadatelů (-5,6 %) i poklesu v procentuálním zastoupení (Arméni v roce 2017 tvořili 8,5 % všech žadatelů), ale od září se objevil stejný trend jako u občanů Kuby, kdy začali občané Arménie využívat tranzitní prostor letiště v Praze k účelovému podání žádosti o mezinárodní ochranu. Více než polovina žádostí od občanů Arménie (53 %) byla v roce 2018 podána na letišti[35].

Dále mezi žadateli následují občané Vietnamu (100), **Uzbekistánu (98)** a **Ruska (90)**. TOP 10 doplňují občané **Iráku (65)**, **Ázerbájdžánu (45)** a **Turecka (39)**. Z těchto státních příslušností došlo k největšímu nárůstu v počtu žádostí o mezinárodní ochranu u občanů Uzbekistánu, kteří v roce 2017 podali pouze 9 žádostí o mezinárodní ochranu (tj. nárůst o 90 žádostí). Uzbekistán se tak dostal do první desítky nejčastějších zdrojových zemí. Mezi těmito žadateli byly pouze 3 nezletilé osoby, celkově pak převažovali muži (89).

[34] Vyhláška č. 255/2018, kterou se mění vyhláška č. 428/2010 Sb., stanovící okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního průjezdního víza, ve znění pozdějších předpisů.

[35] Tento trend pokračoval i v prvních měsících roku 2019, než byla jako opatření pro občany Arménie zavedena povinnost vlastnit tranzitní letištní víza (dnem 11. března 2019 nabyla účinnosti vyhláška č. 69 ze dne 6. března 2019, která novelizuje vyhlášku č. 428/2010 Sb., stanovující okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního průjezdního víza.

Naopak největší pokles byl zaznamenán u **Ázerbájdžánu**, jehož státní příslušníci podali v roce 2018 celkem 45 žádostí o mezinárodní ochranu, což je ve srovnání s předchozím rokem o 83 žádostí méně (tj. -65 %). Z TOP 10 na základě poklesu počtu žádostí vypadli státní příslušníci Sýrie, kteří v roce 2018 podali celkem 37 žádostí o mezinárodní ochranu, což je o 39 méně (tj. -51 %) než v předchozím roce. Oproti roku 2017 dále z TOP 10 vypadli státní příslušníci Kazachstánu, kteří podali v roce 2018 celkem 31 žádostí (pokles o 8 žádostí, tj. -20,5 %).

Řízení o udělení mezinárodní ochrany

V roce 2018 MV vydalo **celkem 1 731 rozhodnutí v řízení o udělení mezinárodní ochrany a 1 361 rozhodnutí v řízení o prodloužení doplňkové ochrany**. Ke dni 31. prosince 2018 bylo evidováno 858 osob v řízení (tj. osob, o jejichž žádosti dosud nebylo rozhodnuto).

V roce 2018 byl zaznamenán meziroční nárůst vydaných rozhodnutí (o 14,8 %). **Mezinárodní ochranu ve formě azylu či doplňkové ochrany** MV ve výše uvedeném roce **udělilo 165 cizincům.** Ve srovnání s rokem 2017 se jedná o nárůst počtu udělené mezinárodní ochrany o 12,2 %. Ve stejném období byla dalším **551 osobám doplňková ochrana prodloužena**. Zde se jedná rovněž o nárůst ve srovnání s rokem 2017, a to o 40,2 %.

V průběhu roku 2018 bylo v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany **vydáno celkem 750 negativních rozhodnutí** (tj. 43,3 %), kdy bylo rozhodnuto o neudělení mezinárodní ochrany nebo zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné. Řízení bylo zastaveno v 816 případech (tj. 47,1 %).

Aplikace Dublinského nařízení[36]

V roce 2018 ČR evidovala **celkem 1 509 tzv. dublinských případů**, což je oproti roku 2017 pokles o 33,6 %. Nejčastěji zastoupenou státní příslušností se v tomto období stala **Arménie** (204 osob), následuje **Rusko** (172), **Gruzie** (132 osob), **Turecko** (82) a **Irán** (71).

Graf 4: Vývoj dublinských případů v období 2004–2018

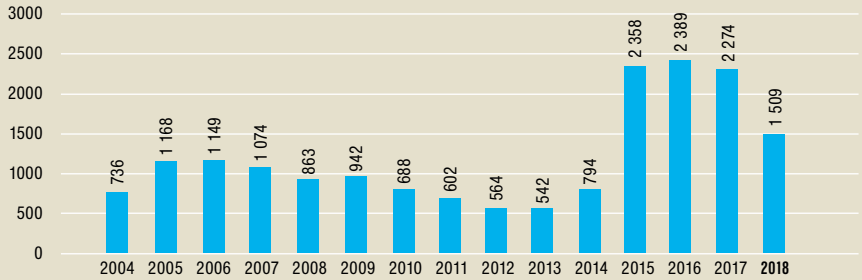

Zdroj: MV

Poznámka: V roce 2012 až 2015 nebyly do statistik tzv. dublinských případů započítány žádosti o informace.

Během roku 2018 **ČR přijala** z jiného členského státu **celkem 1 191 žádostí** (pokles oproti předchozímu roku o 40,7 %) **o převzetí či přijetí žadatele o mezinárodní ochranu zpět na území ČR.** Nejčastěji tyto žádosti přijala ČR z **Německa** (538 žádostí), **Francie** (281 žádostí), **Rakouska** a **Nizozemí** (po 72 žádostech).

Za stejné období ČR zaslala jinému členskému státu celkem **318 žádostí** (nárůst o 20,5 %) o převzetí či přijetí žadatele či cizince zpět. Nejčastěji

[36] Dublinské nařízení, Nařízení Rady (ES) č. 604/2013, stanoví kritéria, podle kterých je určován členský stát příslušný (odpovědný) k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. Mezi tato kritéria patří například vydané vízum či povolení k pobytu, první žádost o mezinárodní ochranu na území členského státu či rodinné vazby.

byly žádosti odeslány do **Německa** (56 žádostí), **Rumunska** (39), **Itálie** (29), **Rakouska** (28) a **Polska** (26).

V roce 2018 bylo **na území ČR zrealizováno celkem 325 transferů** (pokles o 22,6 %). Nejvíce osob bylo na území ČR předáno z **Německa** (194), **Rakouska** (53) a **Nizozemí** (20).

Za stejné období bylo **z území ČR do jiného členského státu zrealizováno celkem 90 transferů** (pokles o 4,3 %). Nejvíce osob bylo z území ČR předáno do **Německa** (31), **Itálie** (14) a **Rumunska** (9).

Graf 5: Realizované transfery z a na území České republiky v období 2004–2018

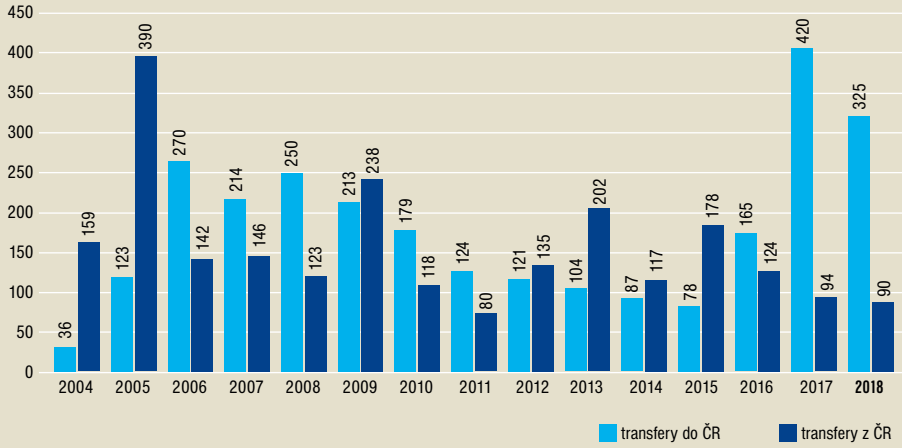

Zdroj: MV

Poznámka: V roce 2012 až 2015 nebyly do statistik tzv. dublinských případů započítány žádosti o informace.

4.2 AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Provozovatelem přijímacích, pobytových a integračních azylových středisek je **Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (SUZ)**. SUZ zajišťovala služby žadatelům o udělení mezinárodní ochrany a cizincům s udělenou mezinárodní ochranou v celkem **osmi azylových zařízeních** třech typů. **Přijímací středisko** (PřS) slouží k prvotnímu ubytování cizinců-žadatelů o udělení mezinárodní ochrany po dobu provedení prvotních úkonů jako je registrace nebo zdravotní prohlídka. **Pobytové středisko** (PoS) slouží k ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany do doby pravomocného ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany. **Integrační azylové středisko** (IAS) slouží k přechodnému ubytování azylantů a osob s udělenou doplňkovou ochranou.

SUZ provozuje **dvě přijímací střediska**, a to přijímací středisko Zastávka a přijímací středisko na mezinárodním letišti Václava Havla Praha. Dále provozuje **tři pobytová střediska**, a to pobytové středisko Havířov, pobytové středisko Kostelec nad Orlicí a v květnu 2018 bylo přijímací středisko Zastávka zřízeno rovněž jako pobytové středisko v duálním režimu. V obou typech byla vedle zajištění ubytovacích služeb poskytována strava (vydáván pravidelný finanční příspěvek sloužící i na samostatné vaření). Nezastupitelná je role sociálních pracovníků, k dispozici je vyvážená nabídka volnočasových aktivit. Pracovníci v přímém kontaktu s cílovou skupinou pracují pod odbornou supervizí. Klienti mají k dispozici služby sociálního šatníku, pro potřeby zejména zranitelných osob do zařízení dochází psycholog.

Ke dni 31. prosince 2018 byla **celková kapacita přijímacích a pobytových středisek 618 lůžek.**

Integrační azylová střediska slouží pro dočasné ubytování osob, kterým byl přiznán azyl nebo udělena doplňková ochrana v první etapě jejich integrace, maximální doba pobytu je stanovena zákonem o azylu na 18 mě-

síců. Všem ubytovaným azylantům i osobám s udělenou doplňkovou ochranou zde byla poskytována asistence sociálního pracovníka, poradenství zaměřené k získání bydlení, zaměstnání a dalších integračních aktivit a kurzy českého jazyka.

Ke dni 31. prosince 2018 byla SUZ provozována celkem čtyři integrační azylová střediska, ve kterých je azylantům k dispozici celkem 43 ubytovacích jednotek (jsou obsazovány podle velikosti a charakteru ubytovaných rodin) s maximální kapacitou 152 lůžek.

Vytíženost ubytovacích kapacit v roce 2018

V roce 2018 přišlo do azylových zařízení **celkem 1 575 nově příchozích cizinců-žadatelů o udělení mezinárodní ochrany** (včetně novorozenců narozených v průběhu pobytu matky v azylovém zařízení). Nejčastěji přicházeli do azylových zařízení státní příslušníci **Ukrajiny** (380 osob, tj. 24,1 %), **Gruzie** (170 osob, tj. 10,8 %), **Kuby** (143 osob, tj. 9,1 %) a **Arménie** (115 osob, tj. 7,3 %).

Kapacita **přijímacích a pobytových středisek** byla v průměru vytížena **na 61 %**, přičemž do těchto údajů jsou započítávány pouze osoby fyzicky pobývající v těchto zařízeních, pokud by byly započteny evidenčně hlášené osoby, které odcházejí pobývat mimo pobytová střediska, byla by přijímací a pobytová střediska vytížena v průměru na 105 %.

Žadatelé o mezinárodní ochranu ubytovaní v pobytovém středisku mají možnost na základě žádosti toto středisko dlouhodobě opustit. V roce 2018 tuto možnost využívalo průměrně 41,8 % evidovaných žadatelů o udělení mezinárodní ochrany.

V oblasti IAS v průběhu roku nedošlo ke změně ubytovacích kapacit. Vytíženost IAS se v průběhu roku pohybovala od 19 % v červnu po 45 % v posledních měsících roku (listopad, prosinec), jelikož z kapacitních

důvodů byla ke konci roku jejich kapacita využívána rovněž pro ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, kterých řízení o udělení mezinárodní ochrany nebylo doposud ukončeno. Obsazenost IAS měla v průběhu roku průměrnou vytíženost 30 %.

4.3 INTEGRACE AZYLANTŮ A OSOB S UDĚLENOU DOPLŇKOVOU OCHRANOU

Oblast integrace osob s udělenou mezinárodní ochranou je upravena **Státním integračním programem**. Legislativně SIP upravují § 68 až 70 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Současný SIP byl schválen usnesením vlády ze dne 20. listopadu 2015 č. 954[37] a účinnosti nabyl dne 1. ledna 2016. Dne 16. ledna 2017 schválila vláda svým usnesením č. 36[38] aktualizovanou podobu SIP. Tímto usnesením je kromě závazných zásad SIP stanoveno, že ministr vnitra **zajistí funkci generálního poskytovatele integračních služeb (GPIS) v roce 2017 a v letech následujících. Tímto subjektem zastřešujícím integrační aktivity je od ledna 2017 Správa uprchlických zařízení[39]**, která je mj. provozovatelem integračních azylových středisek. Ve své aktualizované podobě je program schopen lépe reagovat na potřeby procesu integrace.

Cílem programu je i nadále usnadnit proces integrace osob s udělenou mezinárodní ochranou v České republice především v oblasti výuky českého jazyka, vstupu na trh práce, v oblasti bydlení, vzdělávání dětí a rekvalifikací.

[37] O státním integračním programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a letech následujících.

[38] O změně usnesení vlády ze dne 20. listopadu 2015 č. 954, o státním integračním programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících.

[39] Tuto roli jí určuje i novela výše uvedeného zákona (zákon č. 222/2017 Sb.), která nabyla účinnosti v srpnu 2017.

Generální poskytovatel integračních služeb v rámci Státního integračního programu, tj. Správa uprchlických zařízení MV, zprostředkovává integrační služby azylantům a poživatelům doplňkové ochrany na celém území ČR. Úkolem generálního poskytovatele je koordinace a zajištění integračních služeb azylantům a poživatelům doplňkové ochrany, a to také ve spolupráci s ostatními subjekty, kterými jsou zejména dotčená ministerstva, obce, nestátní neziskové organizace, církve, dobrovolníci, zaměstnavatelé aj. Poskytovatel může jednotlivé služby zajistit prostřednictvím třetí osoby formou subdodávky. Změnou GPIS došlo k toliko žádoucí stabilizaci poskytování těchto služeb v rámci SIP.

Veškerá pomoc, podpora a spolupráce oprávněné osoby se řídí **individuálním integračním plánem**, který poskytovatel připravuje v úzké spolupráci s oprávněnými osobami a pracovníky integračních azylových středisek. Integrační plán je základní dokument popisující integrační cíle u konkrétní osoby a průběh integrace v těchto klíčových oblastech: bydlení, zaměstnání, vzdělávání a odstranění jazykové bariéry, v oblasti sociální a zdravotní. Jedná se o aktivity, které povedou k naplnění stanoveného cíle. Na realizaci a uskutečnění aktivit se čerpá ze speciálního rozpočtu a spolupráce na jeho plnění trvá 12 měsíců. Součástí plánu je i materiální vybavení oprávněné osoby, které je hrazeno z rozpočtu, a to podle předem stanovených limitů.

V roce 2018 vstoupilo do SIP celkem **121 oprávněných osob**, což je 17 % nárůst oproti předchozímu roku. V průběhu roku bylo vypracováno celkem 74 nových individuálních integračních plánů pro celkem 97 držitelů mezinárodní ochrany. Z prostředků alokovaných v roce 2018 na SIP ve výši 46,5 milionů Kč bylo na zajištění integračních služeb čerpáno 10 394 437 Kč. Většinu uvedené sumy činily přímé výdaje za služby, zajišťování bydlení a vybavení oprávněným osobám, další náklady tvořily platby za integrační služby neziskovým organizacím.

5 NEZLETILÍ BEZ DOPROVODU A DALŠÍ ZRANITELNÉ SKUPINY

Do specializovaného Zařízení pro děti-cizince bylo v roce 2018 umístěno **29 nezletilých cizinců ze třetích zemí bez doprovodu**. V tomto roce **požádalo 10 nezletilých cizinců bez doprovodu o mezinárodní ochranu v ČR**.

V roce 2018 pobývaly v Zařízení pro děti-cizince nejčastěji děti z **Afghánistánu (9 osob) a Iráku (5 osob)**.

V roce 2018 byl i nadále **rozvíjen stávající systém péče o nezletilé bez doprovodu (NBD) v ČR a byly realizovány některé interní změny v rámci rezortu MŠMT zejména s ohledem na nejlepší zájem dítěte a včasnou integraci do českého vzdělávacího systému a české společnosti**. Úpravy mapovaly a zohledňovaly věk, pohlaví a etnicitu aktuální migrační populace a plně podporovaly individuální a profesionální přístup k řešení problémů NBD.

I nadále docházelo k setkáním tzv. expertní skupiny, která reaguje na aktuální situaci NBD v ČR a snaží se podávat podněty i k legislativním úpravám problematiky nezletilých cizinců. Klíčovým tématem bylo opět **určování věku NBD**. V roce 2018 byl zaznamenán posun v řešení této problematiky, kdy MV ČR ve spolupráci s UNHCR a kanceláří ombudsmana vypracovaly pilotní projekt ověřování věku NBD spočívající v psychologických pohovorech s klienty.

5.1 NEZLETILÍ BEZ DOPROVODU

Česká republika se v této oblasti řídí *Koncepcí ochrany a péče o nezletilé cizince bez doprovodu, včetně žadatelů o mezinárodní ochranu*, která byla přijata v roce 2012. Tato koncepce nastavila pravidla týkající se zacházení s NBD, kteří se dostanou na území České republiky bez zákonného zástupce, a taktéž upravila systém péče a podmínky pro integraci této skupiny.

V okamžiku, kdy je zjištěno, že se na území České republiky nachází NBD, je Policií ČR neodkladně vyrozuměn orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Péče o NBD vzniká neodkladně po převzetí NBD pracovníkem OSPOD, který má povinnost konat v nejlepším zájmu dítěte a zajistit mu odpovídající péči.

Česká republika disponuje v rámci péče o nezletilé cizince bez doprovodu ojedinělým pracovištěm – **Zařízením pro děti-cizince (ZDC),** které poskytuje péči dětem, které nejsou občany ČR a splňují podmínky stanovené zákonem o sociálně-právní ochraně dětí. Zařízení zajišťuje plné přímé zaopatření, terapeutické a podpůrné služby, vzdělávání, intenzivní práce na integračním procesu a přípravu na budoucí samostatný život.

Na začátku pobytu v ZDC je u každého dítěte provedeno komplexní posouzení potřeb a situace dítěte a na základě výsledků tohoto zhodnocení je pro každého klienta vypracován individuální plán rozvoje osobnosti a individuální vzdělávací plán. V rámci systému přijatého v roce 2015 bylo zejména dbáno na to, aby každému nezletilému cizinci byla poskytnuta možnost realizace komplexního posouzení v ZDC. Na základě takto zjištěných objektivních skutečností bylo možné společně s klientem nastavit již výše zmíněné integrační plány.

Rovněž se velmi osvědčila spolupráce se třemi zařízeními, která byla v roce 2015 určena pro spolupráci ZDC a která mohou pod

metodickým vedením tohoto zařízení poskytovat také odborné služby NBD. V uplynulém roce byla propracována návaznost a úzká spolupráce mezi ZDC a těmito zařízeními, které poskytují klientům následné služby po ukončení diagnostiky.

Velký význam pro práci s klienty ZDC měla po celý rok i **spolupráce s dobrovolníky**, která byla realizována na základě programu dobrovolnictví v projektu Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU).

Společně s pracovníky OPU se zástupci ZDC také podíleli na **projektu hostitelské péče pro nezletilé cizince bez doprovodu**. Byly vypracovány podmínky náboru, výběru a spolupráce se zájemci o poskytování hostitelské péče a v několika případech se podařilo navázat velmi dobré vztahy, které poskytují klientům ZDC nové zážitky, podporu a pocit jistoty.

I v roce 2018 **pokračovala pravidelná setkávání odborníků participujících na práci s NBD v rámci tzv. expertních skupin**. Klíčovým tématem bylo opět **určování věku NBD**. V tomto roce však byl zaznamenán posun v řešení této problematiky. MV ČR ve spolupráci s UNHCR a kanceláří ombudsmana vypracovaly pilotní projekt ověřování věku NBD spočívající v psychologických pohovorech s klienty. Proběhlo několik setkání na toto téma včetně školení odborníků a následně se bude projekt ověřovat v praxi.

V roce 2018 nedošlo k žádným změnám v zákonných předpisech upravujících postupy práce s NBD.

Statistiky

V roce 2018 pobývalo celkově ve specializovaném ZDC **29**[40] **nezletilých cizinců bez doprovodu ze třetích zemí** (každoročně se jedná o desítky osob), o mezinárodní ochranu ve stejném roce požádalo **10**[41] **nezletilých dětí bez doprovodu ze třetích zemí** (počet nezletilých žadatelů bez doprovodu ze třetích zemí žádajících o mezinárodní ochranu se každoročně pohybuje v řádu jednotek). V porovnání s ostatními členskými státy se tak jedná stále o velmi nízké počty.

Dle údajů z posledních let platí, že většina nezletilých bez doprovodu ze třetích zemí pobývajících v ČR je starší 15 let, avšak nikoliv ve věku před těsným dosažením zletilosti. Převažují jednoznačně muži. V roce 2018 pobývaly v Zařízení pro děti-cizince nejčastěji děti z Afghánistánu (9 osob) a Iráku (5 osob).

Tabulka 5: Počet nezletilých cizinců bez doprovodu, kteří požádali o mezinárodní ochranu v období 2008–2018

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016[42]	2017[43]	2018
Počet nezletilých bez doprovodu žádajících o mezinárodní ochranu	36	9	4	8	5	2	6	14	4	7	10

Zdroj: OAMP (pro období 2008–2015); ZDC (pro rok 2016–2017), od roku 2018 opět OAMP

[40] Zdroj: ZDC

[41] Zdroj: OAMP

[42] Tento počet nemusí být za ČR úplný, jedná se o počet dětí, které byly umístěné do ZDC a požádaly v tomto zařízení v roce 2016 o mezinárodní ochranu.

[43] Tento počet nemusí být za ČR úplný, jedná se o počet dětí, které byly umístěné do ZDC a požádaly v tomto zařízení v roce 2017 o mezinárodní ochranu.

5.2 OSTATNÍ ZRANITELNÉ SKUPINY OSOB

Co se týče řízení o udělení mezinárodní ochrany, stejně tak jako nezletilí cizinci bez doprovodu a oběti obchodování s lidmi, tak i osoby se zdravotním postižením, starší osoby, těhotné ženy, rodiče samoživitelé s nezletilým dítětem, osoby s duševní poruchou a osoby, které byly vystaveny týrání, znásilnění či jiné vážné formě psychického, fyzického či sexuálního násilí, patří do tzv. zranitelných skupin podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přijímací směrnice).

Česká republika disponuje systémem podpory a pomoci pro oběti obchodování s lidmi a zaměřuje se i na prevenci v této oblasti. Pro oběti obchodování s lidmi starší 18 let disponuje Programem podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a pro osoby mladší 18 let specializovaným systémem pomoci, který spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Důležitou roli zastávají při řešení situace dětských obětí obchodování s lidmi pracoviště OSPOD, která chrání práva a hájí zájmy ohroženého dítěte. Více o tématu obchodování s lidmi viz kapitola 6.

6 OPATŘENÍ V OBLASTI BOJE PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI

V roce 2018 bylo za trestný čin obchodování s lidmi stíháno **15 osob** a **16 osob** bylo v témže roce odsouzeno.

Do ***Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi*** Ministerstva vnitra bylo v roce 2018 zařazeno celkem **10 obětí obchodování s lidmi ze třetích zemí** (vedle 7 osob ze zemí EU). Z počtu 10 osob pocházejících ze třetích zemí se v 9 případech jednalo o osoby s **filipínskou státní příslušností**.

Na obchodování s lidmi specializovaná NNO však v roce 2018 poskytovala své služby i pravděpodobným obětem obchodování s lidmi, které z nějakého důvodu nechtěly vstoupit do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi nebo nechtěly spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení, a to z **Nigerie, Nepálu, Pákistánu**.

6.1 OBCHODOVÁNÍ S LIDMI

Oběti obchodování s lidmi jsou považovány podle zákona o obětech trestných činů (č. 45/2013 Sb.) za skupinu zvlášť zranitelných osob, na kterou se vztahuje nutnost citlivého a speciálního zacházení. Tomu odpovídá také nastavení Národního referenčního mechanismu.

Pro oběti obchodování s lidmi starší 18 let, a to jak pro občany EU obchodované na území ČR, pro občany třetích zemí obchodované na území ČR a pro občany ČR obchodované na území ČR či v zahraničí, funguje Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi Ministerstva vnitra ČR (dále Program). Jedná se o opatření vytvořené s cílem poskytnout obětem obchodování s lidmi podporu a náležitou ochranu na základě individuálního posouzení rizika.

Do Programu bylo v roce 2018 zařazeno celkem **17 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi** (pokles o 7 osob oproti roku 2017), a to z **Filipín** (9), **Rumunska** (1), **Sierra Leone** (1) a **České republiky** (6). U těchto osob se jednalo o pracovní a sexuální vykořisťování. Věková kategorie obětí z třetích zemí se pohybovala mezi **28 až 45 lety**.

Klíčovým cílem Programu je humanitární rozměr pomoci a ochrany obětí obchodování s lidmi. Obětem tohoto závažného trestného činu Program nabízí ubytování, psychosociální a zdravotní pomoc, služby tlumočení, právní asistenci, služby advokáta, asistenci při vyhledávání zaměstnání, možnost legalizace pobytu a důstojný návrat do země původu. Nicméně, jeho účelem je také získávání relevantních informací o kriminálním prostředí, které mohou vést k odhalení, potrestání a odsouzení pachatelů. **Všechny oběti zařazené v Programu projevily zájem o předání podnětů na prošetření svého případu na příslušný útvar PČR.**

Situace v obchodování s lidmi během roku 2018 nezaznamenala oproti předchozímu období výrazné změny. Mezi nejčastější formy obchodování s lidmi stále patří sexuální a pracovní vykořisťování. Objevují se však i případy smíšené, kdy dochází k propojení forem, včetně nucených sňatků anebo nucení k trestné činnosti.

Nutno dodat, že údaje o počtech osob neodráží celkovou situaci v oblasti obchodování s lidmi v ČR. Program je nutné vnímat jen jako jedno z možných opatření pro oběti obchodování s lidmi. Od roku

2003, kdy Program vznikl, bylo do Programu zařazeno celkem **245 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi**.

Prostřednictvím Programu dobrovolných návratů, který je součástí Programu, byly v roce 2018 realizovány **3 dobrovolné návraty** (Rumunsko, Sierra Leone, Filipíny).

Uvedeným činnostem, konaných v rámci Programu za rok 2018, odpovídají fakticky vynaložené finanční náklady ve výši **1 425 834 Kč**.

6.2 PREVENTIVNÍ AKTIVITY A VZDĚLÁVACÍ AKCE ZA ROK 2018

Významnou součástí Programu je také podpora preventivních aktivit a vzdělávacích opatření. Každoročně jsou za finanční podpory MV pravidelně prováděny rozsáhlé preventivně-informační aktivity o obchodování s lidmi. V roce 2018 byla nestátním neziskovým sektorem realizována **preventivní kampaň**, financovaná z MV, cílená na obchodované a vykořisťované osoby, případně na osoby ohrožené obchodem s lidmi a vykořisťováním, a kampaň mířená na běžnou populaci a to ve formě videospotu a komiksu. Nevládními organizacemi byly rovněž uskutečněny **terénní výjezdy** za účelem analýzy prostředí, vyhledávání a informování potenciálních obětí na území ČR.

K obchodu s lidmi proběhla v roce 2018 **školení** konzulárních pracovníků, dále k problematice identifikace potenciálních obětí obchodování s lidmi v sociálně vyloučených lokalitách proběhla školení terénních sociálních pracovníků, pracovníků OSPOD, pracovníků kraje zapojených do prevence kriminality a specialistů z řad PČR (tato školení proběhla v Ústí nad Labem, Plzni a Ostravě). Další školení a semináře pořádala v rámci policejního vzdělávání NCOZ. Na Justiční akademii se konal seminář k problematice postupů v rámci mezinárodní spolupráce pro státní zástupce a soudce. S problematikou obchodování s lidmi a možnostmi

pomoci obětem této trestné činnosti seznámil zástupce Ministerstva vnitra ČR též účastníky setkání multidisciplinárních týmu pro oběti trestných činů, která se konala v Liberci a Ústí nad Labem.

Spolupráce zainteresovaných subjektů přispívá k efektivnímu boji proti obchodování s lidmi. Také v roce 2018 se uskutečnilo setkání **Mezirezortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi**. Koordinační skupina slouží jako platforma pro vzájemné informování členů mezirezortní skupiny a taktéž koordinaci aktivit v oblasti boje proti obchodování s lidmi na národní úrovni. Členové této skupiny, jimiž jsou vládní a taktéž nevládní organizace, dále přispívají do každoroční zprávy o stavu obchodování s lidmi v ČR[44].

Česká republika taktéž spolupracuje s významnými zdrojovými zeměmi a mezinárodními organizacemi (OBSE[45], ICMPD[46], DCAF[47] atd.). Také se aktivně účastní zasedání platformy Národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů, jež jsou dvakrát ročně pořádány Evropskou komisí a aktuálně předsedajícím státem EU. V oblasti policejní spolupráce jsou hojně využívány Společné vyšetřovací týmy (JITs[48]) a probíhá také kooperace v rámci zavedených platforem jako např. EMPACT[49]/ETUTU[50].

Statistiky

V roce 2018 bylo trestně **stíháno** Policií České republiky **15 osob** a **16 osob** bylo v témže roce **odsouzeno** za trestný čin obchodování s lidmi.

[44] http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-924305.aspx

[45] *Organization for Security and Co-operation in Europe*

[46] *International Centre for Migration Policy Development*

[47] *The Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces*

[48] *Joint Investigation Teams*

[49] *European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats*

[50] ETUTU vzniklo jako subprojekt EMPACTu v roce 2012 a jeho cílem je boj proti obchodování s lidmi v souvislosti s nigerijskými občany. Vedoucím státem tohoto projektu je Německo.

Tabulka 6: Počet osob trestně stíhaných a odsouzených za obchodování s lidmi v období 2012–2018

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet osob stíhaných za obchodování s lidmi*	31	25	16	12	23***	24	15
Počet osob odsouzených za obchodování s lidmi**	11	20	6	19	8	14	16

Zdroj: * Policejní prezidium; ** MSp

*** V roce 2016 došlo k rozsáhlé rekonstrukci Evidenčně statistického systému kriminality, nelze tedy porovnávat počet osob stíhaných za obchodování s lidmi v tomto roce s počty z předchozích let.

Trestná činnost obchodování s lidmi ve vztahu k cizincům

V rámci obchodování s lidmi v ČR došlo v roce 2018 ve srovnání s předchozími lety k nárůstu pravděpodobných obětí obchodování s lidmi z Filipín. V roce 2018 nebylo prokázáno, že by osoby, které přicestovaly nelegálně, byly předmětem obchodování s lidmi.

7 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A PROJEKTY V OBLASTI MIGRACE A AZYLU

Již od roku 2015 realizuje Ministerstvo vnitra program **Pomoc na místě (Program Ministerstva vnitra na asistenci uprchlíkům v regionech původu a prevenci velkých migračních pohybů)**. Rozpočet programu činil v roce 2018 stejně jako v předešlém roce **150 milionů Kč**. Pomoc a podpora, která je komplementární k poskytování humanitární pomoci do zahraničí v gesci MZV, je směřována především do třetích zemí s cílem poskytování přímé podpory uprchlíkům na straně jedné a poskytování podpory zaměřené na budování kapacit v oblasti uprchlictví a migrace hostitelských států na straně druhé.

I v roce 2018 byl realizován program **MEDEVAC**, který je zaměřen na poskytování odborné lékařské péče zranitelným skupinám obyvatel v regionech zasažených uprchlickou krizí či přírodní katastrofou, a to **v osmi zemích**, které odrážejí jeho teritoriální priority.

V průběhu roku 2018 v rámci **Programu poskytování asistence českým krajanům** přesídlilo do ČR celkem **337 příslušníků českých krajanských komunit na Ukrajině a ve Venezuele**.

7.1 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A PROJEKTY

Mezinárodní spolupráce v oblasti migrace pokračovala v roce 2018 především skrze intenzivní kontakty na úrovni jednotlivých orgánů Evropské unie, včetně jejich agentur, zejména v rámci Evropské agentury pohraniční a pobřežní stráže (Frontex) a Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO). ČR se rovněž soustředila na posílení praktické a operativní spolupráce ve všech aspektech migrace, azylu a ochrany hranic, a to jak na úrovni bilaterální, tak na úrovni multilaterální i unijní.

Ve vnější dimenzi Evropské unie MV ČR v roce 2018 pokračovalo v účasti na rozvoji a implementaci nástrojů Globálního přístupu k migraci a mobilitě (GAMM) představujícím koncepční rámec vnější migrační politiky EU. ČR v roce 2018 pro realizaci svých priorit v oblasti azylu a migrace úzce spolupracovala s mezinárodními organizacemi, především pak s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), Mezinárodním centrem pro rozvoj migračních politik (ICMPD) a Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR).

ČR rozvíjí dlouhodobou spolupráci s hlavními tranzitními a zdrojovými zeměmi migrace do ČR i celé EU. Z tohoto důvodu je ČR jasným zastáncem spolupráce se zeměmi mimo EU a snaží se dosáhnout naplnění svých priorit v rámci migračních dialogů (jako např. Pražský proces, Budapešťský, Rabatský a Chartúmský proces). Aktivně se ČR zapojuje do spolupráce a podpory třetím zemím i bilaterálně, zejména dlouhodobou policejní a finanční podporou zemím západního Balkánu či prostřednictvím svého působení na Blízkém východě a v Africe. Zároveň aktivně spolupracuje s evropskými partnery na reformě azylového a migračního systému, který povede k vytvoření udržitelného a krizi odolného systému na úrovni EU. ČR se za tímto účelem snaží vyjednat na evropské úrovni opatření, která povedou k řešení příčin a prevenci nelegální migrace, zlepšení ochrany vnějších hranic, potírání druhotných pohybů či zlepšení návratové politiky.

Příklady konkrétních aktivit:

PRAŽSKÝ PROCES

ČR udržuje dobré vztahy v otázce východní a jihovýchodní dimenze, mimo jiné prostřednictvím Pražského Procesu. Pražský proces je hlavním dialogem se zeměmi z východních regionů, které jsou pro ČR hlavními zdrojovými zeměmi migrace. V zájmu ČR je posílený a efektivní dialog, který se pozitivně promítne na celkovou situaci v EU. V roce 2018 ČR předsedala strategické skupině Pražského procesu a svůj mandát zakončila zasedáním seniorních úředníků v prosinci 2018 v Praze. Experti ČR se v rámci Pražského procesu zúčastnili například proškolení pohraničníků Ukrajiny v problematice migračního managementu, ochrany hranic a řešení nucených návratů, dále se zúčastnili například workshopu k problematice efektivního zpracování a výměny azylových a migračních informací v Severní Makedonii. V roce 2019 strategické skupině bude předsedat Litva, avšak ČR bude i nadále aktivním účastníkem jednotlivých aktivit.

PROJEKT MOBILAZE S ÁZERBÁJDŽÁNEM

Již v roce 2015 byl na podporu Ázerbájdžánu zahájen projekt *MOBILAZE*[51], který je rozdělen do pěti komponentů: a) monitoring a analýza migračních pohybů, b) management pracovní migrace, c) boj proti nelegální migraci, d) azylová politika, e) návraty a reintegrace. Aplikace projektu je primárně zajištěna přes Mezinárodní středisko pro rozvoj migrační politiky (ICMPD). ČR je spolu s dalšími šesti státy EU zapojena do spoluimplementace projektu, kdy tyto země poskytují experty pro mnoho aktivit spojených s projektem. V rámci plnění cílů bylo uspořádáno v roce 2018 celkem 8 školení pro odbornou veřejnost i pro experty v zemi, dále byly uspořádány 2 školení pro soudce s cílem zlepšit jejich znalosti v oblasti Ženevských konvencí a další mezinárodní migrační legislativy. Praktickým

[51] Mobility Partnership with Azerbaijan

výsledkem je např. slovník pro hraniční a migrační kontrolu, na jehož tvorbě měli velkou zásluhu i experti z ČR. Projekt je plánován do června 2019 a počítá se s pokračováním projektu na další období pod názvem MOBILAZE 2.

SPOLUPRÁCE V RÁMCI VISEGRÁDSKÉ SKUPINY

Na regionální úrovni se MV ČR aktivně zapojuje do spolupráce zemí Visegradské skupiny, zejména skrze *Migration Crisis Response Mechanism* založený v roce 2016. Hlavními cíli tohoto mechanismu je posílení vzájemné praktické spolupráce ve třech pilířích – vnitřní dimenze, výměna informací a vnější dimenze. V rámci této spolupráce proběhlo školení osob vysílaných do hotspotů v rámci operací Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO), došlo k rozpracování společného projektu na podporu Jordánska vedeného ČR a dochází k úvahám a finalizaci dalších projektů, jako např. společné cvičení pohraničníků V4, které bude připravovat experty na krizové situace (včetně migrační krize), výměna migračně relevantních dat v rámci zemí V4, apod.

EVROPSKÝ PODPŮRNÝ ÚŘAD PRO OTÁZKY AZYLU (EASO)

V roce 2018 i nadále mezi klíčové aktivity Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) patřila zejména operativní a technická podpora azylových systémů ve vybraných státech EU – především pak v Řecku a Itálii. Operačním plánem EASO pro Itálii bylo pro rok 2018 stanoveno 7 oblastí asistence. Hlavní aktivity se zaměřovaly na asistenci s registracemi žadatelů o mezinárodní ochranu, poskytování informací a identifikaci osob se speciálními potřebami, posilování kapacity zpracovávání dublinských případů a další. V případě Řecka bylo operačním plánem ustanoveno 10 opatření s cílem poskytnout asistenci v oblasti azylového systému a systému přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu včetně asistence při řízení o mezinárodní ochraně v souvislosti s prohlášením EU a Turecka ze dne 18. března 2016.

Úřad se v roce 2018 nadále věnoval svým povinnostem vycházejícím ze současného mandátu, který úřadu ukládá podpůrnou roli členským státům především v oblasti harmonizace společného evropského azylového systému (SEAS), např. v oblasti přijímacích podmínek, zvyšování kvality azylových řízení, posuzování zranitelnosti, dublinských případů, vytváření společných informací o zemích původu. EASO se též intenzivně zaměřoval na školení národních expertů v dílčích oblastech své působnosti.

ČR se na činnosti EASO podílela nejen účastí na pravidelných zasedáních Správní rady EASO a dalších expertních jednáních, ale rovněž prostřednictvím poskytování národních expertů, které aktivně vysílá do Řecka a Itálie již od podzimu 2015. V roce 2018 ČR realizovala v souvislosti s výše uvedenými aktivitami EASO celkem 21 vyslání národních expertů, z toho 17 do Itálie a 4 do Řecka. Celkově bylo v letech 2015–2018 uskutečněno 96 vyslání národních expertů ČR. V rámci školicích aktivit EASO bylo v roce 2018 proškoleno 9 zaměstnanců MV ČR, zejména v oblasti mezinárodní ochrany, SEAS, informací o zemích původu a přijímacích procedur.

Dne 19. června 2018 se za přítomnosti pracovníků MV ČR a zástupce EASO uskutečnil Den EASO, který posloužil pro prezentaci aktuálních, výše uvedených aktivit EASO, ale také k informování případných zájemců z řad pracovníků Ministerstva vnitra o budoucí vyslání do působení EASO v Řecku a Itálii.

7.2 HUMANITÁRNÍ PROJEKTY, RELOKACE, PŘESÍDLOVÁNÍ

Pomoc v zahraničí

V reakci na zhoršování bezpečnostní i humanitární situace v bezprostředním okolí EU, spojenou především s pokračujícím ozbrojeným konfliktem

v Sýrii, schválila vláda ČR v lednu 2015 vznik stálého Programu Ministerstva vnitra na asistenci uprchlíkům v regionech původu a prevenci velkých migračních pohybů (Pomoc na místě). Na podzim téhož roku pak vláda schválila obecnější Koncepci Ministerstva vnitra pro asistenci uprchlíkům a státům pod silnými migračními tlaky, která formuluje obecný rámec, v rámci kterého Ministerstvo vnitra provádí a do budoucna bude provádět své aktivity ve vztahu k vnější dimenzi migrace, především pak asistencí uprchlíkům a státům, které jsou pod silnými migračními tlaky.

Skrze program Pomoc na místě Ministerstvo vnitra uděluje peněžní dary do zahraničí určené zejména na pomoc uprchlíkům přímo na místě jejich prvotního vysídlení, a státům, které velký počet uprchlíků a migrantů hostí, nebo se s nimi jako tranzitní země potýkají. V roce 2015, kdy vrcholila migrační krize zejména v oblasti Blízkého východu, Ministerstvo vnitra rozdělilo na projekty spojené s podporou uprchlíků celkem 100 milionů Kč. Česká republika tak projevila solidaritu jak přímo s uprchlíky, kterým byla zajištěna základní péče, tak se státy potýkajícími se s velkými migračními tlaky, a svým dílem tak přispěla k utišení vyhrocené migrační situace.

Potřeby uprchlíků a států hostících migranty na svém území ovšem stále přetrvávají. Podle dat UNHCR 13 milionů Syřanů stále potřebuje asistenci a řešení jejich situace vyžaduje dlouhodobý a komplexnější přístup. Nestabilní bezpečnostní, politická a ekonomická situace v řadě dalších států má za následek vzrůstající počet uprchlíků a migrantů ve světě. I přes výrazný pokles nelegální migrace na úroveň před migrační krizí došlo v případě západostředomořské migrační trasy k nárůstu, což si vyžaduje další posílení spolupráce se státy regionu subsaharské a severní Afriky a stabilizace situace v zemích původu i zemích tranzitních.

Výše pomoci byla v roce 2016 s ohledem na situaci v oblasti migrace z rozhodnutí vlády ČR navýšena na 150 milionů Kč a tato výše rozpočtu byla zachována i v roce 2018. Mezi prioritní oblasti Programu v roce

2018 patřil region Blízkého východu, západního Balkánu a region širšího Sahelu a severní Afriky.

Přehled darů z programu Pomoc na místě v roce 2018

Priorita č. 1 – region Blízkého východu

JORDÁNSKÉ HÁŠIMOVSKÉ KRÁLOVSTVÍ

- **další rozvoj uprchlických táborů Azraq a Zatárí v Jordánsku – 40 milionů Kč**

Projekt implementovaný UNHCR byl v roce 2018 zaměřen na opravu obydlí a rozšíření infrastruktury uprchlických táborů Zatárí a Azraq. Příjemci bylo celkem 42 700 osob. Do prosince 2018 bylo v táboře Zatárí opraveno 2 000 příbytků a v táboře Azraq 1 068 příbytků. Na opravách pracovalo 62 osob z řad syrských uprchlíků, kteří si tak měli možnost přivydělat na živobytí. V táboře Azraq bylo rozšířeno tržiště o dalších 75 obchodů. 6 903 domácností z tábora Azraq obdrželo finanční prostředky na nákup plynu na vaření. Realizace projektu byla ukončena v prosinci 2018.

IRÁCKÁ REPUBLIKA

- **podpora obnovy zdravotnické infrastruktury v provincii Anbar – 10 milionů Kč**

Z prostředků daru, který je implementovaný Caritas Internationalis, bude zakoupeno zdravotnické vybavení do nemocnice ve městě Al-Qaim v irácké provincii Anbar. Cílovou skupinou je min. 90 000 obyvatel okresu Al-Qaim. Vybavena bude laboratoř, ortopedické oddělení, dialyzační jednotka, ORL oddělení, oční oddělení, radiologie, chirurgie a pediatrické oddělení. Současně bude vyškolen zdravotnický a technický

personál v obsluze a údržbě pořízeného vybavení. Dále bude vyškolen vedoucí personál nemocnice v získávání, uchovávání a vyhodnocování statistických dat o pacientech, zákrocích apod. Realizace projektu byla zahájena v listopadu 2018 a bude ukončena v dubnu 2019.

- **finanční příspěvek do Regionálního programu rozvoje a ochrany pro Blízký východ – 10 milionů Kč**

V roce 2018 byl zaslán již druhý příspěvek do Regionálního programu rozvoje a ochrany pro Blízký východ. Rozpočet programu na tříleté období (2019–2021) je 1,4 mld. Kč. Projekty v rámci tohoto programu, který vede Dánské království, budou realizovány v Jordánsku, Libanonu a Iráku a zaměří se na podporu živobytí a nalezení trvalých řešení pro uprchlíky a vnitřně vysídlené osoby a na ochranu nejvíce zranitelných skupin.

Priorita č. 2 – region západního Balkánu

SEVERNÍ MAKEDONIE

- **posilování azylového a migračního systému v souvislosti s řešením migrační situace – 25 milionů Kč**

Peněžní dar byl poskytnut makedonskému Ministerstvu vnitra za účelem pořízení technického vybavení pro potřeby makedonské pohraniční policie (10 automobilů, videokamery, termovize, megafony, dalekohledy a další). Realizace projektu bude ukončena v březnu 2019.

BOSNA A HERCEGOVINA

- **posilování azylového a migračního systému v souvislosti s řešením aktuální migrační situace – 25 milionů Kč**

V souvislosti s řešením aktuální migrační situace byl udělen peněžní dar Ministerstvu bezpečnosti Bosny a Hercegoviny určený na posilování ostrahy hranic, a to především hranice se Srbskou republikou. Z daru bude zakoupeno technické vybavení (např. termovize, drony, dalekohledy, detektory tlukotu srdce, CO^2 detektory, LED baterky a další). Realizace projektu byla ukončena v březnu 2019.

Priorita č. 3 – region širšího Sahelu a severní Afriky

REPUBLIKA MALI

- **podpora stabilizace obyvatel Mali – 25 milionů Kč**

Projekt je implementovaný UNHCR. Cílovou skupinu tvoří vnitřně vysídlení občané Mali a uprchlíci z Mauritánie. Plánované aktivity zahrnují: výstavbu obydlí pro 300 rodin, rekultivaci vodních zdrojů, renovaci zdravotnických a vzdělávacích zařízení a reintegraci navrátilců. Implementace aktivit bude probíhat od ledna do prosince 2019.

NIGERSKÁ REPUBLIKA

- **podpora stabilizace uprchlíků a vnitřně vysídlených osob v Nigeru – 10 milionů Kč**

Cílem projektu implementovaného Care International[52] je stabilizace uprchlíků z Nigérie, kteří uprchli do Nigeru před nájezdy Boko Haram a dále stabilizace vnitřně vysídlených osob na území Nigeru, v oblasti Diffa na jihu země. Care se zaměří na podporu udržitelného živobytí, potravinové soběstačnosti a podporu výdělečné činnosti zranitelných osob. Cílovou skupinu tvoří 1 600 žen. Tyto ženy budou proškoleny

[52] Care International je nevládní organizace založená v roce 1945. CARE pracuje po celém světě a je významnou mezinárodní humanitární agenturou, která poskytuje mimořádnou pomoc a dlouhodobé mezinárodní rozvojové projekty.

v udržitelných zemědělských postupech, budou jim zakoupena domácí zvířata (kozy a ovce) a zemědělské plodiny. Realizace projektu byla zahájena v listopadu 2018 a bude ukončena v listopadu 2019.

ČADSKÁ REPUBLIKA

- **podpora stabilizace uprchlíků a vnitřně vysídlených osob v Čadu – 5 milionů Kč**

Care International se zaměřuje také na implementaci projektu v Čadské republice, kde je hlavním cílem podpořit udržitelné živobytí a potravinovou bezpečnost uprchlíků a vnitřně vysídlených osob v oblasti Čadského jezera. Aktivity projektu zahrnují: podporu zemědělské produkce příjemců – distribuce zemědělských balíčků a vytvoření 20 komunitních polí pro 900 osob, vzdělávání příjemců v inovativních zemědělských technikách, distribuce koz 300 rodinám, založení 5 obilných sýpek, proškolení 10 veterinárních asistentů, finanční granty nejvíce zranitelným rodinám, založení 8 ženských VSLA (Village Saving and Loans Associations) skupin. Cílovou skupinu tvoří celkem 1 660 osob. Realizace projektu byla zahájena v listopadu 2018 a bude ukončena v listopadu 2019.

Program humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel – program MEDEVAC

Program MEDEVAC je zaměřen na poskytování odborné lékařské péče zranitelným skupinám obyvatel v potřebných regionech. V roce 2018 byl realizován na základě usnesení vlády České republiky č. 956 ze dne 20. listopadu 2015 prostřednictvím následujících aktivit a projektů – vysílání lékařských týmů do zahraničí, školení zdravotnického personálu, zdravotně humanitární evakuace osob na léčení do ČR a formou peněžních darů do zahraničí na podporu a rozvoj zdravotnické infrastruktury.

V roce 2018 se aktivity zaměřovaly na 8 zemí, které odrážely teritoriální priority programu. Na Blízkém východě program působil primárně v Jordánsku, které i v tomto roce zůstalo prioritní zemí, kam jsou vysílány lékařské týmy. Pomoc byla poskytnuta i dalším zemím regionu, např. formou peněžního daru, který byl zaslán do Iráku, nebo formou zdravotní evakuace, kdy za účelem operace srdce bylo do ČR z Afghánistánu evakuováno čtyřměsíční dítě. Za účelem realizace budoucích misí proběhla také rekognoskační mise do Libanonu. V Africe lékařské týmy pomáhaly zejména v Senegalu, kde se uskutečnily 2 lékařské mise. Pomoc byla zacílena i na Libyi a Niger a to prostřednictvím peněžních darů. Program MEDEVAC i v roce 2018 zůstal přítomen ve východní Evropě a navázal tak na svá předchozí úspěšná školení zdravotnického personálu v oblasti fyzioterapie na Ukrajině.

Programu se účastnilo celkem 7 nemocnic v přímé působnosti Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva obrany, a to: Fakultní nemocnice Hradec Králové, Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, Fakultní nemocnice Motol, Fakultní nemocnice Olomouc, Nemocnice Na Bulovce, Ústřední vojenská nemocnice a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze.

Realizace programu MEDEVAC v roce 2018

- 14 lékařských týmů vyslaných do zahraničí za účasti 7 českých nemocnic (FN Hradec Králové, FN Královské Vinohrady, FN Motol, FN Olomouc, Nemocnice Na Bulovce, Ústřední vojenská nemocnice, Všeobecná fakultní nemocnice),
- 896 uskutečněných operačních výkonů v zahraničí (dětská kardiochirurgie, gynekologie, oftalmologie, ORL, ortopedie, traumatologie, rekonstrukční a plastická chirurgie),
- více než 1 200 odborných vyšetření s diagnostikou,
- 205 neinvazivních zákroků,

- 1 zdravotně humanitární evakuace na léčení do ČR z Afghánistánu,
- první výstava programu MEDEVAC s názvem „Létající lékaři" v Národní technické knihovně v Praze v termínu 5. 2.–16. 3. 2018,
- 3× výstava „Létající lékaři" v ČR (FN Olomouc, VFN, MV ČR),
- 3× výstava „Létající lékaři" v zahraničí (Brusel, Ženeva, Ammán),
- 2 odborné stáže v oblasti rehabilitace zahraničních lékařů, lékařek a zdravotnického personálu v českých nemocnicích pro celkem 11 ukrajinských odborníků,
- účast programu MEDEVAC na Dnu Evropy 2018 v Praze,
- 4 peněžní dary v celkové výši 20 milionů Kč na renovaci zdravotnických center, přístrojového vybavení nemocnic a školení zdravotnického personálu v Iráku, Libyi, Nigeru a na Ukrajině. (ADRA, CARE, Caritas, Mezinárodní centrum klinického výzkumu).

Program má od roku 2016 stálý rozpočet **60 milionů Kč**.

7.3 ASISTENCE KRAJANŮM

V roce 2018 pokračoval program poskytování asistence při přesídlení českým krajanům. Realizaci tohoto programu umožnilo přijetí usnesení vlády ze dne 8. prosince 2014 č. 1 014, kterým vláda schválila nové zásady politiky vlády k přesídlování osob s prokázaným českým původem (krajanů) žijících v zahraničí. Program je plně financován z rozpočtu Ministerstva vnitra. Tento způsob financování zajišťuje programu potřebnou stabilitu a umožňuje zachování kontinuity poskytovaných služeb.

Účast v programu neznamená pro jeho účastníky automatické povolení trvalého pobytu. Jedná se o zjednodušení celé procedury, zejména tím, že stát přebírá odpovědnost za zajištění ubytování a prostředků k pobytu. Tato zvýhodnění jsou však poskytována pouze osobám, u nichž je taková pomoc na místě, tedy osobám z ohrožených oblastí, nebo zdravotně, sociálně, či ekonomicky znevýhodněným příslušníkům českých krajanských komunit.

V průběhu roku 2018 do ČR přesídlilo celkem 337 osob, příslušníků českých krajanských komunit na Ukrajině a ve Venezuele. V případě Ukrajiny se jednalo zejména o příslušníky krajanských komunit v Záporožské, Oděské a Žitomírské oblasti a dále z oblastí protiteroristických operací v Doněcké a Luhanské oblasti. Do konce roku z této skupiny 278 lidí nalezlo stálé bydliště i práci a zcela se osamostatnili, čímž došlo k naplnění účelu tohoto programu. Zbytek přesídlených krajanů se bude do místa trvalého usídlení stěhovat na počátku roku 2019. Největší množství krajanů se usídlilo v Praze a na území Středočeského, Jihočeského a Plzeňského kraje. Partnerem MV při realizaci tohoto programu byla i v roce 2018 Arcidiecézní charita Praha, která zajišťovala přímou práci s klienty.

Od počátku programu v roce 2015 do 31. prosince 2018 bylo do ČR přesídleno **celkem 1 143 osob**. Průměrná doba jejich pobytu v přechodném ubytování zajištěném MV činní 50 dnů, což je méně než třetina maximální doby, kterou umožňuje dikce výše uvedeného usnesení vlády.

Program, který je v souladu s výše uvedeným usnesením vlády, je otevřen k účasti příslušníkům českých krajanských komunit bez ohledu na zemi původu. Program bude pokračovat i v roce 2019, resp. s ohledem na zájem klientů i v letech následujících, přičemž lze předpokládat rozšíření cílové skupiny o krajany z dalších oblastí, zejména z Jižní Ameriky.

7.4 MEZINÁRODNÍ POLICEJNÍ SPOLUPRÁCE

Policie České republiky (PČR) v roce 2018 výrazně navýšila své zastoupení v operativních aktivitách Agentury Frontex[53]. Celkem bylo vysláno **173 policistů** na všechny tři druhy vnějších hranic EU – pozemní, mořské a vzdušné. Vedle lidských zdrojů poskytla PČR rovněž technické prostředky (hlídková vozidla a vozidla vybavená termovizní technikou). Policisté ČR byli na mořskou hranici vysláni zejména do Řecka a Itálie kde působili v rámci tzv. hotspotů. Zde plnili úkoly spojené s registrací, pohovory a ztotožňováním zadržených migrantů. K provádění ochrany vnějších pozemních hranic byli policisté ČR vysíláni do Bulharska, Řecka, Polska, Maďarska a v rámci ochrany vzdušné hranice na nejrůznější mezinárodní letiště Evropské unie. Zde již bylo jejich zaměření spíše cíleno na hraniční kontrolu (zejm. cestovní doklady), ostrahu pozemní hranice a případně na specifické aktivity na mezinárodních letištích.

Dne 6. října 2016 vstoupilo v platnost nové nařízení Rady EU o Evropské pohraniční a pobřežní stráži[54]. Tímto dokumentem získala agentura Frontex nový mandát převážně v oblasti návratových aktivit nelegálních migrantů zpět do zemí původu, hodnocení zranitelnosti členských států a intenzivnější spolupráce s třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi. Současně nové nařízení počítá s navýšením operativních aktivit a jejich víceúčelovostí. PČR je aktivní v těchto třech oblastech:

- Návratové aktivity – ČR v roce 2018 nominovala do týmu Evropské pohraniční a pobřežní stráže 9 specialistů na eskortní činnosti leteckou cestou a dále 3 osoby zabývající se monitoringem návratových aktivit (Kancelář veřejného ochránce práv) a 2 specialisty na návraty (zástupce MV ČR). Policisté v eskortním profilu se v roce 2018 zapojili v počtu 5 do jedné návratové aktivity a monitoři se celkem zapojili do 8 návratových aktivit (vždy jeden monitor).

[53] *European Border and Coast Guard Agency*

[54] Nařízení (EU) 2016/1624 o Evropské pohraniční a pobřežní stráži

- Hodnocení zranitelnosti – cílem je posoudit připravenost jednotlivých států k výkonu hraničních kontrol ve všech jejích aspektech. Zástupci ŘSCP se aktivně účastní pravidelných jednání a implementace schválené metodologie. Nedílnou součástí je sběr dat a informací potřebných k objektivnímu hodnocení.

- Spolupráce s třetími zeměmi – PČR i v roce 2018 vyslala na vzdušnou hranici policisty do třetích zemí, které jsou z pohledu ČR klíčové. Konkrétně vyslala jednoho policistu do Severní Makedonie v profilu expert na doklady a jednoho experta na druhou kontrolní linii do Gruzie (oba status pozorovatele).

Spolupráce se sousedními státy

Jednotlivé formy spolupráce se sousedními státy jsou uvedeny v mezinárodních smlouvách o policejní spolupráci.

V rámci mezinárodní spolupráce jsou při krajských ředitelstvích Policie České republiky prováděny **společné hlídky**, které jsou využívány ke standardní policejní práci. Společné hlídky byly zaměřeny na monitoring nelegální migrace, realizaci schengenského vnitrostátního pátrání, monitoring pohybu vozidel, přeshraniční trestnou činnost, pátrání po odcizených vozidlech, pachatelích trestných činů, kontrolu pobytového režimu cizinců, včetně pobytových kontrol v nočních klubech, kontrolu osob a vozidel. Výkon společných hlídek se dlouhodobě osvědčuje zejména z pohledu preventivního působení, výměny informací a zkušeností a obecně prohlubování přeshraniční spolupráce. Společné hlídky jsou plánovány s předstihem, avšak obě strany jsou schopny reagovat dle potřeby operativně. Do společných hlídek jsou zařazováni policisté, kteří prošli speciálním vzděláváním.

V roce 2018 bylo uskutečněno celkem **756 společných hlídek**[55] policistů odborů cizinecké policie KŘP s útvary sousedních států. V porovnání s rokem 2017 se jedná pouze o 19 hlídek více. Ze 14 krajských ředitelství PČR se mohou realizovat společné hlídky u 11 z nich.

Krajská ředitelství policie také intenzivně spolupracují se sousedními státy prostřednictvím společných center policejní a celní spolupráce, přes která probíhá každodenní výměna informací k příhraniční kriminalitě a která výrazně přispívají k udržování veřejného pořádku a bezpečnosti v příhraničních oblastech.

Stabilní spolupráce byla prováděna v oblasti hraničně-zmocněnecké činnosti (ČR, Polsko a Slovensko), zejména cestou předávání analytických a aktuálních operativních informací o pohybu a pobytu zájmových skupin cizinců po obou stranách státních hranic. Hraniční zmocněnci přijímali společná opatření směřující k posílení monitoringu vývoje migračních tras nelegální migrace kontrolami na vytipovaných silničních a železničních koridorech. V dubnu 2018 proběhlo na území ČR (Čejkovice) jednání hlavních hraničních zmocněnců České republiky, Slovenské republiky a Polské republiky.

V roce 2018 proběhlo rovněž setkání ředitelů cizineckých policií **států Visegrádské čtyřky (V4**[56]**)** v Maďarsku, kde byla projednána následující témata: Společná analytická zpráva zemí V4 za rok 2017, informace o vývoji současné migrace na území států V4, migrační výzvy, dopad na bezpečnost a spolupráci. V roce 2018 proběhla dvě setkání ředitelů pohraničních a cizineckých policií států tzv. Salcburského fóra (SF), kde byla projednána témata týkající se migrační situace na území států SF.

Regionální policejní mezinárodní spolupráce je dále podporována a rozvíjena za využití finančních prostředků k plnění úkolů Národního

[55] Dle vyhodnocení měsíčních výkazů zasílaných jednotlivými KŘP.

[56] Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko

schengenského plánu 2014. V roce 2018 se na základě těchto finančních prostředků uskutečnila několik cvičení se sousedními partnery.

Spolupráce s dalšími státy

V roce 2018 pokračovala spolupráce s oběma státy ve stejném režimu. Srbsko i Republika Severní Makedonie během roku podepsaly spolupráci v rámci agentury Frontex, nicméně ani jedna ze zemí nestihla během uvedeného roku začít v rámci této agentury spolupracovat. Ani nyní v polovině roku 2019 není jasné, kdy začnou policisté v rámci Frontexu do těchto zemí jezdit. V roce 2018 bylo do Severní Makedonie vysláno celkem 320 policistů do oblasti Gevgelija, do Srbska pak bylo vysláno 90 policistů do oblasti Negotin. Od začátku roku 2019 pak nově policisté jezdí do oblasti Zaječar.

Další oblasti spolupráce

Migrační tématika nebyla, na rozdíl od minulých let, zařazena na program pravidelných setkání policejních šéfů zemí Salcburského fóra (květen 2018 v Bukurešti, Rumunsko, prosinec 2018 v Modre, Slovensko).

V srpnu 2018 vznikla **pracovní skupina zemí Visegrádské skupiny (V4) k západnímu Balkánu** (V4 Western Balkans Working Group). Vznik této pracovní skupiny vychází ze dvou navazujících červnových jednání ve formátu V4+, na nichž byla mimo jiné řešena otázka pomoci zemím západního Balkánu při ochraně hranice:

- Summit V4 a Rakouska 21. června 2018, resp. přijaté memorandum o porozumění, v němž se státy shodly na poskytování pomoci západnímu Balkánu, přičemž koordinovat implementaci policejních aktivit na hranicích a následné hodnocení výsledků má V4 PRES.

- Ministerská konference V4 a Rakouska 26. června 2018 v Budapešti, na níž Slovensko (jako v té době budoucí V4 PRES po Maďarsku) navrhlo, aby uvedenou hlavní koordinační roli v rámci implementace a hodnocení nemělo V4 PRES, ale aby byla ustanovena pracovní skupina.

Obsahem jednání této pracovní skupiny bylo mimo jiné vysílání policistů na západní Balkán v rámci pomoci těmto státům při řešení otázek nelegální migrace.

8 NELEGÁLNÍ MIGRACE, PŘEVADĚČSTVÍ

V roce 2018 bylo celkem odhaleno **při nelegální migraci** na území České republiky **4 992 osob**. Z celkového počtu bylo 4 653 osob (tj. 93,2 %) odhaleno při nelegálním pobytu a 339 osob zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR. V souvislosti s nelegální migrací přes vnější schengenskou hranici byli nejčastěji zadrženými osobami státní příslušníci Gruzie, Albánie a Ukrajiny. Při nelegálním pobytu bylo zjištěno nejvíce státních příslušníků Ukrajiny, Moldavska a Vietnamu.

Při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici použilo neregulérní cestovní doklad 94 osob, nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Albánie. Při nelegálním pobytu se prokázalo neregulérním cestovním dokladem 143 osob, nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Ukrajiny a Moldavska.

V souvislosti s napomáháním k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic bylo v roce 2018 evidováno **36 osob**. Zároveň bylo **11 osob** odsouzeno za trestný čin organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice a **12 osob** za trestný čin napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky.

V souvislosti s bojem proti nelegální migraci/převaděčství se v roce 2018 Česká republika, zastoupená Odborem obchodu s lidmi a nelegální migrace NCOZ, na základě začlenění do projektu EMPACT za součinnosti EUROPOLU, účastnila jednání a plnila úkoly v rámci Operačního akčního plánu 2018. V rámci těchto jednání plnila NCOZ jednotlivé úkoly a její zástupci se podíleli na tvorbě operativních společných akčních dnů (akcí zaměřených na problematiku nelegální migrace, pašeráckých skupin, převaděčství, jakož i na problematiku zneužívání padělaných dokladů v souvislosti s nelegální migrací). Na mezinárodní úrovni probíhala jednání při EUROPOLU European Migrant Smuggling Centre (EMSC) ke společným akčním dnům zaměřeným na aktuální trendy v oblasti nelegální migrace s cílem rozbít organizované skupiny převaděčů. V této souvislosti se zástupci NCOZ účastnili Konference vedoucích útvarů boje proti pašování migrantů pořádané pod záštitou Europolu a EMSC, která byla zaměřena na aktuální nové trendy, hrozby, modus operandi nebo změny, které se objevily jak na národní úrovni jednotlivých zemí, tak i na úrovni evropské s dopadem na aktivity policejních orgánů, které se trestnou činností na úseku boje proti nelegální migraci zabývají. Po linii nelegální migrace NCOZ plnila úkoly společně s dalšími policejními orgány v rámci jednotlivých aktivit uvedeného projektu zaměřených jak na převozy nelegálních migrantů všemi způsoby (při kterých je bezprostředně ohroženo zdraví a život migrantů), tak i na problematiku účelových a fiktivních sňatků.

Významnou roli při sledování migrace na území České republiky, včetně všech s ní spojených doprovodných jevů, má Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (ANACEN), které se nepřetržitě zabývá monitoringem a analýzou aktuálních jevů, jež mohou být z bezpečnostně-migračního hlediska identifikovány jako rizikové či potenciálně problémové.

8.1 NELEGÁLNÍ MIGRACE NA ÚZEMÍ ČR

Od roku 2008 (vstup do schengenského prostoru) jsou sledovány dvě základní kategorie nelegální migrace na území České republiky:

1. Nelegální překročení vnější schengenské hranice ČR – v této kategorii jsou sledovány osoby, které nedovoleně překročily nebo se pokusily o nedovolené překročení vnější schengenské hranice (letiště) České republiky. Pod pojmem osoby rozumíme cizince a občany ČR.

2. Nelegální pobyt – v této kategorii jsou vykazováni cizinci zjištění na území ČR, včetně tranzitního prostoru na letištích (nelegální vstup, překročení platnosti nebo doby pobytu aj.). V této kategorii je zahrnuta i podkategorie **tzv. tranzitní nelegální migrace** (od r. 2015, cizinci překračující nedovoleně většinou pozemní vnitroschengenské hranice s cílem pokračovat přes území ČR do dalších zemí EU/Schengenského prostoru). Pod pojmem osoby rozumíme v této kategorii cizince.

V posledních letech se Česká republika z hlediska důvodu nelegální migrace pro většinu osob stala zemí cílovou. Výjimkou bylo období celosvětové migrační vlny, která se na území ČR projevila ke konci roku 2014 a gradovala v roce 2015. V této době byla ČR hojně využívána cizinci jako tranzitní prostor pro nelegální migraci do dalších evropských zemí. Od roku 2016, po opadnutí vlny tranzitní nelegální migrace, je ČR k pohybu do dalších zemí EU/Schengenského prostoru zneužívána v daleko menším měřítku.

Vývoj nelegální migrace po roce 2008 (27. prosince 2007 došlo k zásadním změnám v souvislosti se vstupem ČR do schengenského prostoru) ukazoval po prudkém snížení v roce 2010 postupné narůstání ročních počtů. Mezi jednotlivými roky se v období 2011–2014 jednalo o zvýšení v rozmezí 7 až 16 %. Výrazná změna nastala v roce 2015, kdy v porovnání s rokem 2014 došlo k markantnímu nárůstu o 78 %.

V roce 2015 byl tedy evidován od roku 2008 dosud nejvyšší roční počet zjištěných osob, které přicestovaly nelegálně. V roce 2016 došlo k výraznému poklesu, a to o 39 %, ale pokud bychom tento počet srovnali s lety 2008 až 2014, potom je tento počet vyšší než v těchto letech. V roce 2017 pokračoval pokles, ačkoliv již mírnější, kdy se v meziročním porovnání jednalo o snížení o 10 %. **V roce 2018 byl zastaven trend meziročního poklesu a je vykázáno mírné zvýšení, a to o 5 %.**

V oblasti tranzitní nelegální migrace, tedy nelegálního vstupu hlavně ze Slovenska a Rakouska s cílem postupovat přes naše území do Německa, resp. dalších států EU/Schengenu, došlo během roku 2018 k mírnému meziročnímu zvýšení počtu (ačkoliv v porovnání s počtem z roku 2015, kdy kulminovala migrační vlna, se jedná o výrazně nižší údaj). ČR není pro nelegální migranty primárně cílovou zemí a z evropského hlediska zůstávala nadále zemí tranzitní.

Tento, pro ČR pozitivní stav, je odrazem jak opatření, která byla provedena již v průběhu tzv. „migrační vlny" (zejména otevření hraničních přechodů mezi Maďarskem, Rakouskem a Německem a uzavření tzv. balkánské cesty, kdy byla neprodyšně uzavřena řecko-makedonská hranice), tak i jednotlivých opatření (např. politická opatření, změna azylových podmínek atd.) zemí na migračních trasách. Důležitým faktorem pro nelegální migranty, který zcela zásadně ovlivňuje jejich rozhodování, zda bude ČR jejich cílovou destinací, je mj. nastavený systém sociálních dávek, který není pro nelegální migranty v ČR tak výhodný jako v zemích západní Evropy či skandinávských zemích. Trasy nelegální migrace jsou ovlivňovány jak aktuální situací (politickou, vojenskou, sociální, ekonomickou) v jednotlivých zemích na trasách migrace, tak i jednotlivými opatřeními těchto zemí, včetně zemí cílových i domovských zemí nelegálních migrantů.

V roce 2018 bylo odhaleno **191 osob při tranzitní nelegální migraci**, což značí meziroční nárůst o 19 osob (tj. +11,0 %). Pokud ale budeme

sledovat počet případů, v roce 2017 bylo odhaleno 96 případů, kdežto za rok 2018 se jednalo o 64 případů. Vyšší počet osob v roce 2018 byl z důvodu odhalení 3 větších skupin. Jinak jsou zjišťováni spíše jednotlivci nebo malé skupinky. Z hlediska směru záchytu převládal vstup ze Slovenska (112 osob, tj. 58,6 %) nad směrem z Rakouska (51 osob, tj. 26,7 %), přičemž v roce 2017 se jednalo o opačný trend. **U naprosté většiny osob bylo jako cíl cesty uvedeno Německo** (148 osob, tj. 77,5 %). Osoby využily k přepravě zejména větší typ vozidla (107 osob, z toho 75 osob v nákladním voze a 35 v dodávkách). Nejvíce bylo zjištěno občanů **Iráku** (84 osob), **Sýrie** (24), **Afghánistánu** (20) a **Nigérie** (15). Důvodem byla zejména situace v oblasti Sýrie a Iráku ve spojení s politickou situací v Turecku, jakož i riziko možné eskalace nelegální migrace osob z ekonomicky slabých států severní Afriky přes Itálii do dalších zemí Evropy.

Hlavními modi operandi tranzitní nelegální migrace je zneužívání azylových procedur členských států EU/schengenského prostoru, využití zejména nákladních a dodávkových vozů (s tím souvisí úkryty v dopravních prostředcích) při pohybu přes území a využití převaděčských sítí.

Statistiky

V období 1. ledna až 31. prosince 2018 bylo zjištěno[57] celkem **4 992 osob při nelegální migraci na území ČR**. V porovnání s rokem 2017 **došlo k mírnému zvýšení počtu, a to o 254 osob, (tj. +5,4 %).** Z celkového počtu bylo **4 653 osob (tj. 93,2 %) odhaleno při nelegálním pobytu a 339 osob zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR**[58].

[57] Dle vložených hlášení do IS Událost útvary PČR.

[58] Jelikož vnější schengenskou hranici tvoří pouze vzdušná hranice, jsou osoby při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici vykazovány jen u „Ředitelství SCP", kam bylo v roce 2008 organizačně začleněno 5 inspektorátů cizinecké policie na mezinárodních letištích.

Celkem **bylo odhaleno při nelegální migraci 411 osob opakovaně**[59] (tj. 8,2 % z celkového počtu osob odhalených při nelegální migraci). V meziročním srovnání se nejedná o změnu trendu (+27 osob). Nejčastěji se jednalo o občany **Ukrajiny** (136 osob, tj. 33,1 % z celkového počtu osob zjištěných při nelegální migraci opakovaně), **Uzbekistánu** (63, tj. 15,3 %) a **Vietnamu** (45, tj. 10,9 %).

Tabulka 7: Nelegální migrace v ČR v roce 2018 – TOP 10 dle kategorií

Nelegální migrace v ČR					
Nelegální pobyt	**zjištěno osob**	**tj. %**	**Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici**	**zjištěno osob**	**tj. %**
Celkem	**4 653**	*100,0*	**Celkem**	**339**	*100,0*
			z toho občané ČR	1	*0,0*
			cizinci	338	*100,0*
z toho občané EU	**149**	*3,2*	**z toho občané EU**	**3**	*0,9*
občané třetího státu	**4 504**	*96,8*	**občané třetího státu**	**336**	*99,1*
z toho 10 nejčetnějších státních příslušností			z toho 10 nejčetnějších státních příslušností		
Ukrajina	1 470	*31,6*	Gruzie	51	*15,0*
Moldavsko	567	*12,2*	Albánie	39	*11,5*
Vietnam	312	*6,7*	Ukrajina	28	*8,3*
Rusko	273	*5,9*	uprchlík 1951	21	*6,2*
Uzbekistán	157	*3,4*	Jemen	21	*6,2*
Gruzie	137	*2,9*	Čína	19	*5,6*
Čína	126	*2,7*	Turecko	19	*5,6*
Saudská Arábie	109	*2,3*	Rusko	17	*5,0*
Irák	103	*2,2*	Irán	12	*3,5*
Kazachstán	86	*1,8*	Saudská Arábie	9	*2,7*

Zdroj: ŘSCP

Z hlediska státních příslušností byli od roku 2008 tradičně nejpočetnější skupinou odhalených osob při nelegální migraci občané Ukrajiny. V roce 2015 došlo v rámci velké migrační vlny ke změně a první místo obsadili občané Sýrie. Po opadnutí migrační vlny se od roku 2016 na první místo opět vrátili občané Ukrajiny. Celkem bylo v roce 2018 odhaleno **1 498 občanů Ukrajiny** (tj. 30,0 %). Na dalších místech se ve statistice umístili

[59] Osoby jsou v databázi „Nelegální vstup a pobyt osob" lustrovány v roce aktuálním a v roce předchozím.

občané **Moldavska** (568 osob, tj. 11,4 %), **Vietnamu** (318, tj. 6,4 %), **Ruska** (290, tj. 5,8 %) a **Gruzie** (188, tj. 3,8 %). Těchto 5 státních příslušností se na celkovém počtu zjištěných osob při nelegální migraci podílejí z cca 60 %. V obou kategoriích nelegální migrace (nelegální pobyt a nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici) je zastoupení státních příslušností rozdílné. V kategorii nelegálního pobytu jsou na 1. místě občané Ukrajiny, zatímco v kategorii nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici se jedná o občany Gruzie.

Pokud osoby, které přicestovaly nelegálně rozčleníme na dvě kategorie, a to děti (do 18 let) a dospělé (18 a více let), byly v roce 2018 pouze ve 4,5 % zadrženy děti (v roce 2017 byl podíl 5%). Vyšší podíl dětí bývá spíše v rámci vln tranzitní nelegální migrace, kdy jsou odhalovány často celé rodiny – rodiče i s více dětmi, proto při vrcholu migrační vlny v roce 2015 činil podíl dětí 17,4 %. Některé děti byly zjištěny bez doprovodu příbuzné dospělé osoby. V roce 2018 byla skutečnost, že dítě nelegálně cestuje bez doprovodu dospělé osoby, zjištěna u 11 dětí. Tyto děti byly řešeny ve spolupráci s Oddělením sociálně právní ochrany dětí (OSPOD).

V rámci členění dle pohlaví bylo při nelegálním pobytu zastoupeno více mužů (75 %) než žen. Ve věkové struktuře převládaly osoby s věkem v rozmezí 26–35 let (32 %), dále se jednalo o věk mezi 36 až 45 lety (22 %) a 19 až 25 lety (19 %).

8.2 NAPOMÁHÁNÍ K NELEGÁLNÍ MIGRACI

Po roce 2015, kdy vrcholila tranzitní nelegální migrace, došlo postupně k útlumu tlaku (období červen až prosinec 2015[60]: 3 294 osob, rok 2016: 511, rok 2017: 172, rok 2018: 191), ale nadále je třeba vnímat tento typ

[60] * jako podkategorie nelegální migrace samostatně vykazována od 17. června 2015.

nelegální migrace jako vysoce rizikový z hlediska osob napomáhajících k nelegálnímu překročení státních hranic ČR.

Využití služeb převaděčů, kdy došlo orgány PČR k přímému záchytu převaděče – řidiče nebo jeho spolujezdce, bylo v roce 2018 zjištěno u 125 osob[61]. V rámci těchto případů bylo přímo zadrženo 23 převaděčů – řidičů a spolujezdců, kdy se jedná o vyšší počet, než je vykázán u řešených osob skupinami dokumentace odboru cizinecké policie (OCP) KŘP, neboť některé osoby byly např. řešeny službou kriminální policie a vyšetřování. Jednalo se zejména o občany Rumunska, Bulharska, Turecka, Ukrajiny, Rakouska, Řecka, Slovenska aj. Ačkoli v mnoha případech nedošlo k přímému záchytu převaděče, z výpovědí těchto cizinců jasně vyplývá, že v určitém úseku cesty využili asistenci dalších osob nebo lze v případech využití neregulérních cestovních dokladů dovozovat nápomoc další osoby. Celkově nižší počty zadržených převaděčů jako takových jsou jistě zapříčiněny také tím, že migranti instrukce k cestě získávají od svých příbuzných, známých a převaděčů prostřednictvím moderních technologií k usnadnění komunikace a orientace.

Napomáhání k nelegální migraci je realizováno i formou **zajištění neregulérních dokladů**. Neregulérní doklady byly předkládány cizinci v rámci pobytového řízení, při výkonu práce, po skončení legálního pobytu nebo při nelegální migraci přes území ČR. Mezi hlavní státní příslušnosti, které využívaly neregulérní cestovní doklady k pobytu, resp. k neoprávněné výdělečné činnosti, patřili občané **Ukrajiny** a **Moldavska**.

Hlavní trasa migrantů k nám stále směřuje především z balkánských zemí a z jejich „uprchlických táborů", kde jsou k další cestě do zemí západní Evropy verbováni zejména svými krajany. K nejčastější formě nelegální migrace v roce 2018 patřilo na území ČR využívání převozu

[61] Dle údajů z databáze NVPO vedené na ŘSCP.

migrantů v úkrytu v nákladních nebo dodávkových automobilů (v řadě případů upravených pro skrytý převoz migrantů). V menší míře se jednalo o využití mezinárodních vlakových spojů (při této formě převaděčství odpadají organizované skupině náklady na převaděče a při kontrolách se většinou zadrží malé množství nelegálních migrantů). Kromě pozemní trasy byla využívána i letecká trasa, a to především vnitroschengenské lety (Řecko a řecké ostrovy), kdy osoby disponovaly neregulérními cestovními doklady. Cílem pro tranzitující nelegální migranty je, stejně jako v letech předešlých, především Německo[62], Francie, Velká Británie a skandinávské státy.

K legalizaci pobytu na území ČR byly i nadále užívány **účelově uzavřené sňatky**. Ve většině případů se jednalo o totožný modus operandi, kdy občanky ČR uzavřely sňatek na území ČR i mimo území ČR (např. Tunisko, Egypt) s cizinci za předstíraným účelem sloučení rodiny, a to za finanční úplatu, kterou jim přislíbil organizátor. Na základě uzavřeného sňatku požádá cizinec na zastupitelském úřadu o přechodný pobyt na území ČR. Následně je osobě uděleno krátkodobé vízum za účelem rodinným, kdy cizinec na základě takto uděleného víza přicestuje na území ČR. Tyto případy byly zadokumentovány a předány buď na OAMP MV k zahájení řízení o zrušení pobytových titulů na území České republiky nebo byl výsledek šetření zaslán na příslušný ZÚ ČR v zahraničí k provedení opatření, která by zamezila přicestovat cizincům do ČR, resp. do schengenského prostoru. Jako další modus operandi jsou uváděny případy, kdy občanky ČR po uzavření sňatku umožnily pobyt občanu

[62] Např. detektivové Národní centrály proti organizovanému zločinu v březnu 2018 provedli realizaci trestního spisu s krycím názvem TORAX, která se týkala převozů migrantů přes několik evropských zemí do Německa. Prověřování celé trestní věci probíhalo v úzké policejní spolupráci s kolegy z Německa a Slovenska. Pozornost detektivů se soustředila na mezinárodní organizovanou skupinu osob, která měla, nejméně od listopadu 2017, za úplatu v řádech tisíců EUR za jednoho migranta, organizovat převozy migrantů, nejčastěji z Turecka (Rumunska) přes území Bulharska, Rumunska, Maďarska, Slovenské republiky a České republiky do cílové země, kterou bylo Německo. Během realizace, která se uskutečnila ve dnech 6. až 8. března 2018 na území hlavního města Prahy, došlo k zadržení 3 pachatelů, kteří byli přistiženi při převozu 21 migrantů státní příslušnosti Irák a Turecko. Dva občané Turecka a jeden občan Belgie jsou stíháni pro zločin organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle ustanovení § 340 odst. 1, odst. 3 písm. a) trestního zákoníku.

3. země na území jiného členského státu (českým ženám, jako občankám Evropské unie, byla administrativně zařízena práce a bydliště v jiném členském státě EU a jejich manželé pak na základě účelových sňatků požádali o pobyt v tomto státě z důvodu sloučení rodiny). Prošetřování případů s cílem odhalení účelově uzavřených manželství probíhá jak na základě vlastní vyhledávací činnosti, tak i na základě poznatků jiných osob a dalších orgánů státní správy. V odhalování tohoto trendu jsou skupiny dokumentace v kontaktu nejvíce s ambasádami v Nigérii, Tunisku, Egyptě, Alžírsku, Itálii, Řecku, Kypru, Německu, Maroku, Polsku, Velké Británii, Vietnamu, na Ukrajině a ve Španělsku.

Pracovníky oddělení dokumentace OCP KŘP byly v menší míře prošetřovány i osoby, které napomáhaly k pobytu formou účelového otcovství **(institut souhlasného prohlášení rodičů)**, tzn. zapsání občana EU/cizince jako rodiče do rodného listu dítěte za úplatu nebo organizování této činnosti. Mezi identifikované formy zneužití tohoto institutu patří způsob, kterým se cizinec nechá zapsat jako otec či matka, dále jen rodič českého dítěte (ať již narozeného či ještě nenarozeného), a žádá následně o pobyt za účelem sloučení s občanem ČR. Dále je to způsob, kdy se český občan nechá zapsat jako rodič dítěte cizince (ať již narozeného či ještě nenarozeného) a způsob, kdy se cizinec nechá zapsat jako rodič dítěte cizince, který má již na území ČR trvalý pobyt. K utlumení tohoto jevu přispěla úprava zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství ČR, kdy v § 7 odst. 2 (rok 2014), v níž se uvádí, že dítě (jehož matka není občankou ČR, státu EU ani nemá trvalý pobyt na území ČR, ani není bezdomovkyní) nabývá státní občanství ČR dnem, kdy bylo učiněno souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství státního občana ČR, pokud rodiče prokázali matričnímu úřadu genetickou zkoušku formu znaleckého posudku.

V souvislosti s účelovými sňatky a otcovstvím, které slouží cizincům k legalizaci pobytu v ČR a občanům ČR jako zdroj většinou neadekvátně nízkého jednorázového finančního příjmu, dochází i k únikům finančních

prostředků státní správy, např. neoprávněným pobíráním dávek státní sociální podpory nebo dávek hmotné nouze v případech, kdy na uvedené státní příspěvky nemá osoba žadatele nárok (v žádostech o příspěvek, příplatek či konkrétní dávku jsou úmyslně zatajovány skutečnosti, které mohou mít rozhodný vliv na jejich vyplácení či na výši dané dávky).

Pracovníci odborů cizinecké policie se setkávají s případy, kdy cizinci s cílem získat pobytový statut **účelově sdílí společnou domácnost s občany ČR nebo EU** (rodinný příslušník občana Evropské unie dle ustanovení § 15a zákona č. 326/1999 Sb., má s občanem Evropské unie trvalý partnerský vztah, který není manželstvím, a žije s ním ve společné domácnosti). Těmto cizincům je obtížnější vydat rozhodnutí o správním vyhoštění z důvodu nepřiměřeného zásahu do soukromého a rodinného života. K prokázání účelového sdílení domácnosti je pak nutné velice náročně shromažďovat důkazní prostředky.

Monitoring byl v roce 2018 prováděn také při konání **jazykových zkoušek** cizinců z českého jazyka. V tomto roce nebyly zjištěny poznatky o zneužívání (v dřívějších letech docházelo k záměnám osob, podvodům u zkoušek či obcházení systému zkoušek ve spojení s korupcí zkoušejících), kdy k zamezení tohoto jevu značně přispěly změny v systému a průběhu zkoušek a došlo k vytvoření efektivnějších kontrolních mechanismů v minulém roce. Další modus operandi v roce 2018 představuje případ, kdy došlo k záměně osoby při konání zkoušky z jiného jazyka, kdy osoba pobývající v jiném členském státě EU předpokládala, že hrozí menší riziko odhalení v ČR než v daném státě.

Dále byly policisty skupin dokumentace OCP prověřovány poznatky vedoucích k činnosti skupin organizujících **napomáhání k neoprávněnému zaměstnávání**. Jedná se zejména o případy, kdy osoby zprostředkují zaměstnání cizincům, kteří nemají platné povolení k zaměstnání a kvůli zajištění snazšího nástupu do zaměstnání jsou těmto osobám opatřeny padělané či jinak pozměněné doklady totožnosti, aby byly později užity

jako pravé. Např. u KŘP Olomouckého kraje byly v roce 2018 ze strany OCP ve dvou případech zahájeny úkony trestního řízení pro podezření z přečinu neoprávněného zaměstnávání cizinců, kdy byly oba případy předány dle věcné příslušnosti organizačnímu článku odboru hospodářské kriminality služby kriminální policie a vyšetřování, kde bylo řízení rozšířeno o podezření z trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby.

Statistiky

V souvislosti s **napomáháním k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic bylo v roce 2018 evidováno 36 osob**. V porovnání s minulým rokem došlo k mírnému poklesu o 8 osob (-18,2 %). V roce 2018 bylo za trestný čin organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice odsouzeno **11 osob** a za trestný čin napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky bylo odsouzeno **12 osob**[63].

Tabulka 8: Napomáhání k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic – porovnání roku 2017/2018

Období Rok	1. 1.–31. 12. 2017	tj. %	1. 1.–31. 12. 2018	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
Celkem zjištěno osob OCP KŘP	44	100,0	36	100,0	*-18,2*	*-8*
z toho způsob napomáhání k NM						
účelový sňatek a jeho organizování	17	38,6	26	72,2	*52,9*	*9*
účelové otcovství a jeho organizování	10	22,7	2	5,6	-80,0	-8
účelově podané pozvání a jeho organizování	2	4,5		0,0	-100,0	-2
umožnění nelegálního překročení státní hranice	9	20,5	5	13,9	*-44,4*	*-4*
jiné umožnění nelegálního pobytu**	6	13,6	3	8,3	*-50,0*	*-3*

Zdroj: ŘSCP

[63] Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR

9 NÁVRATY

V roce 2018 bylo celkem evidováno **6 528 správních rozhodnutí o návratu**. Z tohoto počtu bylo evidováno 5 734 pravomocných rozhodnutí o správním vyhoštění, což ve srovnání s předchozím rokem představuje nárůst o 15,3 %. V roce 2018 bylo dále evidováno 794 rozhodnutí o uložení povinnosti opustit území, čímž v meziročním srovnání došlo k nárůstu o 9,5 %.

Nejvíce zastoupenou skupinu cizinců s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění tvořili státní příslušníci Ukrajiny, Moldavska a Uzbekistánu. Správní vyhoštění bylo realizováno u **441 cizinců**, z toho ve 424 případech formou asistovaného dobrovolného návratu.

V oblasti dobrovolných návratů realizují své **programy asistovaných dobrovolných návratů Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR, Mezinárodní organizace pro migraci** a **Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra**. V průběhu roku 2018 bylo celkem registrováno 522 dobrovolných návratů cizinců ze třetích zemí. V rámci tohoto počtu bylo 424 asistovaných dobrovolných návratů cizinců s rozhodnutím o správním vyhoštění (378 v rámci programu MV ČR a 46 v rámci programu IOM) a 98 asistovaných dobrovolných návratů bývalých žadatelů o mezinárodní ochranu.

Návratová politika je neodmyslitelnou součástí migrační politiky jako celku. V České republice je vždy upřednostňována možnost realizace vycestování formou dobrovolnou před návratem nuceným, o čemž vypovídají i statistické údaje.

9.1 SPRÁVNÍ ROZHODNUTÍ O NÁVRATU

V roce 2018 bylo celkem evidováno **6 528 správních rozhodnutí o návratu**. Správní rozhodnutí o návratu může mít podobu rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo rozhodnutí o správním vyhoštění.

Rozhodnutí o povinnosti opustit území

V návaznosti na tzv. návratovou směrnici byl od ledna 2011 zaveden institut rozhodnutí o povinnosti opustit území České republiky (§ 50a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců). Dříve by některým těmto osobám bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění. V roce 2018 bylo vydáno **794 rozhodnutí o uložení povinnosti opustit území**[64]. **V meziročním** srovnání došlo **k mírnému zvýšení** o 69 rozhodnutí (tj. + 9,5 %).

V roce 2018 bylo ve 108 případech rozhodováno ve věci odvolání proti rozhodnutí o povinnosti opustit území, což v meziročním srovnání představuje mírný pokles o 18 rozhodnutí (tj. -14,3 %). V 59 případech bylo odvolání zamítnuto, ve 21 případech mu bylo vyhověno, ve 25 případech bylo rozhodnutí zrušeno a vráceno a ve 3 případech bylo rozhodnutí změněno.

[64] Dle měsíčních výkazů vybraných činností KŘP.

Rozhodnutí o správním vyhoštění

Správním vyhoštěním se rozumí správní rozhodnutí, kterým je současně ukončen pobyt cizince na území, stanovena doba k vycestování z území a určena doba, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států Evropské unie. Dobu, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států Evropské unie, stanoví Policie ČR na základě přesných podmínek stanovených zákonem.

V roce 2018 bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění **celkem 5 713 cizincům (nárůst o 11,6 %).** Nejvíce zastoupenou skupinou cizinců, kterým bylo uvedené rozhodnutí vydáno, byli státní příslušníci **Ukrajiny** (3 856 osob, tj. 67,5 % z celkového počtu cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění). Následovali s velkým odstupem státní příslušníci **Moldavska** (888 osob) a **Uzbekistánu** (107 osob).

V roce 2018 bylo zaznamenáno **5 734 pravomocných rozhodnutí o správním vyhoštění** (jedné osobě může být v daném časovém období vydáno více rozhodnutí).

Z hlediska **důvodů** (celkem 6 615 důvodů) pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění dlouhodobě převládalo porušování pobytového režimu[65]. V roce 2017 došlo ke změně a začal **převažovat důvod zaměstnání cizince bez oprávnění k pobytu anebo povolení k zaměstnání[66]**, přičemž stejný trend pokračoval i v roce 2018. U tohoto důvodu (3 495 důvodů, tj. 52,8 %) je vykázán meziroční nárůst o 384 důvodů (tj. +12,3 %). Hlavní státní příslušností zjišťovanou z důvodu nepovoleného výkonu práce jsou občané **Ukrajiny** (3 010 důvodů, +405, tj. +15,5 %) a **Moldavska** (418, -45, tj. -9,7 %). U důvodu porušování pobytového režimu[67] (2 463 důvodů, tj. 37,2 %) došlo při meziročním

[65] Pobyt bez víza nebo povolení k pobytu, bez cestovního dokladu atd.

[66] dle § 119 odst. 1 písm. b) bod 3 z.č. 326/1999 Sb.

[67] dle § 119 odst. 1 písm. b) bod 8 a písm. c) body 1,2 a 3 z.č. 326/1999 Sb.

srovnání počtu ke zvýšení o 196 důvodů (tj. +8,6 %). Další skupinou důvodů je **prokázání se neregulérním dokladem při hraniční nebo pobytové kontrole[68]** (335 důvodů, tj. 5,1 %), u nichž je meziročně evidováno snížení (-58 důvodů, tj. -14,8 %). Tento důvod je zejména u občanů **Ukrajiny** (204 důvodů) a **Moldavska** (71). Poté následovaly důvody neuposlechnutí rozhodnutí o vyhoštění[69] (234 důvodů, tj. 3,5 %) a ostatní důvody (88, tj. 1,3 %).

9.2 REALIZACE ROZHODNUTÍ O NÁVRATU

Dobrovolné návraty

Česká republika preferuje možnost dobrovolného návratu před návratem nuceným. Problematika dobrovolných návratů je na národní úrovni upravena zákonem o pobytu cizinců ustanovením §123a. Ve smyslu tohoto ustanovení je Ministerstvo vnitra, konkrétně OAMP kompetentní rozhodnout o žádosti podané cizincem a jeho žádost případně schválit a realizovat. Realizace nuceného návratu po podání žádosti cizince o dobrovolný návrat, který je zajištěn a umístěn do ZZC je dále prováděna ŘSCP.

Dobrovolná repatriace je dále upravena zákonem o azylu, kdy na základě ustanovení §54a Ministerstvo vnitra může, je-li to ve veřejném zájmu, nést náklady spojené s dobrovolným návratem.

V souvislosti s problematikou dobrovolných návratů a návratů obecně je z pohledu právní úpravy podstatná také legislativa EU. Konkrétně se pak jedná o Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských

[68] dle § 119 odst. 1 písm. b) bod 1 a 2 z.č. 326/1999 Sb.

[69] dle § 119 odst. 1 písm. b) bod 9 z.č. 326/1999 Sb.

státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

V oblasti dobrovolných návratů realizují své **programy asistovaných dobrovolných návratů** MV, SUZ a také IOM. Ministerstvo vnitra a IOM se ve svém programu soustředí především na cizince, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění. SUZ prostřednictvím svého programu poskytuje pomoc s dobrovolným vycestováním do země původu bývalým žadatelům o mezinárodní ochranu.

U všech těchto programů dobrovolných návratů zajišťují Ministerstvo vnitra, SUZ a IOM nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také veškeré související poradenství a asistenci, které jsou pro efektivní, rychlé a úspěšné uskutečnění návratu nezbytné. Mezi zajišťované služby patří poskytování informací o dobrovolném návratu cizincům umístěným v přijímacích a pobytových střediscích pro žadatele o mezinárodní ochranu a v zařízeních pro zajištění cizinců. Rovněž se provádí návratové poradenství poskytované cizincům s povinností opustit území ČR, na které nebyl uplatněn institut zajištění. V souvislosti s návratovým poradenstvím je dotčeným cizincům poskytována asistence při komunikaci se zastupitelskými úřady jejich zemí původu, nejčastěji v souvislosti s vyřízením náhradního cestovního dokladu. IOM může také v případě potřeby pro cizince zajistit tranzitní asistenci a asistenci po příletu do země původu.

Kromě možnosti využít některého z fungujících programů asistovaných dobrovolných návratů, mohou bývalí žadatelé o mezinárodní ochranu, cizinci s ukončeným pobytem nebo cizinci se správním vyhoštěním vycestovat spontánně na vlastní náklady.

V průběhu roku 2018 bylo registrováno **celkem 522 dobrovolných návratů cizinců ze třetích zemí.** V rámci tohoto počtu bylo **424 asistovaných dobrovolných návratů** cizinců s rozhodnutím o správním

vyhoštění a **98 asistovaných dobrovolných návratů** bývalých žadatelů o mezinárodní ochranu. Nejčetněji byli mezi těmito navrátilci zastoupeni státní příslušníci **Ukrajiny, Moldavska** a **Uzbekistánu**.

a) Dobrovolné návraty realizované OAMP

Ministerstvo vnitra, konkrétně odbor azylové a migrační politiky, realizuje vlastní program dobrovolných návratů od ledna roku 2017. Program dobrovolných návratů OAMP se řídí základními pravidly danými ustanovením §123 a zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců. Aktuální cílovou skupinou programu, v souladu s výše uvedeným zákonným ustanovením, jsou cizinci, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění.

Program asistovaných dobrovolných návratů MV má za cíl především zvýšit efektivitu navracení. Tomu může dopomoci i úspěšná reintegrace vracejících se osob v zemi původu. Za tímto účelem MV vyhlásilo na svých webových stránkách výzvu k předkládání žádostí o podporu v rámci Národního programu Azylového, migračního a integračního fondu pro aktivity spočívající v realizaci informační kampaně o možnostech asistovaných dobrovolných návratů a v podpoře realizace dobrovolných návratů včetně předodjezdové, tranzitní a po-příjezdové asistence včetně reintegrační pomoci. K implementaci schváleného projektu pak dojde v průběhu roku 2019.

V rámci realizace dobrovolného návratu Ministerstvo vnitra v roce 2018 zajišťovalo nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také veškeré související poradenství a asistenci, které jsou pro efektivní, rychlé a úspěšné uskutečnění návratu nezbytné. Mezi zajišťované úkony patří především poskytování informací o dobrovolném návratu cizincům umístěným v zařízeních pro zajištění cizinců v Balkové, Bělé-Jezové a Vyšních Lhotách. V roce 2018 takto proběhlo téměř 1 000 pohovorů se státními příslušníky pocházejícími ze 46 různých zemí, kteří byli zajištěni

v uvedených zařízeních pro zajištění cizinců. Návratové poradenství se také poskytuje cizincům s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění, na které nebyl uplatněn institut zajištění. V souvislosti s návratovým poradenstvím je dotčeným cizincům také poskytována asistence při komunikaci se zastupitelskými úřady jejich zemí původu, nejčastěji v souvislosti s vyřízením náhradního cestovního dokladu.

Pro cizince, kteří se rozhodli využít možnosti dobrovolného návratu je ze strany Ministerstva vnitra zajišťována vlastní realizace návratu včetně asistence při odletu. MV se vždy snaží návrat realizovat tak, aby proběhl v co nejkratší době v souladu se zájmy cizince týkající se především finální destinace a zároveň s ohledem na výši nákladů souvisejících se správním vyhoštěním.

V roce **2018 bylo Ministerstvem vnitra realizováno celkem 378 dobrovolných návratů**. Z uvedeného počtu bylo 368 osob umístěno v zařízeních pro zajištění cizinců. Nejčastěji byl dobrovolný návrat realizovaný Ministerstvem vnitra u státních příslušníků **Ukrajiny** (225 osob), **Moldavska** (83 osob) a s velkým odstupem pak **Uzbekistánu** (32 osob). Celkem se podařilo úspěšně realizovat dobrovolný návrat cizinců 22 různých státních příslušností.

Při realizaci návratových aktivit OAMP spolupracuje na národní úrovni s dalšími subjekty. Neopomenutelnou součástí návratových aktivit realizovaných OAMP je spolupráce s dalšími subjekty, které realizují vlastní programy dobrovolných návratů, jako je SUZ a IOM.

V roce 2018 byla v Parlamentu projednávána novela zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců. Novela má mimo jiné umožnit zvýšení flexibility realizovaného programu dobrovolných návratů a rozšíření cílové skupiny programu i na další skupiny cizinců, např. cizince s uloženým trestem vyhoštění, v případě, kdy se nenachází ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vyhošťovací vazbě, s uloženou povinností opustit území podle

ustanovení §50a zákona č. 326/1999 Sb. a cizince, kterým byla stanovena lhůta k vycestování na základě vydaného výjezdního příkazu podle ustanovení §50 zákona č. 326/1999 Sb.

Graf 6: Struktura realizovaných dobrovolných návratů v programu OAMP

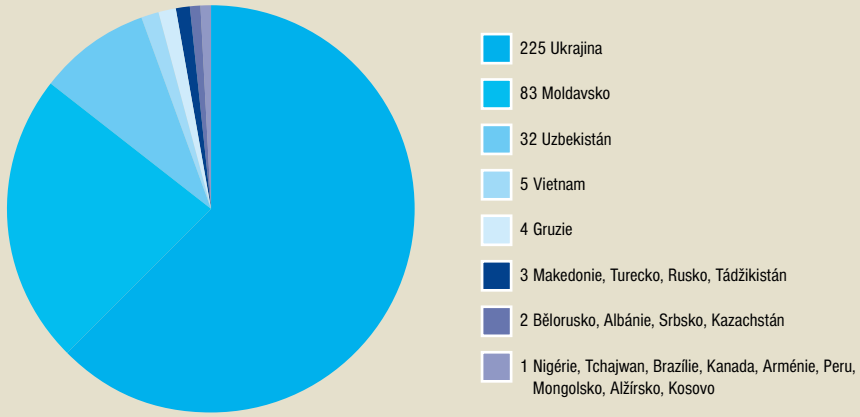

Zdroj: OAMP

b) Dobrovolné návraty žadatelů (po zpětvzetí žádosti)/neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu realizované SUZ MV ČR

Každý cizinec splňující podmínky uvedené v ustanovení § 54a zákona o azylu je oprávněn požádat o repatriaci – dobrovolný, důstojný a bezpečný návrat do země původu nebo třetí země hrazený z rozpočtu státu. Nárok na dobrovolný návrat nevzniká automaticky. Každá žádost je posuzována individuálně. SUZ nese náklady na repatriaci s přihlédnutím k tomu, zda cizinec splňuje podmínky dle § 54a zákona o azylu, s ohledem na finanční situaci žadatele, míru spolupráce ze strany cizince, přičemž zohledňuje při realizaci zdravotní a psychický stav, rodinnou a sociální situaci a další faktory.

Při realizaci dobrovolného návratu SUZ poskytuje žadatelům bezplatný nákup letenky nebo jízdenky do cílové země, přímou asistenci při odjezdu, poradenství a v případě, že klientovi není možné zajistit dopravu až do jím zvolené destinace, může mu být vyplacen příspěvek na dopravu do požadovaného místa.

Dále může SUZ poskytnout další nezbytnou asistenci, která povede k úspěšnému návratu cizince, například se jedná o asistenci při zajištění cestovního dokladu v případě jeho absence, úhradu nákladů s tím spojených, zajištění odvozu na místo odjezdu z České republiky, zajištění doprovodu zdravotně nezpůsobilého cizince specializovanou přepravní zdravotnickou službou, asistenci během případného přestupu v cizí zemi atd.

V případě potřeby SUZ spolupracuje při realizaci repatriací s OAMP, IOM nebo Českým červeným křížem. Z důvodu ochrany osobních údajů žadatelů o mezinárodní ochranu nevstupuje SUZ přímo do kontaktu se zahraničními úřady zemí původu. S uvedenými smluvními organizacemi SUZ spolupracuje zejména v případech:

- je-li nutné zajištění náhradních nebo prodloužení doby platnosti stávajících cestovních dokladů,
- narodí-li se žadateli o mezinárodní ochranu na území České republiky dítě a není tedy zapsáno v cestovním dokladu rodiče a Policie ČR nemůže vydat cestovní průkaz totožnosti, nebo tento není dostačující k návratu,
- je-li nutná asistence při mezipřistání (např. z důvodů handicapu),
- je-li nevyhnutelné mezipřistání a přestup v zemích Schengenského prostoru,
- jedná-li se o nezletilého žadatele o mezinárodní ochranu bez doprovodu.

V roce 2018 bylo řešeno celkem **131 žádostí** o dobrovolný návrat, z toho bylo navráceno do požadovaných zemí celkem **98 osob**. Oproti roku 2017 jde o mírný kvantitativní nárůst o 16,7 %. Nejčastější cílovou zemí návratu bylo **Rusko** (19 osob), **Ukrajina** (15 osob), **Gruzie** (15 osob), **Irák** (10 osob) a **Arménie** (7 osob).

Graf 7: Realizované repatriace SUZ v roce 2018 dle země návratu

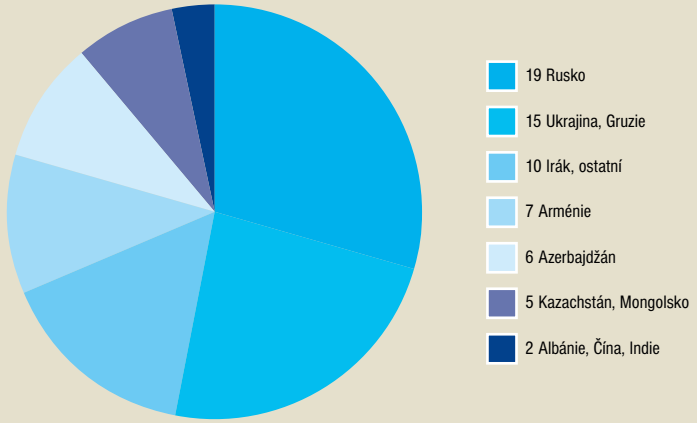

Zdroj: SUZ

c) Dobrovolné návraty státních příslušníků třetích zemí s vydaným rozhodnutím o návratu, realizované prostřednictvím Mezinárodní organizace pro migraci

V oblasti dobrovolných návratů se dlouhodobě angažuje rovněž Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), která zajišťuje nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také veškeré související poradenství a asistenci, které jsou pro úspěšné uskutečnění návratu nezbytné. IOM se v rámci realizace vlastního programu dobrovolných návratů soustřeďuje na cizince s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění, kteří nebyli zajištěni do ZZC a byla jim dána lhůta k vycestování.

Mezi služby zajišťované IOM patří jak poskytování základních informací o dobrovolném návratu, tak poskytování komplexního návratového poradenství cizincům, včetně asistence při komunikaci se zastupitelskými úřady jejich zemí původu, nejčastěji v souvislosti s vyřízením náhradního cestovního dokladu. Navraceným cizincům je standardně poskytována odletová asistence na letišti, a v případě potřeby také tranzitní a po-příletová asistence.

V roce 2018 IOM realizoval celkem 46 dobrovolných návratů, přičemž nečastější destinací byl **Uzbekistán** (12 osob) a **Vietnam** (10 osob).

Nucené návraty

Na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí o správním vyhoštění byla „nucená realizace[70]" v roce 2018 provedena (dle zaevidování do IS CIS) u **19 cizinců** (v meziročním srovnání o 2 osoby méně). Nejvíce bylo správní vyhoštění realizováno u státních příslušníků Ukrajiny (11 osob).

V případě realizace programu dobrovolných návratů ze strany OAMP v případě zajištěných cizinců umístěných v ZZC, kteří o dobrovolný návrat požádají ze ZZC se jedná o **tzv. pseudo-dobrovolný návrat**. Ze strany MV ČR je v tomto případě zajišťována pouze asistence a letenka, ostatní záležitosti, tj. zjišťování totožnosti, konzulární pohovory, zajištění cestovních dokladů, eskorty cizinců jsou realizovány ze strany ŘSCP. Přestože se jedná o cizince, kteří se přihlásí do programu dobrovolných návratů, jsou nadále splněny zákonné podmínky pro jejich zajištění a realizaci vyhoštění.

V průběhu roku 2018 bylo rozhodováno v 953 případech odvolání proti rozhodnutí o správním vyhoštění, což je o 83 odvolání (tj. + 9,5 %) více než v roce 2017. Z uvedeného počtu bylo v 744 případech odvolání zamítnuto, v 18 případech bylo rozhodnutí zrušeno, ve 154 případech bylo rozhodnutí zrušeno a vráceno k novému projednání, v 34 případech byl pozměněn výrok rozhodnutí a ve 3 bylo řízení přerušeno.

[70] Jedná se o realizaci správního vyhoštění, ve které nejsou započítány návraty s asistencí MV ČR nebo IOM.

Jeden z nástrojů efektivní realizace nuceného návratu osob do země jejich původu představuje **předání podle readmisní smlouvy**. Česká republika se věnuje jak sjednávání dvoustranných readmisních smluv, tak se i spolupodílí na práci Evropské komise při sjednávání unijních readmisních dohod s vybranými třetími státy.

ČR v roce 2018 nezahájila jednání o readmisní dohodě s novými státy, snaží se však finalizovat již rozpracované dohody a sjednávat prováděcí protokoly k unijním readmisním dohodám, kde je to žádoucí. ČR se rovněž aktivně účastní unijní návratové politiky formou účasti svých zástupců na relevantních jednáních Rady a Komise a dále na jednáních s konkrétními třetími státy.

V oblasti bilaterální smluvní agendy sjednala ČR v roce 2018 prováděcí protokol k unijní readmisní dohodě s Makedonií (podepsán dne 30. listopadu 2018) a připravila návrh textu prováděcího protokolu s Arménií (tento byl odeslán do Arménie dne 4. ledna 2019).

K 31. prosinci 2018 měla ČR sjednáno celkem 16 bilaterálních readmisních dohod – **Rakousko, Polsko, Německo, Slovensko, Rumunsko, Maďarsko, Kanada, Chorvatsko, Bulharsko, Slovinsko, Moldavsko, Vietnam, Švýcarsko, Arménie, Kazachstán** a **Kosovo**.

Byl dále zpracován návrh bilaterálního memoranda o porozumění o návratech s Indií a ten odeslán indické straně v listopadu 2018. Naopak nedošlo k pokroku, pokud jde o rozpracované bilaterální readmisní dohody s Mongolskem a Uzbekistánem z důvodu nečinnosti druhé smluvní strany.

V rámci projednávání unijních readmisních dohod neobdržela v roce 2018 Komise mandát pro jednání o readmisní dohodě s novým třetím státem. Aktuálně jedná Komise o textech readmisních dohod s Nigérií a Tuniskem. S dalšími státy (Čína, Maroko, Alžírsko) nedoznala jednání většího, resp. žádného pokroku. S Čínou jsou otázky readmise projednávány v rámci dohody o potírání nelegální migrace. Další jednání budou probíhat v rámci dialogu o migraci a mobilitě. S Běloruskem bylo dosaženo shody, pokud jde o dohodu o zjednodušení vízového procesu, současně s tím Bělorusko potvrdilo již dříve odsouhlasený text readmisní dohody.

Nadále je snaha EU sjednávat se třetími státy dokumenty typu Standard Operating Procedure nebo Best Practices. Návrhy byly předloženy některým třetím státům, z nichž některé jsou již sjednány a začíná se rozvíjet spolupráce (Bangladéš, Afghánistán, Guinea, Etiopie), s dalšími je EU v jednání (Ghana, Gambie, Egypt).

EU má sjednáno celkem 17 readmisních dohod – **Hongkong, Macao, Srí Lanka, Albánie, Rusko, Ukrajina, Moldavsko, Srbsko, Černá Hora, Severní Makedonie, Bosna a Hercegovina, Pákistán, Gruzie, Turecko, Kapverdy, Arménie** a **Ázerbájdžán**.

Členství ČR v EU s sebou nese i aspekty mající vliv na realizaci návratů. V mezinárodním měřítku na poli návratů tak MV spolupracuje jak se subjekty, které se podílejí na tvorbě legislativního rámce harmonizované evropské návratové politiky a samotné implementaci návratů v členských státech EU, tj. Evropská komise, Rada a Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex), tak i s imigračními úřady ostatních členských států EU. Cílem těchto aktivit je promítat zájmy České republiky do přijímaných unijních legislativních aktů, navrhovaných postupů a priorit v rámci EU, které mají bezprostřední dopad na realizaci návratových opatření a celkové efektivní řízení migrace v České republice. V tomto ohledu hraje důležitou roli novela směrnice 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně

pobývajících státních příslušníků třetích zemí, tzv. Návratové směrnice, jejíž projednávání v roce 2018 započalo. Česká republika byla dále aktivní v pracovních skupinách výše uvedených unijních subjektů zabývajících se operativní stránkou návratů do konkrétních třetích zemí a také v pracovních skupinách zaměřených na horizontální otázky týkající se výměny informací, osvědčených postupů a koordinace návratových opatření. Česká republika se dále zavázala k vyslání návratových expertů do Řecka, jejichž primárním úkolem je asistence a pomoc tamním orgánům při procesu realizace návratu nelegálně pobývajících státních příslušníků třetích zemí. Tato podpora má návratový proces urychlit a tím také předejít druhotné migraci do ostatních zemí schengenského prostoru včetně České republiky. Operativní pomocí a sdílením zkušeností a osvědčených postupů z České republiky má vyslání návratového specialisty potenciál dlouhodobě pozitivně ovlivnit návratový proces v zemi vyslání. Vyslání návratových expertů je plánováno na rok 2019.

9.3 TREST VYHOŠTĚNÍ ULOŽENÝ SOUDY

Trest vyhoštění z území České republiky je ukládán soudy pachatelům, kteří nejsou občany České republiky, a to jako trest samostatný, nebo vedle jiného trestu dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem. Jako samostatný trest může být trest vyhoštění uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba. Soud může uložit trest vyhoštění ve výměře od jednoho roku do deseti let, anebo na dobu neurčitou.

V případě nerespektování rozhodnutí o správním vyhoštění může být toto jednání cizince kvalifikováno jako trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí. V praxi však dochází k využití tohoto institutu obvykle až v případě druhého a dalšího porušení nebo nesplnění uložené povinnosti.

Trest vyhoštění je realizován ŘSCP v případě, kdy se cizinci nachází ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vyhošťovací vazbě. ŘSCP v tomto případě zajišťuje cestovní a přepravní doklady, komunikuje se zastupitelskými úřady, spolupracuje s ostatními orgány státní správy, zejména Vězeňskou službou ČR, soudy a MZV.

Graf 8: Počet osob s trestem vyhoštění v letech 2008–2018

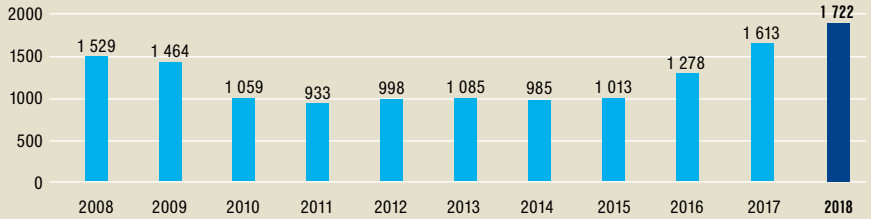

Zdroj: MSp

V roce 2018 bylo zaevidováno celkem **1 722 osob, kterým byl soudy v trestním řízení uložen trest vyhoštění,** což značí meziroční nárůst o 109 osob (tj. +6,8 %). V této kategorii dominovali občané **Ukrajiny** (492 osob, tj. 28,6 %), **Rumunska** (258 osob, tj. 15,0 %) a **Moldavska** (164 osob, tj. 9,5 %). Tyto 3 státní příslušnosti se na celkovém počtu osob s vydaným trestem vyhoštění podílely z 53 %. Největší meziroční nárůsty byly vykázány u občanů Moldavska (+58 osob, tj. +54,7 %) a Polska (+44, tj. +50,0 %), naopak meziroční pokles u občanů Ukrajiny (-86, tj. -14,9 %). U občanů Ukrajiny a Moldavska dominoval jako důvod vyhoštění skutek padělání a pozměnění veřejné listiny a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, u občanů Rumunska krádeže a neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku.

Nejčastějším **důvodem** trestu vyhoštění (celkem se jednalo o 2 235 skutků) byla **krádež** (464 skutků, tj. 20,8 %), **padělání a pozměnění veřejné listiny** (362 skutků, tj. 16,2 %), **maření výkonu úředního**

rozhodnutí a vykázání (284, tj. 12,7 %) a **nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy** (151, tj. 6,8 %) a dále **neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku** (140, tj. 6,3 %). Největší meziroční nárůst byl zaznamenán u skutku ohrožení pod vlivem návykové látky (125 skutků, +66 skutků, tj. +111,9 %).

Realizace soudního vyhoštění byla v hodnoceném období provedena u **298 cizinců**, což představuje podobnou úroveň jako v předchozím roce (+6 osob, tj. +2,1 %). Z hlediska státních příslušností osob se jednalo nejčastěji o občany **Slovenska** (67 osob, tj. 22,5 %), **Ukrajiny** (54 osob, tj. 18,1 %) a **Rumunska** (51 osob, tj. 17,1 %). V meziročním porovnání došlo k největšímu nárůstu u občanů Rumunska (+21 osob, tj. +70,0 %).

PŘÍLOHY

Příloha 1: Metodologie a definice

Tato zpráva byla sestavena zejména na základě podkladů institucí zabývajících se azylem, migrací a integrací. Zmíněnou agendu má v gesci především Ministerstvo vnitra. Dále byly ve zprávě využity podklady od Ředitelství služby cizinecké policie, Policejního prezidia, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva spravedlnosti, Správy uprchlických zařízení, Národní centrály proti organizovanému zločinu a Zařízení pro děti-cizince. Většina těchto institucí byla kontaktována národním kontaktním místem EMN v České republice, které je součástí odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, nebo přímo tímto odborem. Podklady zmíněných institucí tvoří většinu obsahu této zprávy. Dalšími zdroji pak jsou veřejně dostupné informace.

Statistická data byla čerpána zejména z informačních systémů Policie České republiky, odboru azylové a migrační politiky MV a Zařízení pro děti-cizince.

Především byly využity informace a data z pracovní verze Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2018[71] a ze zpráv a studií Evropské migrační sítě v příslušných oblastech. Zejména byl využit národní příspěvek (technická část 1) do souhrnné Výroční zprávy EMN (EMN Annual Report on Migration and

[71] Zpráva je každoročně vypracovávána Ministerstvem vnitra.

Asylum 2018) za rok 2018, kterou české národní kontaktní místo EMN vypracovalo na začátku roku 2019.

Pro účely této zprávy byla použita i analýza tiskových článků v oblasti azylu a migrace za rok 2018.

Terminologie byla použitá v souladu s národní praxí a legislativou. Bylo využito i definicí výrazů obsažených v 6. vydání EMN Slovníku azylových a migračních pojmů.

Příloha 2: Seznam zdrojů a literatura

ZDROJE

Ministerstvo vnitra
Ministerstvo práce a sociálních věcí
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Ministerstvo zahraničních věcí
Ministerstvo financí
Ministerstvo spravedlnosti
Ředitelství služby cizinecké policie
Policejní prezidium
Správa uprchlických zařízení
Národní centrála proti organizovanému zločinu
Mezinárodní organizace pro migraci
Zařízení pro děti-cizince

LITERATURA

MV ČR, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2018

EMN, Výroční zpráva EMN 2018, příloha 1, národní příspěvek českého kontaktního místa EMN

EMN, Specifikace zadání Výroční zprávy EMN 2018

EMN, Slovník azylových a migračních pojmů, 6. vydání

LEGISLATIVA

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 222/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu

Nařízení Evropské komise a Rady (ES) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS)

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2018/1726 ze dne 14. listopadu 2018 o Agentuře Evropské unie pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva (eu-LISA)

Nařízení Rady (ES) č. 604/2013 (tzv. Nařízení Dublin III)

Usnesení vlády ČR ze dne 29. července 2015 č. 621 o Strategii migrační politiky České republikya o Komunikační strategii České republiky k migraci

Usnesení vlády ČR ze dne 20. listopadu 2015 č. 954 o Státním integračním programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících

Usnesení vlády ČR ze dne 20. listopadu 2015 č. 956 o zřízení Stálého zdravotně humanitárního programu MEDEVAC

Usnesení vlády ČR ze dne 21. srpna 2017 č. 572 o projektu Zvláštní postupy pro pracovníky do zemědělství a potravinářství z Ukrajiny

Usnesení vlády ČR ze dne 31. ledna 2018 č. 79 o Režimech za účelem efektivního a cíleného příjmu žádostí o zaměstnanecké karty na zastupitelských úřadech České republiky

Usnesení vlády ČR ze dne 30. dubna 2018 č. 279 o Zprávě o plnění Národního schengenského plánu k 31. prosinci 2017

Usnesení vlády ČR ze dne 22. června 2018 č. 416 o rozšíření o Srbsko o re-žimech za účelem efektivního a cíleného příjmu žádostí o zaměstnanecké karty na zastupitelských úřadech České republiky, režim ostatní státy – rozšíření o Srbsko

Usnesení vlády ČR ze dne 7. ledna 2019 č. 6 o Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2019

INTERNETOVÉ ZDROJE

www.mvcr.cz
www.suz.cz
www.mzv.cz
www.mpsv.cz
www.emncz.eu
www.psp.cz
www.vitejtevcr.cz

Příloha 3: Seznam tabulek a grafů

TABULKY

Tabulka 1: Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR (2008–2018)

Tabulka 2: TOP 10 státních příslušností cizinců s povoleným pobytem v ČR dle kategorie pobytu (k 31. prosinci 2018)

Tabulka 3: Počet cizinců, kterým bylo uděleno státní občanství ČR v letech 2008–2018 (včetně státních občanů Slovenské republiky)

Tabulka 4: Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice v letech 2008–2018

Tabulka 5: Počet nezletilých cizinců bez doprovodu, kteří požádali o mezinárodní ochranu v období 2008–2018

Tabulka 6: Počet osob trestně stíhaných a odsouzených za obchodování s lidmi v období 2012–2018

Tabulka 7: Nelegální migrace v ČR v roce 2018 – TOP 10 dle kategorií

Tabulka 8: Napomáhání k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic – porovnání roku 2017/2018

GRAFY

Graf 1: Vývoj počtu cizinců s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR

Graf 2: Věková struktura cizinců s povoleným pobytem v ČR (k 31. prosinci 2018)

Graf 3: Počet prvních a opakovaných žádostí v roce 2018

Graf 4: Vývoj dublinských případů v období 2004–2018

Graf 5: Realizované transfery z a na území České republiky v období 2004–2018

Graf 6: Struktura realizovaných dobrovolných návratů v programu OAMP

Graf 7: Realizované repatriace SUZ v roce 2018 dle země návratu

Graf 8: Počet osob s trestem vyhoštění v letech 2008–2018

Obsah této
Výroční zprávy o politice v oblasti azylu a migrace 2018 – Česká republika prezentuje pohled autora/autorů a je tak pouze jeho/jejich zodpovědností.
Evropská komise nepřejímá žádnou odpovědnost za informace, které daná zpráva obsahuje.

EMN VÝROČNÍ ZPRÁVA O POLITICE V OBLASTI AZYLU A MIGRACE 2018

zpracovalo: České národní kontaktní místo Evropské migrační sítě
vydalo: Ministerstvo vnitra, 2019
grafická úprava a sazba: Jindřich Hoch, Sandstudios

ISBN 978-80-7616-038-5

www.mvcr.cz
www.emncz.eu

@EMNCzech